

Algemeen ambtsbericht Somalië

September 2010

Directie Consulaire Zaken en Migratiebeleid
Afdeling Asiel, Hervestiging en Terugkeer
Den Haag
(070) 348 5964

September 2010

1	Inleiding.....	4
2	Landeninformatie.....	5
2.1	Basisgegevens.....	5
2.1.1	Land en Volk.....	5
2.1.2	Geschiedenis.....	6
2.1.2.1	Federale republiek Somalië.....	6
2.1.2.2	Somaliland.....	7
2.1.2.3	Puntland.....	9
2.1.2.4	Sool en Sanaag.....	10
2.1.3	Staatsinrichting.....	10
2.1.3.1	Zuid- en Centraal Somalië.....	11
2.1.3.2	Somaliland.....	11
2.1.3.3	Puntland.....	12
2.2	Politieke ontwikkelingen.....	13
2.2.1	Inleiding.....	13
2.2.2	Zuid- en Centraal-Somalië.....	13
2.2.2.1	De voornaamste groeperingen.....	13
2.2.2.2	Ideologie van de voornaamste groeperingen.....	14
2.2.2.3	Ontwikkelingen binnen groeperingen.....	15
2.2.2.4	Ontwikkelingen tussen groeperingen.....	22
2.2.2.5	Het Djibouti-akkoord.....	22
2.2.3	Noord-Somalië.....	23
2.2.3.1	Somaliland.....	23
2.2.3.2	Puntland.....	24
2.2.4	Regionale betrokkenheid.....	24
2.2.4.1	African Union Mission to Somalia (AMISOM).....	24
2.2.4.2	Arabische Liga.....	25
2.2.4.3	Ethiopië.....	25
2.2.4.4	Eritrea.....	26
2.2.4.5	Kenia.....	26
2.2.5	Internationale betrokkenheid.....	27
2.2.5.1	De Verenigde Naties (VN).....	27
2.2.5.2	De Verenigde Staten.....	27
2.2.5.3	De Europese Unie.....	28
2.2.5.4	NAVO.....	28
2.3	Veiligheidssituatie.....	28
2.3.1	Inleiding.....	28
2.3.2	Zuid- en Centraal-Somalië.....	29
2.3.3	Noord-Somalië.....	31
2.3.3.1	Somaliland.....	31
2.3.3.2	Puntland.....	32
2.3.3.3	Sool en Sanaag.....	32
2.3.4	Clanbescherming, criminaliteit en rechtshandhaving.....	32
2.3.4.1	Clanbescherming.....	32
2.3.4.2	Criminaliteit en rechtshandhaving.....	34
2.3.5	Wapenhandel en kapingen.....	37
2.3.6	Humanitaire omstandigheden.....	38

3	Mensenrechten.....	39
3.1	Juridische context.....	39
3.1.1	Verdragen en protocollen.....	39
3.1.2	Nationale wetgeving.....	40
3.2	Toezicht.....	41
3.2.1	Nationaal.....	41
3.2.2	Internationaal.....	41
3.3	Naleving en schendingen.....	41
3.3.1	Vrijheid van meningsuiting (inclusief persvrijheid).....	42
3.3.1.1	Radio, televisie, internet en geschreven pers.....	42
3.3.1.2	Vervolging van journalisten.....	44
3.3.2	Vrijheid van vereniging en vergadering.....	45
3.3.3	Vrijheid van godsdienst.....	46
3.3.4	Bewegingsvrijheid.....	47
3.3.4.1	Reisdocumenten.....	48
3.3.5	Rechtsgang.....	49
3.3.6	Arrestaties en detenties.....	51
3.3.7	Mishandeling en foltering.....	53
3.3.8	Verdwijningen en ontvoeringen.....	53
3.3.9	Buitengerechtigde executies en moorden.....	53
3.3.10	Doodstraf.....	54
3.4	Positie van specifieke groepen.....	54
3.4.1	Minderheden.....	54
3.4.2	De Saab.....	55
3.4.3	Niet-Somali minderheden.....	56
3.4.4	Specifieke clans.....	57
3.4.5	Vrouwen.....	57
3.4.5.1	Alleenstaande vrouwen.....	58
3.4.5.2	Huiselijk geweld en verkrachting.....	59
3.4.5.3	Genitale verminking bij vrouwen (vrouwenbesnijdenis).....	60
3.4.6	Homoseksuelen.....	62
3.4.7	Minderjarigen.....	62
3.4.7.1	Kinderarbeid.....	62
3.4.7.2	Kindsoldaten.....	62
3.4.7.3	Alleenstaande minderjarigen.....	63
4	Migratie.....	65
4.1	Migratiestromen en opvang.....	65
4.1.1	Vluchtelingen.....	65
4.1.1.1	Kenia.....	65
4.1.1.2	Ethiopië.....	67
4.1.1.3	Jemen.....	67
4.1.1.4	Overige landen.....	68
4.1.1.5	Vluchtelingen en asielzoekers in Somalië.....	69
4.1.2	Ontheemden.....	69
4.1.2.1	Zuid- en Centraal- Somalië.....	70
4.1.2.2	Noord-Somalië.....	71
4.2	Terugkeer.....	73
4.2.1	Vluchtelingen.....	73
4.2.2	Ontheemden.....	74
4.3	Activiteiten van internationale organisaties.....	74

Bijlage I	LANDKAART (ADMINISTRATIEF)	76
Bijlage II	LANDKAART (CLANS)	77
Bijlage III	TFG-KABINET per 3 juli 2010	78
Bijlage IV	SOMALILAND-KABINET per 28 juli 2010	79
Bijlage V	LITERATUURLIJST	81
Bijlage VI	GEBRUIKTE AFKORTINGEN	90

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Somalië beschreven, voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Somalië en voor de besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Somalische asielzoekers. Dit algemeen ambtsbericht is een actualisering van eerdere algemene ambtsberichten over de situatie in Somalië (laatstelijk maart 2010). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode 23 maart tot en met 31 augustus 2010.

Dit algemeen ambtsbericht is gebaseerd op informatie uit openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen vertrouwelijke rapportages van Nederlandse vertegenwoordigingen (onder andere te Nairobi, Kenia, Sana'a, Jemen en Addis Abeba, Ethiopië) en rapportages van de Europese Unie (EU) aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag. In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daarnaast wordt de tekst in veel gevallen ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek en veiligheidsgebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een beknopt overzicht van de geschiedenis van Somalië. Ook is een korte passage over de geografie en de bevolking van Somalië opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in Somalië geschetst, gevolgd door de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Ook wordt in dit hoofdstuk de positie van specifieke groepen belicht, zoals die van minderheden, vrouwen en minderjarigen.

In hoofdstuk vier komen de opvang van vluchtelingen en ontheemden en de activiteiten van internationale organisaties, evenals de positie van de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (UNHCR), aan de orde.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en Volk

De Republiek Somalië ligt in de Hoorn van Afrika aan de Indische Oceaan (in het oosten) en aan de Golf van Aden (in het noorden). In het westen grenst het aan Ethiopië, in het noordwesten aan Djibouti en in het zuidwesten en zuiden aan Kenia. Met de term ‘Somalië’ wordt in dit ambtsbericht het grondgebied van de (voormalige) Republiek Somalië aangeduid, dus inclusief Somaliland en Puntland, tenzij anders aangegeven. De belangrijkste steden zijn de hoofdstad Mogadishu, die vrijwel de gehele regio Benadir beslaat, Galkayo (in de centrale regio Mudug), de havensteden Kismayo (in de zuidelijke regio Lower Juba), Berbera (in Somaliland) en Bosasso (in Puntland) en de hoofdstad van Somaliland, Hargeisa¹.

Het aantal inwoners wordt op 9 miljoen geschat.² Naar schatting van UNHCR leven ongeveer 593.000 Somalische vluchtelingen in de landen grenzend aan Somalië, inclusief Jemen.³ In Nederland wonen ongeveer 27.000 personen van Somalische afkomst, waarvan circa 20.000 eerste generatie allochtonen zijn⁴.

De meeste bewoners behoren tot de etnische groep van de Somali (85%). In dit rapport wordt de term ‘Somali’ gebruikt voor leden van de etnische groep van de Somali, terwijl de term ‘Somaliërs’ wordt gebruikt voor de inwoners van de (voormalige) Republiek Somalië.

De Somali zijn onder te verdelen in twee groepen: de Samaal-groep en de Saab-groep. Deze groepen zijn verder onderverdeeld in vijf clanfamilies.⁵ Tot de Samaal-groep behoren vier clanfamilies die oorspronkelijk leefden van nomadische veeteelt: Issaq, Hawiye, Dir en Darod. Tot de Saab-groep behoren twee clans die oorspronkelijk van de landbouw leefden: de Digil en de Mirifle (samen ook wel Rahanweyn genoemd).⁶

Het woongebied van de Somali omvat buiten Somalië van oudsher ook een deel van Djibouti, Oost-Ethiopië en Noord-Kenia. In Somalië komt, naast de Somali, een aantal kleinere groepen voor, die van andere etnische afkomst zijn dan de

¹ EIU, augustus 2010.

² Ibid.

³ *UNHCR Operation in Somalia Fact Sheet*, september 2010; *UNCHR Somalia Briefing Sheet*, september 2010.

⁴ CBS, gegevens 1 januari 2010, website geraadpleegd op 13 juli 2010.

⁵ Mogelijke verwarring kan ontstaan rond de begrippen clanfamilie en clan. In dit algemeen ambtsbericht wordt de term ‘clanfamilie’ gebruikt voor de vijf grote afstammingsgroepen (Issaq, Hawiye, Dir, Darod en Rahanweyn; overigens worden de Issaq door sommigen beschouwd als onderdeel van de Dir-clanfamilie (Gundel 2009)). Met ‘clan’ wordt het niveau hieronder aangeduid, zoals bijvoorbeeld de clan Majerteen van de clanfamilie Darod. In veel Engelstalige literatuur en door vele Somaliërs worden deze begrippen en met name het woord ‘clan’ niet altijd eenduidig gebruikt. Welk niveau van de afstammingsgroep wordt bedoeld met het woord ‘clan’, moet dan uit de context blijken.

⁶ In Abbink (2009) wordt Rahanweyn als subclan van Digil beschreven. In navolging van Cassanelli (1995), Danish Immigration Service (2000) en Menkhaus (maart 2004) wordt in dit ambtsbericht Digil en Mirifle als een onderverdeling van Rahanweyn gezien. Voor beide geldt dat zij in het algemeen een maatschappelijk zwakkere positie innemen dan de nomadische clanfamilies. Voor een beschrijving van de Saab-groepen, zie ook paragraaf 3.4.2.

Somali. Onder wetenschappers noch onder Somaliërs zelf bestaat volledige overeenstemming over de exacte indeling van de diverse clans en minderheden.

De officiële landstaal en dagelijkse voertaal in het openbare leven van Somalië is het standaard Somalisch. Daarnaast bestaan verschillende dialecten, zoals Maay. De meeste dialectsprekers zijn echter ook het standaard Somalisch machtig.⁷ Somaliërs hebben in grote meerderheid dezelfde godsdienst: de soennitische islam.⁸

2.1.2 Geschiedenis

Op 1 juli 1960 werd de onafhankelijke republiek Somalië uitgeroepen. Na een korte periode met een meerpartijendemocratie geleid door een burgerbestuur nam Siad Barre in 1969 de macht over. Siad Barre trok in 1977 ten strijde tegen Ethiopië, hetgeen uitliep op een nederlaag voor Somalië. Na deze nederlaag raakte Somalië in een neerwaartse spiraal van opstand, repressie, militarisme en corruptie. In 1991 vluchtte Siad Barre na een volksoproer, waarna de staat Somalië uiteenviel.

Sinds de val van Siad Barre is de situatie in Somalië chaotisch en vechten verschillende clans en groeperingen met elkaar. De Verenigde Naties (VN) probeerden tussen 1992 en 1995 de humanitaire crisis te verlichten middels de door de Verenigde Staten geleide *United Nations Operation in Somalia* (UNOSOM). Deze operatie liep op een mislukking uit. Ook vredesbesprekingen in de periode 2000-2004 hebben geen einde kunnen maken aan de crisis. Tijdens de vredesbesprekingen in Kenia werd in 2004 de *Transitional Federal Government* (TFG) gevormd. De TFG is er niet in geslaagd controle uit te oefenen over heel Somalië.

2.1.2.1 Federale republiek Somalië⁹

Na voortdurende onenigheid binnen de TFG trad Abdullahi Yusuf op 29 december 2008 af als president van Somalië.¹⁰ De leden van de wetgevende macht, het *Transitional Federal Parliament* (TFP) stemden eind januari 2009 in met een uitbreiding van het parlement naar 550 zetels, zoals dat was overeengekomen in de laatste ronde van besprekingen in het kader van het Djibouti-akkoord.¹¹ Voorheen bestond het parlement uit 275 zetels. Van de extra 275 zetels gingen 200 naar de Djibouti factie van de *Alliance for the Re-liberation of Somalia* (ARS) en 75 naar het maatschappelijk middenveld.¹² Ook werd besloten tot een verlenging van het *Transitional Federal Charter* (TFC), dat in augustus 2009 zou verlopen, met twee jaar.

⁷ Lamberti, 1986; Lewis, 2009.

⁸ ICG, 28 mei 2010.

⁹ Voor een uitgebreide beschrijving van de geschiedenis van de Federale Republiek Somalië vanaf het uiteenvallen van de staat in 1991 en het uitbreken van de burgeroorlog tot de uitbreiding van het parlement in januari 2009 wordt verwezen naar de algemene ambtsberichten van juli 2006 en maart 2009.

¹⁰ Reuters, *Somali president quits, Islamist groups clash*, 29 december 2008.

¹¹ Voor een beschrijving van de voorgeschiedenis van de ondertekening van het Djibouti-akkoord en de bijbehorende overeenkomsten wordt verwezen naar de algemene ambtsberichten van augustus 2008 en maart 2009. Zie ook paragraaf 2.2.2.5.

¹² IRIN, *Power-sharing deal reached in Djibouti as TFG split widens*, 26 november 2008.

Na twee stemrondes verkoos het TFP in Djibouti Sheikh Sharif Ahmed tot nieuwe president van Somalië. Sheikh Sharif Ahmed werd op 31 januari 2009 beëdigd.¹³ Hij was tot zijn verkiezing tot president de leider van de Djibouti factie van de ARS en hij was voorzitter van de *Union of Islamic Courts* (UIC) tot deze in 2006 door de Ethiopiërs werd verdreven. Sheikh Sharif Ahmed behoort tot de Hawiye-clanfamilie.¹⁴ De nieuwe president wees Omar Abdirashid Ali Sharmarke aan als nieuwe premier. Sharmarke is de zoon van Abdirashid Ali Sharmarke, voormalig president van Somalië die in 1969 tijdens de coup van Siad Barre werd gedood. De premier behoort tot de Darod-clanfamilie. Sharmarke is opgeleid in de Verenigde Staten en was werkzaam bij de VN.¹⁵ Het TFP stemde op 14 februari 2009 in met de benoeming van Sharmarke tot premier.¹⁶

Op 20 februari 2009 benoemde premier Sharmarke het nieuwe kabinet volgens de 4.5 regel.¹⁷ De nieuwe regering is een regering van nationale eenheid, ook wel *Government of National Unity* (GNU) genoemd, bestaande uit de TFG en de ARS-Djibouti. In de meeste gevallen wordt echter nog steeds de naam *Transitional Federal Government* (TFG) gebruikt om deze regering aan te duiden. Het parlement huist in Mogadishu, waar het beschermd wordt door troepen van de *African Union Mission to Somalia* (AMISOM).¹⁸ Op 18 april 2009 werd de invoering van de *sharia* door het TFP goedgekeurd.¹⁹

2.1.2.2 Somaliland²⁰

Somaliland omvat de regio's Awdaal, Hargeisa (Woqooyi Qalbeed) en Togdheer. De zeggenschap over de regio's Sool en Sanaag wordt door zowel Somaliland als Puntland geclaimd.

¹³ United Nations News Service, *Top UN envoy to Somalia praises 'open and transparent' election of new President*, 31 januari 2009; BBC News, *Islamist elected Somali president*, 31 januari 2009; Garowe Online, *New President Sheikh Sharif sworn-in*, 31 januari 2009.

¹⁴ BBC News, *Q&A: Somali presidential elections*, 27 januari 2009.

¹⁵ Reuters, *Ex-Somali president's son set to become PM*, 13 februari 2009; Global Insight, *Former President's son to be named as new premier*, 13 februari 2009.

¹⁶ Garowe Online, *MPs overwhelmingly approve new PM Sharmake*, 14 februari 2009.

¹⁷ De 4 slaat hier op de vier grote Somalische clanfamilies (Hawiye, Dir (inclusief Issaq; zie voetnoot 5), Darod en Rahanweyn) en de 5 op de alliantie van kleine Somalische clans. Menkhaus, april 2009; Reuters, *Somali PM names militia leader as interior minister*, 20 februari 2009; Garowe Online, *Somalia's new government dominated by former opposition members*, 21 februari 2009; ACCORD, december 2009. Voor de lijst met de leden van dit kabinet, zie bijlage III van het algemene ambtsbericht, maart 2010.

¹⁸ Zie paragraaf 2.2.4.1.

¹⁹ UNSC, *S/2009/373*, 20 juli 2009; Menkhaus, april 2009; Weinstein, 8 april 2009; VOA, *Somali PM says Islamic law will weaken Islamist insurgency*, 20 april 2009; AP, *Somali lawmakers endorse use of Islamic law*, 18 april 2009; Reuters, *Somali MPs vote to establish sharia law*, 18 april 2009; ANP/AFP, *Somalië introduceert islamitische wetgeving*, 18 april 2009; UNSC, *S/2009/210*, 16 april 2009. Zie ook paragraaf 3.1.2.

²⁰ Voor een uitgebreide beschrijving van de geschiedenis van Somaliland vanaf de onafhankelijkheid in 1991 tot de eerste perikelen rond de data voor de gemeentelijke- en presidentsverkiezingen wordt verwezen naar het algemeen ambtsbericht van augustus 2008.

Somaliland riep direct nadat Siad Barre werd afgezet in 1991 de onafhankelijkheid uit.²¹ Hierna volgde een periode waarin het bestuur van Somaliland was georganiseerd in traditionele clanstructuren. In 2001 werd de grondwet van Somaliland in een referendum goedgekeurd. Sindsdien bestaat in Somaliland een meerpartijendemocratie. Toen in 2002 president Egal overleed, werd hij vervangen door toenmalig vicepresident Dahir Riyale Kahin. In april 2003 werd Riyale in de eerste presidentiële verkiezingen in Somaliland verkozen tot president voor een termijn van vijf jaar. De eerste parlementaire verkiezingen werden in september 2005 gehouden.²²

De drie politieke partijen²³ van Somaliland kwamen in oktober 2007 overeen dat de gemeentelijke en presidentsverkiezingen zouden worden uitgesteld van respectievelijk december 2007 en april 2008 tot de zomer van 2008, zodat er voldoende tijd was voor kiezersregistratie.²⁴ In april 2008 besloot de kiescommissie opnieuw tot uitstel van de verkiezingen, dit keer tot respectievelijk oktober en december 2008.²⁵

Op 9 april 2008 werd er een bomaanslag gepleegd op het parlamentsgebouw van Somaliland. Hierbij vielen geen gewonden.²⁶ Deze aanslag viel samen met de groeiende onenigheid tussen de regeringspartij (UDUB) en de oppositiepartijen (Kulmiye en UCID) over het besluit van de senaat (*House of Elders*) om de ambtstermijn van president Riyale met een jaar te verlengen.²⁷ De regering beschuldigde Kulmiye ervan dat ze achter de aanslag zat.²⁸ De politieke onenigheid werd op 20 mei 2008 voorlopig beëindigd met een akkoord tussen de drie partijen over nieuwe verkiezingsdata. De gemeentelijke verkiezingen en de presidentsverkiezingen werden uitgesteld tot respectievelijk 15 december 2008 en 15 maart 2009.²⁹

Na een problematisch verlopen kiezersregistratie en onenigheid in de kiescommissie in de tweede helft van 2008, werden de gemeentelijke verkiezingen en de presidentsverkiezingen in februari 2009 tot nader order uitgesteld.³⁰ In de

²¹ Somaliland wordt echter tot op heden internationaal niet erkend als onafhankelijk land.

²² EIU, 2008; EIU, november 2009.

²³ In lijn met de grondwet worden UDUB (*Democratic United National Party*), Kulmiye (*Solidariteitspartij*) en UCID (*Justice and Welfare Party*) erkend. EIU, 2008; EIU, november 2009.

²⁴ EIU, november 2007.

²⁵ Zie ook paragraaf 2.2.3.1.

²⁶ Garowe Online, *Explosion rocks Somaliland parliament building*, 9 april 2008.

²⁷ Garowe Online, *Somaliland leader gets controversial term extension*, 10 april 2008.

²⁸ Somaliland Times, *Riyale No Longer President After 15 May*, 12 april 2008.

²⁹ Garowe Online, *Elections Timetable Consensus Reached in Somaliland*, 20 mei 2008; UNSC, *S/2008/466*, 16 juli 2008.

³⁰ Garowe Online, *Somaliland Election Commission chair gains support*, 5 oktober 2008; Garowe Online, *Somaliland election committee chairman resigns*, 1 februari 2009; Garowe Online, *Voter registration halted after Somaliland terror attacks*, 2 november 2008; Garowe Online, *Somaliland postpones voter registration for second time*, 17 november 2008; Garowe Online, *Somaliland accused of 'using force' in voter-registration*, 5 januari 2009; Garowe Online, *Comprehensive elections agreement signed in Somaliland*, 10 juni 2008; UNSC, *S/2008/709*, 17 november 2008; EIU, februari 2009; Garowe Online, *Somaliland election commission postpones election date*, 23 februari 2009. Garowe Online, *Dispute deepens over Somaliland voter-registration process*, 9 maart 2009; Garowe Online,

voortdurende spanning rond de presidentsverkiezingen bezette het Somalilandse leger tot twee keer toe het parlamentsgebouw en vonden demonstraties plaats.³¹ Na de beslissing van de Senaat het mandaat van president Riyale nogmaals te verlengen tot 29 oktober 2009, liet oppositieleider Silanyo weten de regering van Riyale na 6 april 2009 niet meer te erkennen.³² President Riyale bepaalde begin april 2009 per presidentieel decreet dat de verkiezingen op 27 september 2009 gehouden zouden worden. Deze beslissing werd door een 'bemiddelingscomité'³³ goedgekeurd.³⁴ Op 6 september 2009 werden de presidentsverkiezingen echter opnieuw uitgesteld zonder dat op dat moment een nieuwe datum genoemd werd.³⁵ Op 15 mei 2010 kondigde Riyale uiteindelijk aan dat de presidentiële verkiezingen op 26 juni 2010 plaats zouden vinden. Het verloop van de verkiezingen is beschreven in paragraaf 2.2.3.1.³⁶ De gemeentelijke verkiezingen worden nog steeds verwacht.³⁷

2.1.2.3 Puntland

In 1998 werd Puntland opgericht als autonome regio van de Harti (een subclan van de Darod clanfamilie). De regio wil deel blijven uitmaken van de federale staat Somalië.³⁸

Geografisch omvat Puntland de provincies Bari, Nugal en de noordelijke helft van Mudug (tot en met het noordelijke deel van de stad Galkayo). Zoals eerder vermeld claimen zowel Puntland als Somaliland de zeggenschap over Sool en Sanaag.

Er is nog steeds sprake van een 'green line' die een scheiding betekent tussen Noord- en Zuid-Galkayo, waarbij het noorden onder Puntland valt en het zuiden onder Zuid- en Centraal-Somalië. De groene lijn loopt langs clanlijnen en bestaat al heel lang. Het oversteken van de groene lijn is risicovol. De precieze ligging van de lijn is onbekend, aangezien deze afhankelijk is van de actuele verhoudingen tussen de clans.

New voter-registration head dies suddenly in Somaliland, 14 maart 2009. Zie ook het algemeen ambtsbericht Somalië van oktober 2009.

³¹ Garowe Online, *Somaliland troops 'seize parliament', UK mediator arrives*, 29 augustus 2009; Garowe Online, *'Fearful' Somaliland minister addresses crowd, police fire bullets*, 31 augustus 2009; Garowe Online, *Somaliland troops seize parliament after lawmakers' dispute*, 8 september 2009; AFP, *Cops take control of Somaliland parliament*, 9 september 2009; Garowe Online, *3 killed in Somaliland riots*, 12 september 2009.

³² Somaliland press, *Breaking news: House of elders extend the government's term*, 28 maart 2009; Garowe Online, *Somaliland president receives another term extension*, 28 maart 2009; The Somaliland Globe, *Opposition parties reject Guurti extension and say they do not recognize Riyale as a president come April 06th*, 1 april 2009; Garowe Online, *Somaliland's constitutional crisis deepens*, 2 april 2009.

³³ Dit bemiddelingscomité wordt door zowel de regering Riyale als de oppositie gesteund.

³⁴ Somaliland press, *Presidential decree to set the election date*, 7 april 2009; Somaliland press, *Mediation committee announces decision*, 29 april 2009; Garowe Online, *Somaliland mediation committee defends extension*, 29 april 2009.

³⁵ AFP, *Somaliland postpones elections again*, 7 september 2009; Garowe Online, *Somaliland postpones elections again; no new date*, 6 september 2009.

³⁶ Somaliland press, *President approves election date*, 15 mei 2010.

³⁷ Somaliland Information, *SONSAF who deployed the Somaliland-wide non-partisan election observers reports*, 29 juni 2010.

³⁸ Menkhaus, 20 september 2004; EIU, 2008.

Op 30 december 2004 wezen clanoudsten afkomstig uit alle regio's van Puntland nieuwe vertegenwoordigers voor het parlement aan.³⁹ Het nieuwe parlement koos op zijn beurt op 8 januari 2005 generaal Ade⁴⁰ tot president van Puntland.⁴¹ In februari 2006 dreigde een politieke crisis: president Ade stuurde het kabinet naar huis en benoemde een aantal nieuwe ministers. Het parlement van Puntland protesteerde hiertegen. Buiten het parlamentsgebouw vonden schermutselingen plaats tussen milities van de Puntlandse autoriteiten en milities die loyaal waren aan één van de ontslagen ministers.⁴²

Op 30 december 2008 maakte de kiescommissie de nieuwe parlementariërs bekend die de goedkeuring van de clanoudsten hebben. De nieuwe parlementariërs verkozen op hun beurt op 3 januari 2009 Abdirashid Mohamed Hersi tot voorzitter van het parlement en op 8 januari 2009 Abdirahman Mohamed 'Farole' tot president.⁴³

In juni 2009 nam het Puntlandse parlement een nieuwe grondwet aan.⁴⁴ In augustus 2009 werd een overeenkomst tussen de TFG en Puntland gesloten aangaande samenwerking op het gebied van onder andere veiligheid en sociale zaken.⁴⁵

2.1.2.4 Sool en Sanaag⁴⁶

Somaliland en Puntland betwisten de zeggenschap over de noordelijke provincies Sool en Sanaag.⁴⁷ De provincies maakten deel uit van het voormalige Brits Somaliland, maar het grootste deel van de bevolking (de Warsengeli- en de Dhulbahante-clans, beide subclans van de Darod-clanfamilie) steunt sinds 1998 aansluiting bij de autonome regio Puntland. In de praktijk heeft Somaliland noch Puntland veel gezag in Sool en Sanaag.⁴⁸

2.1.3 **Staatsinrichting**

Vooralsnog kan men in Somalië niet spreken van een effectief centraal bestuur of van een eenduidige inrichting van de staat. Wel was in de afgelopen jaren in een aantal gebieden sprake van een min of meer duidelijke gezagsstructuur.

³⁹ Van de 66 vertegenwoordigers waren er vier vrouw.

⁴⁰ Volledige naam Mahamoud Muse Hirsi Ade, subclan Darod/Majerteen/Osman Mohamud, afkomstig uit de provincie Bari.

⁴¹ Hij kreeg in de derde en laatste ronde 36 stemmen; zijn tegenstander, voormalig vicepresident Mohamed Abdi Hashi, 30.

⁴² Het ging om de minister voor Planning.

⁴³ Garowe Online, *New parliament formed in Puntland*, 30 december 2008; Garowe Online, *Puntland parliament elects new speaker*, 3 januari 2008.

⁴⁴ Garowe Online, *Puntland parliament passes new constitution*, 29 juni 2009.

⁴⁵ Garowe Online, *Puntland and Somalia's governments sign agreement*, 23 augustus 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009. Zie ook paragraaf 2.2.3.2.

⁴⁶ In juli 2007 heeft een deel van Sanaag (het gedeelte van Sanaag waar de Darod/Warsengeli de dominante clan zijn) zich afgescheiden van Puntland en de onafhankelijke staat Makhir uitgeroepen, met als hoofdstad Badhan. In de verslagperiode waren er geen ontwikkelingen omtrent Makhir bekend.

⁴⁷ Council on Foreign Relations, maart 2010.

⁴⁸ Economisch heeft Sanaag nauwe banden met Puntland; vrijwel alle importen komen via Bosasso binnen. Voor Sool daarentegen worden de meeste hulpgoederen vanuit Hargeisa gedistribueerd.

2.1.3.1 Zuid- en Centraal Somalië⁴⁹

Formeel bestaat er een centrale overgangsregering in de vorm van de TFG. De voorlopige grondwet van de TFG, de *Transitional Federal Charter* (TFC), werd in februari 2004 in Nairobi aangenomen.⁵⁰ Hierin zijn de plichten en bevoegdheden van de TFG verankerd. Het transitieproces, dat in augustus 2009 zou verlopen, werd in januari 2009 verlengd met twee jaar.

Met betrekking tot de rechterlijke macht voorziet de TFC onder andere in een hooggerechtshof en een hof van beroep.⁵¹ In de praktijk bestaan deze instanties niet.⁵² Op 18 april 2009 werd door het TFP een voorstel goedgekeurd om de *sharia* in te voeren.⁵³

Zoals genoemd in paragraaf 2.1.2.1 bestaat de wetgevende macht, het *Transitional Federal Parliament* (TFP), sinds januari 2009 uit 550 leden. Het TFP kiest de president, die op zijn beurt de premier kiest. Deze keuze dient door het TFP goedgekeurd te worden. De premier selecteert het kabinet. Ook deze keuze moet door het TFP goedgekeurd worden. De regering en het parlement huizen sinds respectievelijk februari en maart 2009 in Mogadishu.⁵⁴

De invloed van de TFG over het Somalisch grondgebied is echter beperkt.⁵⁵ In het noorden van Somalië bestaan de (semi-)onafhankelijke regio's Somaliland en Puntland.⁵⁶ Ook bestaan er voornamelijk in Centraal- en Zuid-Somalië lokale besturen waar clanoudsten een belangrijke rol spelen, vaak onder invloed van een dominante lokale militie.⁵⁷

2.1.3.2 Somaliland

Somaliland kent een duidelijke en – vergeleken met de rest van Somalië – betrekkelijk effectieve regionale overheidsstructuur. De in mei 2001 aangenomen grondwet voorziet in een scheiding van de uitvoerende, wetgevende en rechterlijke macht. Aan het hoofd van de uitvoerende macht, de regering, staat de premier. De wetgevende macht bestaat uit twee Kamers, de Volksvertegenwoordiging (82 leden) en de Senaat ofwel 'Guurti' (*House of Elders*), eveneens bestaande uit 82 leden.⁵⁸ Volgens artikel 5 van de grondwet is de wetgeving gebaseerd op de *sharia*

⁴⁹ In dit algemeen ambtsbericht worden onder Zuid-Somalië de volgende provincies verstaan: Bay, Bakool, Lower en Middle Juba, Lower en Middle Shabelle en Gedo. Centraal-Somalië omvat de provincies Galgadud, Hiiran en het zuiden van de provincie Mudug.

⁵⁰ De TFC werd op 19 februari 2004 door de deelnemers aan de *Somali National Reconciliation Conference* in Kenia aangenomen. Volgens artikel 71 lid 12 van de TFC treedt deze op de datum van aanvaarding in werking en blijft van kracht tot de Federale Grondwet is goedgekeurd en aangenomen.

⁵¹ Somali National Reconciliation Conference, *The Transitional Federal Charter of the Somali Republic*, 19 februari 2004.

⁵² US Department of State, 11 maart 2010. Zie ook paragraaf 3.3.5.

⁵³ EIU, februari 2010; AP, *Somali lawmakers endorse use of Islamic law*, 18 april 2009; Reuters, *Somali MPs vote to establish sharia law*, 18 april 2009; ANP/AFP, *Somalië introduceert islamitische wetgeving*, 18 april 2009.

⁵⁴ UNSC, *S/2009/210*, 16 april 2009.

⁵⁵ Deze invloed is beperkt tot delen van Mogadishu. Zie ook paragraaf 2.2.2.1.

⁵⁶ Zie ook paragraaf 2.1.2.

⁵⁷ EIU, augustus 2009. De autoriteit van de clanoudsten is ondergraven, zie ook paragraaf 2.3.1 en 2.3.4.1.

⁵⁸ Website www.somalilandlaw.com, geraadpleegd op 23 februari 2009; EIU, 2008.

(islamitische wetgeving) en ongeldig als ze hiermee in strijd blijkt te zijn. De rechterlijke macht wordt geleid door de president van het hooggerechtshof. Dit hooggerechtshof bewaakt de toepassing van de grondwet.⁵⁹

2.1.3.3 Puntland

Ook in Puntland is sprake van een regionale overheidsstructuur, al is de effectiviteit ervan geringer dan in Somaliland. In juni 2009 werd de grondwet van Puntland door het parlement aangenomen.⁶⁰ Volgens deze grondwet bestaat het parlement uit 66 leden.

Puntland kent geen Senaat. Er zijn drie politieke partijen toegestaan. De *sharia* is formeel de basis voor de wetgeving in Puntland. De structuur van de rechterlijke macht omvat rechtbanken, regionale hoven voor beroep, een zogenaamd grondwettelijk hof en een hooggerechtshof in Garowe.⁶¹

⁵⁹ The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009.

⁶⁰ Garowe Online, *Puntland parliament passes new constitution*, 29 juni 2009.

⁶¹ Constitution of the State of Puntland, januari 2008.

2.2 Politieke ontwikkelingen

2.2.1 Inleiding

Het politieke landschap in met name Zuid- en Centraal-Somalië laat zich kenmerken door veelvuldig wisselende politieke allianties van diverse, vaak gefragmenteerde en gedecentraliseerde groeperingen.⁶² Om het veranderlijke karakter van het Somalische politieke landschap zo duidelijk mogelijk te beschrijven zal in deze paragraaf een onderscheid gemaakt worden tussen de politieke ontwikkelingen in Zuid- en Centraal-Somalië en die in Noord-Somalië.

De voornaamste groeperingen in Zuid- en Centraal-Somalië zullen in 2.2.2 afzonderlijk worden besproken. Hierbij moet evenwel in ogenschouw genomen worden dat het in veel gevallen lastig is een duidelijk onderscheid te maken tussen de diverse groeperingen. Zo worden de namen van de verschillende groeperingen in de verslaggeving door elkaar gebruikt. Daarnaast zijn er naast de rebellengroeperingen nog vele (subclan)milities⁶³ aanwezig en een complexe verzameling van gewapende groepen die zich soms voor beperkte tijdsduur aansluiten bij grotere rebellengroeperingen.⁶⁴

De verzameling gewapende groepen wordt verder aangevuld door criminele bendes, private veiligheidstroepen en groepjes bandieten.⁶⁵

In Somaliland vonden in de verslagperiode presidentsverkiezingen plaats. In paragraaf 2.2.3 zal hier nader op worden ingegaan.

2.2.2 Zuid- en Centraal-Somalië

2.2.2.1 De voornaamste groeperingen

De TFG is de centrale overgangsregering die door de internationale gemeenschap erkend wordt als de overgangsregering van geheel Somalië. Met steun van de troepen van de *African Union Mission for Somalia* (AMISOM)⁶⁶ worstelt de TFG echter nog steeds om grip te houden op de enkele districten van Mogadishu waaruit het controlegebied van de regering bestaat.⁶⁷ De TFG wordt ook gesteund door delen van de voormalige UIC.⁶⁸

Al-Shabaab, dat ‘de jeugd’ betekent in het Arabisch, was gelieerd aan de UIC toen deze nog over grote delen van Somalië heerste.⁶⁹ De UIC en Al-Shabaab vinden beide hun oorsprong in de voormalige ‘Al-Ittihad Al-Islamiya’⁷⁰ en omarmen een

⁶² UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.

⁶³ (Sub)clan milities rekruteren in het algemeen door een beroep te doen op de clanloyaliteit.

⁶⁴ Menkhaus, juni 2009; Menkhaus, april 2009; Menkhaus, september 2008; LandInfo, 12 november 2008; ISN, 2 december 2009.

⁶⁵ Menkhaus, april 2009.

⁶⁶ Zie paragraaf 2.2.4.1.

⁶⁷ Zie paragraaf 2.2.2.3.

⁶⁸ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; VOA, *Somali violence spikes*, 16 april 2009; Weinstein, 24 februari 2009; IRIN, *Ex-insurgents to merge with security forces – minister*, 10 april 2009.

⁶⁹ Barnes en Hassan, april 2007; McGregor, 26 april 2007;

⁷⁰ Ali, 28-29 april 2008.

politieke orde gefundeerd op de *sharia*. Anders dan de UIC ambieert Al-Shabaab echter een supranationaal Islamitisch Emiraat van Somalië.⁷¹ Al-Shabaab noemt zichzelf een Salafistische / Jihadistische organisatie.⁷² De groepering streeft de terugtrekking van de buitenlandse, aan de TFG gelieerde troepen en de omverwerping van de TFG na.⁷³ Het controlegebied van Al-Shabaab strekt zich inmiddels uit over het overgrote deel van Zuid- en Centraal-Somalië.⁷⁴

Hizbul Islam ('islamitische partij') is een alliantie van vier oppositionele partijen die in februari 2009 is gevormd en sinds april 2009 onder leiding staat van Hassan Dahir Aweys. Naast de Asmara-factie van de Alliance for the Reliberation of Somalia (ARS) bestaat Hizbul Islam uit de groeperingen Mu'askar Ras Kambooni, Anole en Jabhatul Islamiya.⁷⁵

Ahlu-Sunna w'al-Jama'a is een Soefi⁷⁶ groepering die tijdens de verslagperiode in Centraal-Somalië en Mogadishu, naar verluidt met Ethiopische steun, vocht tegen militie van Al-Shabaab.⁷⁷

2.2.2.2 Ideologie van de voornaamste groeperingen

Zoals aangegeven in de inleiding van deze paragraaf, is het lastig een duidelijk onderscheid te maken tussen de rebellengroeperingen in Somalië. Daarnaast is het niet duidelijk in hoeverre ideologie een drijfveer is achter de activiteiten van deze groeperingen, noch is het duidelijk hoe de groeperingen zich ideologisch precies tot elkaar verhouden.⁷⁸

In de afgelopen decennia is de politieke islam uitgekristalliseerd in drie stromingen, namelijk islamitisch transnationalisme, islamitisch nationalisme en islamitisch pluralisme. Deze ideologieën zijn in meer of mindere mate georganiseerd aanwezig in Somalië.

Het islamitisch transnationalisme wordt uitgedragen door Al-Shabaab. Deze ideologie staat regionale, supranationale emiraten voor. Deze emiraten worden bestuurd volgens de *sharia*, en vormen samen een moslimrijk. Al-Shabaab riep in

⁷¹ ICG, 28 mei 2010; Weinstein, 25 september 2008; ISS, 3 juni 2009; Le Sage, 26 oktober 2009; EIU, november 2009.

⁷² ISS, 3 juni 2009; McGregor, 26 april 2007; Weinstein, 25 september 2008; ICG, 26 januari 2007. Zie ook 2.2.2.2.

⁷³ Garowe Online, *No Talks With Govt Even If Ethiopians Leave – Al-Shabaab*, 4 maart 2008.

⁷⁴ Zie paragraaf 2.2.2.3.

⁷⁵ Garowe Online, *Islamist groups merge to fight Sheikh Sharif*, 4 februari 2009; VOA, *Hardline Somali opposition leader Aweys said to have returned to Mogadishu*, 24 april 2009; BBC News, *Somalia's kingmaker returns*, 28 april 2009; Garowe Online, *7 killed in violence, Aweys crowned Hizbul Islam chief*, 26 mei 2009. Gezien de gebeurtenissen rond de leider van Mu'askar Ras Kambooni, Hassan Al Turki (zie paragraaf 2.2.2.3, *Al-Shabaab*), is niet duidelijk of de groepering Mu'askar Ras Kambooni nog als onderdeel van Hizbul Islam gezien kan worden.

⁷⁶ Zie ook 2.2.2.2.

⁷⁷ Voor meer informatie over *Ahlu-Sunna w'al-Jama'a* zie paragraaf 2.2.2.3.

⁷⁸ UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; Weinstein, 25 september 2008. De clandestyniek is ook nog steeds belangrijk in het conflict.

september 2008 een Islamitisch Emiraat van Somalië uit, en kan daarom gezien worden als aanhanger van deze ideologie.⁷⁹

Ook islamitisch nationalisme streeft een politieke orde na die is gebaseerd op de *sharia*. Anders dan islamitisch transnationalisme, respecteert islamitisch nationalisme de grenzen van de natiestaat. Als gevolg hiervan maken vaak ook nationale belangen deel uit van de ideologie. In Somalië kunnen de facties van de voormalige UIC en de Asmara-factie van de ARS, die inmiddels deel uitmaakt van Hizbul Islam, gezien worden als aanhangers van deze ideologie. Ahlu-Sunna w'al-Jama'a kan ook gezien worden als een aanhanger van deze ideologie, hoewel aangenomen kan worden dat deze groepering meer traditioneel ingesteld is. Zo hangt zij de Soefi-stroming aan en ziet zij Salafisme als 'buitenlands'.⁸⁰ Ook Hizbul Islam kan gezien worden als een aanhanger van het islamitisch nationalisme.⁸¹ In tegenstelling tot Ahlu-Sunna w'al-Jama'a is deze organisatie echter Salafistisch en revolutionair.

Tot slot bestaat in Somalië het islamitisch pluralisme. Deze ideologie is nationalistisch en streeft naar een staat die enigszins beïnvloed is door de islam en de islamitische wetgeving, maar stelt zich ook open voor andere ideeën en niet-islamitische politieke entiteiten. In Somalië wordt deze stroming vertegenwoordigd door de Djibouti-factie van de ARS, die inmiddels samen met de TFG deel uitmaakt van de GNU.⁸²

2.2.2.3 Ontwikkelingen binnen groeperingen

De TFG

De TFG is intern verdeeld en heeft, zoals gemeld in paragraaf 2.2.2.1, slechts gedeeltelijk controle over het grondgebied van Somalië.⁸³

De controle van de TFG over het Somalisch grondgebied beperkt zich met de steun van de aanwezige AMISOM troepen en delen van voormalige UIC milities tot slechts een beperkt aantal districten in Mogadishu waar zich onder meer het vliegveld, de haven en het presidentieel paleis bevinden en waar het te maken heeft met aanvallen van rebelligroeperingen.⁸⁴ De rest van Zuid-/Centraal-Somalië staat onder controle van verschillende lokale autoriteiten, groeperingen en (clan-) milities.⁸⁵

⁷⁹ Zoals ook in paragraaf 2.2.2.1 wordt vermeld.

⁸⁰ Soefisme is een stroming binnen de islam die sinds de 15e eeuw aanhangers kent in Somalië. Salafisme is een betrekkelijk jonge stroming binnen de islam en stamt uit het begin van de vorige eeuw. De kern van de soefistische leer bestaat uit het bewerkstelligen van een innig persoonlijk contact met 'god' of 'de waarheid'. Het salafisme is conservatiever en richt zich op een herstel van de waarden van de islam, geput uit koran en soena. Chapin Metz, 1992; Fradkin, 26 maart 2008; Waardenburg, 2000; Council on Foreign Relations, maart 2010.

⁸¹ ICG, 28 mei 2010; Le Sage, 26 oktober 2009; EIU, november 2009.

⁸² Zie paragraaf 2.1.2.

⁸³ Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010.

⁸⁴ Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ICG, 28 mei 2010; HRW, april 2010.

⁸⁵ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; LandInfo, 16 juni 2009; EIU, november 2009.

De TFG is in haar bestaan afhankelijk van de aanwezige AMISOM troepen.⁸⁶ Het gebrek aan controle over het eigen grondgebied wordt tevens geïllustreerd door de aanhoudende piraterij voor de Somalische kust.⁸⁷ De TFG wordt over het algemeen omschreven als zwak, corrupt en onbekwaam.⁸⁸ Het is onduidelijk in hoeverre de TFG de steun van de bevolking heeft.⁸⁹

Naast het gebrek aan controle over haar eigen grondgebied, beschikt de TFG over een nauwelijks functionerend overheidsapparaat.⁹⁰ Ministers hebben weinig tot geen budget of ervaring.⁹¹ De ordehandhaving (politie, leger, veiligheidsdienst) is slecht uitgerust, ongetraind en bestaat deels uit autonome clanmilities waarover de TFG geen daadwerkelijke controle heeft.⁹²

In de verslagperiode leidde de interne verdeeldheid tot onrust binnen de TFG. Zo trad parlamentsvoorzitter Sheikh Aden Nur Mohamed 'Madobe' af. Hij werd opgevolgd door Sharif Hassan Sheikh Aden.⁹³ Ook ontsloeg president Sheikh Sharif Sheikh Ahmed het kabinet en de premier, om vervolgens enkele dagen later deze beslissing weer terug te draaien.⁹⁴ Daarnaast traden in de verslagperiode drie ministers af, waaronder de onderminister van Defensie, Sheikh Yusuf Mohammad Siad 'Indha'adde'.⁹⁵

De rust binnen de TFG lijkt te zijn teruggekeerd met een nieuw kabinet dat op 3 juli 2010 door de president werd benoemd, waarin verschillende veranderingen hebben plaatsgevonden ten opzichte van het oude kabinet. Een van de veranderingen betreft de bovengenoemde afgetreden parlamentsvoorzitter die in het nieuwe kabinet is benoemd tot vicepremier en minister van Havens en Zeetransport. Verder zijn er ministersposten toegewezen aan leden van Ahlu-Sunna

-
- ⁸⁶ EIU, augustus 2010; Menkhaus, 17 juni 2010; HRW, april 2010; Council on Foreign Relations, maart 2010; EIU, februari 2010; HRW, januari 2010; LandInfo, 16 juni 2009; EIU, november 2009.
- ⁸⁷ Meer over piraterij in paragraaf 2.3.5
- ⁸⁸ Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ICG, 28 mei 2010; EIU, mei 2010; HRW, april 2010; Foreign Affairs, *Where doing less helps more*, 2 december 2009.
- ⁸⁹ ICG, *Somalia's divided islamists*, 28 mei 2010; HRW, *Harsh war, harsh peace*, april 2010; Foreign Affairs, 2 december 2009; LandInfo, 16 juni 2009.
- ⁹⁰ Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; Menkhaus, juni 2009; LandInfo, 12 november 2008; LandInfo, 16 juni 2009.
- ⁹¹ Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; Menkhaus, juni 2009; LandInfo, 16 juni 2009.
- ⁹² Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ICG, 28 mei 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010. Zie ook paragraaf 2.3.4.2.
- ⁹³ Garowe Online, *Parliament speaker elected in Mogadishu for first time in 20 years*, 28 mei 2010.
- ⁹⁴ IHS Global Insight, *Somali president reverses decision to dismiss prime minister and cabinet*, 21 mei 2010; IHS Global Insight, *Somali president promises new PM as speaker finally steps down*, 18 mei 2010; Garowe Online, *Somali president reverses decision to sack PM*, 20 mei 2010.
- ⁹⁵ Reuters, *Three Somali ministers quit transitional government*, 8 juni 2010; Garowe Online, *Somalia: three cabinet ministers resign*, 9 juni 2010; BBC News, *Somalia's defence minister Yusuf Mohammed Siad resigns*, 9 juni 2010.

w'al-Jama'a,⁹⁶ in het kader van de overeenkomst die de TFG en Ahlu-Sunna w'al-Jama'a in maart 2010 tekenden.⁹⁷

De samenwerking tussen de TFG en Ahlu-Sunna w'al-Jama'a verloopt moeizaam.⁹⁸ Naar verluidt zouden niet alle facties binnen Ahlu-Sunna w'al-Jama'a de overeenkomst steunen⁹⁹. Ook heeft een woordvoerder van Ahlu-Sunna w'al-Jama'a verklaard dat de benoemde ministers geen vertegenwoordigers van de groepering zijn.¹⁰⁰

De TFG en de lokale autoriteiten van Puntland tekenden, in aanvulling op de eerdere overeenkomst van 23 augustus 2009, ook een overeenkomst, voornamelijk gericht op het gezamenlijk bestrijden van piraterij,¹⁰¹ hoewel vraagtekens gezet kunnen worden bij de wil van beide partijen om de overeenkomst in daden om te zetten. Aan het einde van de verslagperiode waren er nog geen signalen dat de overeenkomst ten uitvoer zou worden gebracht.

In de verslagperiode heeft de TFG enige vooruitgang geboekt met de totstandkoming van een nieuwe ontwerpgrondwet.¹⁰² Op 26 augustus 2010 heeft de *Independent Federal Constitution Commission* een concept van de grondwet gepresenteerd dat voor publieke consultatie beschikbaar is.¹⁰³

Al-Shabaab

In februari 2008 verklaarde de toenmalige woordvoerder van Al-Shabaab, Mukhtar Robow 'Abu Mansoor', dat Al-Shabaab niet langer aan de UIC verbonden was, onder andere omdat deze te 'nationalistisch' zou zijn.¹⁰⁴ In de loop van 2008 veroverde Al-Shabaab grote delen van Zuid- en Centraal Somalië.¹⁰⁵

Op 29 februari 2008 werd de organisatie formeel door de Verenigde Staten als een buitenlandse terroristische organisatie bestempeld.¹⁰⁶ Op 12 april 2010 werd Al-Shabaab toegevoegd aan de sanctielijst van de VN-Veiligheidsraad op basis van resolutie 1844.¹⁰⁷

⁹⁶ IHS Global Insight, *Somali premier names moderate islamists in new cabinet team*, 5 juli 2010.

⁹⁷ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ICG, 28 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; EIU, mei 2010; Amnesty International, maart 2010. Zie ook paragraaf 2.2.2.4.

⁹⁸ HRW, april 2010.

⁹⁹ Garowe Online, *Ahlu Sunnah members reject agreement with TFG*, 18 maart 2010.

¹⁰⁰ IHS Global Insight, *Somali premier names moderate islamists in new cabinet team*, 5 juli 2010; AllAfrica, *Spokesman – 'Warlords are claiming Ahlu Sunna to get posts'*, 9 juli 2010; Garowe online, *Ahlu Sunnah: Agreement with TFG has collapsed*, 1 juli 2010.

¹⁰¹ Garowe Online, *Puntland, TFG sign deal to harmonise Galkayo accord*, 12 april 2010.

¹⁰² Menkhaus, 17 juni 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; Farah, mei 2010; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.

¹⁰³ IFFC, 26 augustus 2010; Garowe Online, *Puntland receives and launches Somalia's draft constitution*, 27 augustus 2010.

¹⁰⁴ Middle East Times, *Al-Qaida-linked Somalis break with courts*, 5 februari 2008.

¹⁰⁵ Reuters, *Insurgents take upper hand in Somalia*, 25 september 2008; Menkhaus, 11 maart 2009.

¹⁰⁶ US Department of State, 18 maart 2008; US Department of State, april 2009.

¹⁰⁷ UNSC, *SC/9904*, 12 april 2010.

De *monitoring group* van de Verenigde Naties, die toeziet op de naleving van het wapenembargo tegen Somalië, wijst in zijn laatste rapporten op connecties tussen Al-Shabaab en Al-Qaeda.¹⁰⁸

Sinds de Verenigde Staten Al-Shabaab als terroristische organisatie hebben aangewezen, en Al-Shabaab commandant Aden Hashi Ayro op 1 mei 2008 doodden bij een raketaanval, richt Al-Shabaab zich ook op westerse doelen en Somaliërs die werken voor westerse organisaties.¹⁰⁹ Hierbij wordt gebruik gemaakt van zelfmoordaanslagen, landmijnen, bembommen, ontvoeringen en moordaanslagen.¹¹⁰

Al-Shabaab claimt te bestaan uit de volgende twee eenheden.¹¹¹

- Al-Ustra *army* bestaat uit:
 - o de Sa'ad Bin Abu Waqaas Brigade;
 - o de Mus'ab Ibnu Umeyr Brigade;
 - o de Abu Muhsin (Aden Ayrow) Brigade;
 - o Imam Ahmed Gurey Brigade;
- Al-Hisbah *forces* (ook wel '*sharia police*').

In december 2007 werd Sheikh Mukhtar Abdirahman 'Abu Zubeyr'¹¹² aangewezen als leider van Al-Shabaab. De kern van Al-Shabaab wordt door internationale jihadisten beïnvloed.¹¹³ Deze internationale jihadisten zijn voornamelijk afkomstig uit andere Oost-Afrikaanse landen, Pakistan en Jemen.¹¹⁴

Andere belangrijke personen binnen Al-Shabaab zijn Ibrahim Haji Jama 'Al Afghani', Fuad Mohamed Khalaf 'Shangole' en bovengenoemde Sheikh Mukhtar Ali Robow.¹¹⁵ Sheikh Hassan Abdillahi 'Al Turki', de leider van de groepering Mu'askar Ras Kambooni, was voorheen reeds gelieerd aan Al-Shabaab. Vervolgens zou hij zich samen met de groepering Mu'askar Ras Kambooni hebben aangesloten bij Hizbul Islam.¹¹⁶ Begin februari 2010 heeft Al Turki zich weer aangesloten bij Al-Shabaab.¹¹⁷

¹⁰⁸ UNSC, *S/2008/769*, 10 december 2008; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.

¹⁰⁹ Menkhaus, september 2008; Menkhaus, 11 maart 2009.

¹¹⁰ Taarnby, M. en Hallunbaek, L., *Al-Shabaab – The internationalization of Militant Islamism in Somalia and the Implications for Radicalisation Processes in Europe*, 26 februari 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; US Department of State, *Country Reports on Terrorism 2008*, April 2009.

¹¹¹ Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; UNSC, *S/2008/769*, 10 december 2008.

¹¹² Ook bekend onder de naam: Ahmed Abdi aw Mohamud "Godane". UNSC, *S/2008/769*, 10 december 2008; US Department of Treasury, 20 november 2008; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; ICG, 28 mei 2010.

¹¹³ ICG, 28 mei 2010; Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; Council on Foreign Relation, maart 2010; LandInfo, 16 juni 2009a

¹¹⁴ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.

¹¹⁵ US Department of State, 2 mei 2008; Marchal, november 2009; Council on Foreign Relations, maart 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.

¹¹⁶ Zie ook paragraaf 2.2.2.1.

¹¹⁷ ICG, 28 mei 2010; IRIN, *Somali rebels unite, profess loyalty to Al Qaeda*, 1 februari 2010; Garowe Online, *Notorious Islamist guerilla leader joins Al-Shabaab*, 1 februari 2010. Het is in de verslagperiode niet duidelijk geworden of de groepering Mu'askar Ras Kambooni nog onderdeel uitmaakt van Hizbul Islam of samen met Al Turki is overgestapt naar Al-Shabaab.

De organisatie is in de praktijk gedecentraliseerd en gefragmenteerd en bestaat uit een complexe mix van verschillende subgroepen.¹¹⁸ Deze subgroepen bestaan rond de leiders van dorpen, clans of religieuze leiders, die over een behoorlijke mate van autonomie beschikken en vaak niet de transnationalistische ideologie van de leiders van de groep delen.¹¹⁹ Zo verschillen de diverse Al-Shabaab milities in de wijze waarop zij met lokale clanstructuren en humanitaire hulp omgaan.¹²⁰ Facties binnen Al-Shabaab zouden gebruik maken van clanconflicten.¹²¹ Er zou bij Al-Shabaab een duidelijke hiërarchie bestaan, hoewel de individuele strijders alleen hun groepscommandant zouden kennen.¹²² In de verslagperiode leek binnen de leiding van Al-Shabaab verdeeldheid te bestaan.¹²³

Het gebrek aan middelen en kansen is voor jongeren een belangrijke reden om zich aan te sluiten bij Al-Shabaab.¹²⁴ Ook voelen sommige jongeren zich aangetrokken tot de ideologie van Al-Shabaab.¹²⁵ Rekrutering gebeurt voorts soms onder dwang of onder bedreiging met de dood.¹²⁶ Ook de ouders van potentiële rekruten zouden onder druk gezet worden om hun kinderen af te staan. Ook zouden potentiële rekruten geïndoctrineerd worden.¹²⁷ Wanneer men lid is van Al-Shabaab is het moeilijk om de groepering weer te verlaten.¹²⁸ Deserteurs kunnen namelijk worden gedood of lichamelijk gestraft. Ook de familieleden van de deserteur kunnen gevaar lopen.¹²⁹

Rekruten werden getraind in trainingskampen in Zuid- en Centraal Somalië zoals in Balad, El Bur, Mogadishu, Badmadow, El Adde, Bu'ale, Afmadow, Ballidogle en Labatan Jirow. Ook waren er trainingsfaciliteiten in Bargal, Puntland.¹³⁰ Het is niet bekend of zich ook trainingskampen van Al-Shabaab buiten Somalië bevonden gedurende de verslagperiode.

Omdat sommige (clan)militieleden zich slechts voordoen als leden van Al-Shabaab, is het werkelijke aantal leden van deze rebellengroepering moeilijk aan te geven.¹³¹ Al-Shabaab bestaat uit leden van verschillende clans. Leden van de Hawiye-clan zijn in de meerderheid.¹³² Leden van Al-Shabaab zijn vaak rond de

¹¹⁸ Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ICG, 28 mei 2010; Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; HRW, april 2010.

¹¹⁹ Menkhaus, 17 juni 2010; ICG, 28 mei 2010; Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; HRW, april 2010.

¹²⁰ ICG, 28 mei 2010.

¹²¹ Ibid.

¹²² ICG, 28 mei 2010; Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010.

¹²³ Menkhaus, 17 juni 2010; ICG, 28 mei 2010; Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; HRW, april 2010.

¹²⁴ Menkhaus, 17 juni 2010.

¹²⁵ Menkhaus, 11 maart 2009; ISS, 3 juni 2009; BBC News, *Alarm over Somalia's child soldiers*, 29 juli 2009; LandInfo, 12 november 2008.

¹²⁶ HRW, april 2010; Council on Foreign Relations, maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010; HRW, januari 2010; LandInfo, 16 juni 2009a.

¹²⁷ EIU, augustus 2009; BBC News, *Alarm over Somalia's child soldiers*, 29 juli 2009; Menkhaus, 11 maart 2009. LandInfo, 16 juni 2009a.

¹²⁸ Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010.

¹²⁹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; HRW, april 2010.

¹³⁰ UNSC, *S/2008/274*, 24 april 2008; UNSC, *S/2008/352*, 30 mei 2008; Marchal, november 2009; LandInfo, 16 juni 2009a.

¹³¹ UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; Menkhaus, september 2008; US Department of State, april 2009.

¹³² McGregor, 26 april 2007; Migrationsverket, 3 april 2009.

twintig jaar oud, hoewel ook kinderen worden gerekruteerd.¹³³ Doorgaans worden personen in Somalië, inclusief Somaliland, gerekruteerd om voor Al-Shabaab te vechten. Daarnaast vechten personen afkomstig van buiten Somalië mee met Al-Shabaab.¹³⁴ Ook zouden personen in ontheemdennerzettingen in Somalië en in de vluchtelingenkampen in Kenia gerekruteerd worden.¹³⁵

Al-Shabaab is actief in grote delen van Zuid- en Centraal-Somalië.¹³⁶ Zo zijn leden van Al-Shabaab en aan Al-Shabaab gelieerde militieën actief in Lower en Middle Juba, in Bay en Bakool, delen van Gedo, delen van Lower en Middle Shabelle, delen van Galgadud en delen van Hiraan. Daarnaast zijn leden van Al-Shabaab en aan Al-Shabaab gelieerde militieën samen met militieën van Hizbul Islam of hieraan gelieerde militieën actief in noordelijke delen van Mogadishu.¹³⁷ Onduidelijk is echter in hoeverre zij deze gebieden onder controle hebben.

Op 23 augustus startte Al-Shabaab in Mogadishu een groot offensief gericht tegen de TFG en AMISOM dat aan het einde van de verslagperiode nog niet ten einde was.¹³⁸

Al-Shabaab ontbeert over het algemeen de steun van de bevolking mede als gevolg van hun strenge interpretatie van de *sharia*¹³⁹, hun gevechtstechnieken¹⁴⁰ en intimidatie van de bevolking van een gebied dat zij veroverd heeft.¹⁴¹ Aangezien Al-Shabaab zou beschikken over een goed georganiseerd informatienetwerk, is het voor deze bevolking moeilijk zich te onttrekken aan de intimidatie en dreiging van Al-Shabaab.¹⁴²

Tot voor kort leek het werkterrein van Al-Shabaab zich tot Somalië te beperken, ondanks eerdere dreigementen om aanslagen te plegen in Burundi en Oeganda, de landen die troepen leveren aan AMISOM.¹⁴³ Echter, nog geen week na de belofte van de Intergovernmental Authority on Development (IGAD) om de AMISOM-

¹³³ UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; LandInfo, 16 juni 2009a. Zie ook paragraaf 3.4.7.2.

¹³⁴ ICG, 28 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; HRW, april 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; Council on Foreign Relations, maart 2010; LandInfo, 16 juni 2009; LandInfo, 16 juni 2009a; Foreign Affairs, 2 december 2009.

¹³⁵ Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; LandInfo, 16 juni 2009a; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

¹³⁶ Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; EIU, augustus 2009.

¹³⁷ Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; IASC, 22 mei 2009; Weinstein, 3 februari 2009; Weinstein, 8 december 2009; LandInfo, 16 juni 2009; Foreign Affairs, 2 december 2009.

¹³⁸ TFG/Ministry of Information, *Press Statement: Alshabab mortars kill tens in Mogadishu*, 23 augustus 2010.; ICG, 1 september 2010. Zie paragraaf 2.3.2.

¹³⁹ Zie paragraaf 3.3.7 en 3.3.10 voor voorbeelden van deze strenge invulling van de *sharia*.

¹⁴⁰ Al-Shabaab maakt gebruik van onder andere zelfmoordaanslagen waarbij burgerdoden vallen. UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010. Zie ook paragraaf 2.3.2 en hoofdstuk 3.

¹⁴¹ Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ICG, 28 mei 2010; Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; HRW, april 2010; The New York Times, *Somali backlash may be militants' worst foe*, 23 maart 2010.

¹⁴² HRW, april 2010; LandInfo, 16 juni 2009.

¹⁴³ Reuters, *Oeganda, Burundi raise security on Somali threats*, 27 oktober 2009; NRC, *74 doden bij aanslag in Oeganda*, 12 juli 2010.

troepen te versterken, op korte termijn met 2000 man,¹⁴⁴ vonden in de Oegandese hoofdstad Kampala bomaanslagen plaats op twee locaties, tijdens de WK-voetbalfinale.¹⁴⁵ De aanslag werd opgeëist door Al-Shabaab, waarbij de link werd gelegd met de Oegandese troepen aanwezig in Somalië.¹⁴⁶

Hizbul Islam

In april 2009 keerde Sheikh Hassan Dahir Aweys vanuit Asmara terug naar Mogadishu en werd tot leider verkozen van Hizbul Islam.¹⁴⁷ Hizbul Islam bestaat in geheel Somalië en is onder andere militair actief in Mogadishu en Belet Weyne.¹⁴⁸ De groep is verdeeld.¹⁴⁹ Een deel vecht aan de kant van Al-Shabaab tegen TFG, AMISOM en aan TFG gelieerde milities in Zuid- en Centraal-Somalië, terwijl een ander deel tegen Al-Shabaab vecht.¹⁵⁰ Zo verliet Sheikh Hassan Abdillahi 'Al Turki', de leider van de groepering Mu'askar Ras Kambooni, Hizbul Islam en sloot hij zich aan bij Al-Shabaab.¹⁵¹ Hizbul Islam gebruikt soortgelijke rekruteringsmethoden als Al-Shabaab.

Ahlu-Sunna w'al-Jama'a

Ahlu-Sunna w'al-Jama'a is de naam van een Soefi beweging die bestaat in geheel Somalië. Onder deze naam was een alliantie van (clan)milities militair actief in de regio's Hiiran, Galgadud en Mogadishu.¹⁵² Ahlu-Sunna w'al-Jama'a kan rekenen op enige steun van de Somalische bevolking.¹⁵³ Het is niet bekend hoe Ahlu-Sunna w'al-Jama'a is georganiseerd en strijders rekruteert. De groepering zou niet over een duidelijke bevelsstructuur beschikken en intern verdeeld zijn.¹⁵⁴

De groepering leverde naar verluidt met Ethiopische steun strijd tegen milities van Al-Shabaab en vormde een bondgenootschap met de TFG. Deze samenwerking verloopt moeizaam.¹⁵⁵ Zoals eerder vermeld sloten de TFG en Ahlu-Sunna w'al-Jama'a in maart 2010 toch een overeenkomst, die met de benoeming van een aantal ministersposten gedeeltelijk geïmplementeerd is.¹⁵⁶

¹⁴⁴ IGAD, 5 juli 2010; Reuters, *Bloc promises extra 2,000 peacekeepers for Somalia*, 5 juli 2010.

¹⁴⁵ Reuters, *Oeganda bombings kill 64, Islamists suspected*, 12 juli 2010; NRC, *74 doden bij aanslag in Oeganda*, 12 juli 2010.

¹⁴⁶ IASC, 16 juli 2010; Reuters, *Oeganda bombs kill 74, Islamists claim attack*, 12 juli 2010; All Voices, *After Kampala soon to Bujumbura – Al-Shabab*, 12 juli 2010; IHS Global Insight, *Regional security under scrutiny as Somalia's Al-Shabaab claims Oeganda Bombings*, 13 juli 2010; New York Times, *After attacks in Oeganda, worry grows over group*, 12 juli 2010.

¹⁴⁷ VOA, *Hardline Somali opposition leader Aweys said to have returned to Mogadishu*, 24 april 2009; BBC News, *Somalia's kingmaker returns*, 28 april 2009; Garowe Online, *7 killed in violence, Aweys crowned Hizbul Islam chief*, 26 mei 2009.

¹⁴⁸ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010.

¹⁴⁹ UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.

¹⁵⁰ UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; LandInfo, 16 juni 2009.

¹⁵¹ Zie eerder in deze paragraaf.

¹⁵² ICG, 28 mei 2010; HRW, april 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; IASC, april - augustus 2010; Holzer, 31 juli 2009; LandInfo, 16 juni 2009; Council on Foreign Relation, maart 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.

¹⁵³ Holzer, 31 juli 2009.

¹⁵⁴ ICG, 28 mei 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.

¹⁵⁵ ICG, 28 mei 2010; HRW, april 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009; Council on Foreign Relation, maart 2010. Zie ook paragraaf 2.2.2.4.

¹⁵⁶ Zie eerder in deze paragraaf.

2.2.2.4 Ontwikkelingen tussen groeperingen

Allianties

Al-Shabaab is ook in deze verslagperiode in staat gebleken tijdelijke, pragmatische allianties aan te gaan met verschillende gewapende groepen. Verondersteld wordt dat de kern van Al-Shabaab bestaat uit enkele honderden islamitische extremisten verdeeld over kleinere kernen in geheel Somalië.¹⁵⁷ Rond deze kleinere kernen verzamelen zich andere gewapende groeperingen die een alliantie met Al-Shabaab aangrijpen om hun eigen doelen te behalen.¹⁵⁸

In de verslagperiode werkten delen van Al-Shabaab samen met delen van Hizbul Islam in hun strijd tegen de TFG, AMISOM en Ahlu-Sunna w'al-Jama'a.¹⁵⁹ Een formele eenwording van Al-Shabaab en Hizbul Islam werd echter door Al-Shabaab tegengehouden, omdat Al-Shabaab een internationale *jihad* nastreeft, terwijl Hizbul Islam een nationale agenda hanteert.¹⁶⁰

Naast allianties tussen rebelligroeperingen, zag deze verslagperiode enkele allianties met de TFG. Zo werkten delen van de voormalige UIC samen met de TFG in Mogadishu¹⁶¹, en tekende Ahlu-Sunna w'al-Jama'a een overeenkomst met de TFG, naar aanleiding waarvan Ahlu-Sunna w'al-Jama'a een aantal ministersposten toebedeeld zijn.¹⁶² Met de overeenkomst tussen de TFG en Ahlu-Sunna w'al-Jama'a is een uitbreiding van de partners in het Djibouti-vredesproces gerealiseerd.¹⁶³

In de verslagperiode vonden gevechten plaats tussen en binnen de verschillende groeperingen.¹⁶⁴ Zie paragraaf 2.3 voor een beschrijving van de veiligheidssituatie.

2.2.2.5 Het Djibouti-akkoord¹⁶⁵

Begin 2009 werd een aantal onderdelen van het Djibouti-akkoord geïmplementeerd. Zo trokken de Ethiopische troepen zich terug en werd het TFP uitgebreid tot 550 zetels, wat de samenwerking tussen de TFG en de ARS- Djibouti bekrachtigde. Ook werden een *Joint Security Committee*¹⁶⁶ en een *High Level Committee* ingesteld. In het kader van verzoening met andere groeperingen werd in maart 2010 een akkoord bereikt over samenwerking tussen Ahlu-Sunna w'al-Jama'a en de TFG.¹⁶⁷ In april volgde de piraterijovereenkomst tussen de TFG en

¹⁵⁷ Council on Foreign Relations, 27 februari 2009.

¹⁵⁸ Zie ook paragraaf 2.2.2.3.

¹⁵⁹ ICG, 28 mei 2010; UNSC, S/2009/503, 2 oktober 2009.

¹⁶⁰ ICG, 28 mei 2010; EIU, augustus 2009; Garowe Online, *Al-Shabaab rejects Aweys 'unity' proposal*, 3 juni 2009; CTC Sentinel, juli 2009; Le Sage, 26 oktober 2009; EIU, november 2009; Council on Foreign Relations, maart 2010.

¹⁶¹ VOA, *Somalia violence spikes*, 16 april 2009; Weinstein, 24 februari 2009; IRIN, *Ex-insurgents to merge with security forces – minister*, 10 april 2009.

¹⁶² IHS Global Insight, *Somali premier names moderate islamists in new cabinet team*, 5 juli 2010; zie ook paragraaf 2.2.2.3.

¹⁶³ AU, 31 maart 2010.

¹⁶⁴ IASC, april - augustus 2010; UN, S/2010/234, 11 mei 2010

¹⁶⁵ Voor een beschrijving van de voorgeschiedenis van de ondertekening van het Djibouti-akkoord en de bijbehorende overeenkomsten wordt verwezen naar de algemene ambtsberichten van augustus 2008 en maart 2009.

¹⁶⁶ Zie ook paragraaf 2.3.4.2.

¹⁶⁷ AU, 31 maart 2010. Zie ook paragrafen 2.2.2.3 en 2.2.2.4.

Puntland¹⁶⁸. In het kader van het Djibouti-akkoord werd verder van 21 tot 23 mei 2010 de Istanbul Conference on Somalia gehouden, die inhoudelijk weinig opzienbarend was en er vooral gericht op leek te zijn de aandacht van de internationale gemeenschap voor Somalië vast te houden. Tijdens de conferentie werden Afrikaanse landen opgeroepen meer troepen te leveren aan AMISOM.¹⁶⁹ Een VN-vredesmacht is in de verslagperiode niet ingezet.¹⁷⁰ Ook is de toegang voor humanitaire hulp nog steeds beperkt.¹⁷¹ Het is onduidelijk in hoeverre het staakt-het-vuren tussen de ARS-Djibouti en diens bondgenoten en de TFG en diens bondgenoten, zoals neergelegd in het Djibouti-akkoord, gehandhaafd is in de verslagperiode, aangezien niet duidelijk is in hoeverre de partijen die in de verslagperiode strijd leverden met elkaar, deel uitmaken van de ARS-Djibouti of de TFG of bondgenoten zijn van een van beide.

2.2.3 Noord-Somalië

2.2.3.1 Somaliland

Op 26 juni 2010 hebben in Somaliland presidentiële verkiezingen plaatsgevonden. Deze verkiezingen werden op 15 mei 2010 door president Riyale aangekondigd, nadat ze vanaf 2008 meerdere malen werden uitgesteld.¹⁷² Met de instelling van een nieuwe kiescommissie in 2009 en verbetering van het kiezersregistratiesysteem werden belangrijke belemmeringen voor het houden van de verkiezingen weggenomen.¹⁷³

De oppositiepartij Kulmiye, in de persoon van Ahmed Mohamed Silanyo, behaalde 49,59 procent van de stemmen en heeft daarmee de verkiezingen gewonnen. Silanyo, behorend tot de in Somaliland dominante Issaq-clanfamilie¹⁷⁴, loopt al lang mee in de Somalilandse politiek. Hij was van 1993 tot 1997 lid van het Huis van Afgevaardigden van Somaliland. In 2003 deed hij voor het eerst mee aan de presidentiële verkiezingen maar legde het toen af tegen president Riyale. Riyale, die tot de UDUB-partij behoort, kreeg nu 33,24 procent van de stemmen en erkende zijn verlies. De derde partij die meedeed aan de verkiezingen, de UCID-partij behaalde een aandeel van 17,17 procent.¹⁷⁵

Ongeveer 50 procent van de geregistreerde kiesgerechtigden kwam naar de stembus, wat 8 procent meer is dan bij de verkiezingen in 2003. De verkiezingen en de daaraan voorafgaande campagneperiode zijn volgens de National Electoral Commission (NEC) en onafhankelijke waarnemers rustig en eerlijk verlopen.¹⁷⁶ De

¹⁶⁸ Garowe Online, *Puntland, TFG sign deal to harmonise Galkayo accord*, 12 april 2010. Zie ook paragraaf 2.2.2.3.

¹⁶⁹ UNPOS, 24 mei 2010.

¹⁷⁰ Zie ook paragraaf 2.2.5.1.

¹⁷¹ Zie ook paragraaf 2.3.6.

¹⁷² Somaliland press, *President approves election date*, 15 mei 2010. Zie ook paragraaf 2.1.2.2.

¹⁷³ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010

¹⁷⁴ New York Times, *New president of Somaliland fights for recognition*, 3 juli 2010.

¹⁷⁵ Somaliland Press, *Somaliland opposition head wins presidential poll*, 1 juli 2010; Somaliland Information, *SONSAF who deployed the Somaliland-wide non-partisan election observers reports*, 29 juni 2010

¹⁷⁶ Somaliland Press, *Somaliland opposition head wins presidential poll*, 1 juli 2010; Somaliland Information, *SONSAF who deployed the Somaliland-wide non-partisan election observers reports*, 29 juni 2010; Garowe Online, *Observers commend Somaliland's elections*, 29 juni 2010.

enkele incidenten die plaatsvonden, waren in Sool en Sanaag, de regio's die zowel door Somaliland als door Puntland geclaimd worden, waarbij in ieder geval één medewerker van de NEC om het leven is gekomen.¹⁷⁷

2.2.3.2 Puntland

De overeenkomst die Puntland in augustus 2009 met de TFG heeft gesloten¹⁷⁸, werd in de verslagperiode ondertekend door de autoriteiten van Puntland en de TFG.¹⁷⁹

Tegen het einde van de verslagperiode is onrust ontstaan in Puntland door gevechten tussen Puntlandse strijdkrachten en een rebelligroepering die claimt geallieerd te zijn aan Al-Shabaab en die wordt geleid door de Puntlandse Sheikh Mohamed Said Atom.¹⁸⁰

2.2.4 Regionale betrokkenheid

2.2.4.1 African Union Mission to Somalia (AMISOM)¹⁸¹

Op 20 februari 2007 besloot de VN-Veiligheidsraad unaniem tot het aannemen van resolutie 1774. Hierin werden lidstaten van de Afrikaanse Unie (AU) geautoriseerd een vredesmacht van in totaal 8.000 troepen naar Somalië te sturen, om nationale verzoening mogelijk te maken.¹⁸² De VN verzorgen de logistieke ondersteuning voor de AMISOM-missie.¹⁸³

De AU autorisatie voor de AMISOM-missie verloopt in januari 2011.¹⁸⁴ De autorisatie van de VN-Veiligheidsraad verloopt op 31 januari 2011.¹⁸⁵

Tijdens de verslagperiode was een AMISOM-troepenmacht als vredesmacht aanwezig in Mogadishu die onder andere het presidentieel paleis, het internationale vliegveld en de haven van Mogadishu bewaakte.¹⁸⁶ AMISOM is uitsluitend actief in Mogadishu.

Het totale aantal aanwezige AMISOM-troepen bedraagt nu circa 6.100 Burundese en Oegandese troepen.¹⁸⁷ Daarnaast zijn 40 politieagenten namens AMISOM aanwezig.¹⁸⁸

¹⁷⁷ Garowe Online, *Observers commend Somaliland's elections*, 29 juni 2010.

¹⁷⁸ Zie ook paragraaf 2.1.2.3.

¹⁷⁹ Garowe Online, *Puntland, TFG sign deal to harmonise Galkayo accord*, 12 april 2010.

¹⁸⁰ IHS Global Insight, *Somalia: Islamist Insurgent Group Threatens Semi-Autonomous Region of Somalia*, 29 juli 2010; Garowe Online, *Somalia: 'Puntland Under Attack by Foreign Terrorists' - Farole*, 21 juli 2010. Zie paragraaf 2.3.3.2.

¹⁸¹ Voor een beschrijving van de geschiedenis van de Afrikaanse missie wordt verwezen naar de algemene ambtsbericht van augustus 2008 en maart 2009.

¹⁸² UNSC, *S/RES/1774*, 14 september 2007.

¹⁸³ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

¹⁸⁴ AU PSC, 8 januari 2010.

¹⁸⁵ UNSC, *S/RES1910*, 28 januari 2010.

¹⁸⁶ EIU, augustus 2010; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009; HRW, januari 2010.

¹⁸⁷ ICG, 28 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

¹⁸⁸ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

De AMISOM-missie kampt met een tekort aan troepen en materiaal.¹⁸⁹ In de verslagperiode vonden verschillende aanslagen op AMISOM-troepen plaats, waarbij ook doden vielen.¹⁹⁰ Zo werden op 17 september 2009, bij een bomaanslag op het hoofdkwartier van AMISOM in Mogadishu, 17 AMISOM militairen gedood waaronder de plaatsvervangend commandant.¹⁹¹ AMISOM-troepen zouden in vergelding op deze en andere aanvallen zonder aanzien des persoon mortieren hebben afgevuurd, waarbij burgerdoden vielen.¹⁹²

Eind juli heeft de AU besloten om AMISOM op korte termijn met 4.000 extra troepen te versterken, met inbegrip van de 2.000 troepen die eerder door de Intergovernmental Authority on Development (IGAD)¹⁹³ aangekondigd waren¹⁹⁴. Bovendien krijgt AMISOM ruimere gevechtregels: de troepen mogen voortaan preventief het vuur openen.¹⁹⁵ Deze besluiten volgden op de bomaanslagen in Kampala, opgeëist door Al-Shabaab, gericht tegen de aanwezigheid van buitenlandse troepen in Somalië.¹⁹⁶

2.2.4.2 Arabische Liga

De lidstaten van de Arabische Liga (in het bijzonder Egypte, Saudi-Arabië en Libië)¹⁹⁷ hebben zich altijd voorstander getoond van een unitaire, islamitische Somalische staat. De Arabische Liga heeft op 15 augustus 2008 een kantoor geopend in Mogadishu.¹⁹⁸ Ook was de Arabische Liga aanwezig bij de ondertekening van het Djibouti-akkoord en is de Arabische Liga lid van de *International Contact Group on Somalia*.¹⁹⁹

2.2.4.3 Ethiopië

Ethiopië speelt een invloedrijke rol in Somalië. Ethiopië heeft zich sinds 2006 een sterke bondgenoot van de TFG getoond en er waren tussen december 2006 en

¹⁸⁹ UNSC, *S/2009/210*, 16 april 2009.

¹⁹⁰ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; UNSC, *S/2009/210*, 16 april 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; HRW, januari 2010.

¹⁹¹ UNGA, *A/HRC/13/65* 8 maart 2010; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009; AMISOM, 18 september 2009; EIU, november 2009.

¹⁹² Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; AP, *APNewsBreak: African Union troops in Somalia not protecting civilians, internal AU reports say*, 21 juli 2010.

¹⁹³ Een Oost-Afrikaanse organisatie waarvan Djibouti, Ethiopië, Kenia, Soedan, Somalië en Uganda de leden zijn en die zich inzet voor de ontwikkeling van de regio.

¹⁹⁴ Reuters, *African Union adds 4,000 troops to Somalia peace force*, 27 juli 2010; ANP, *Tweeduizend extra militairen naar Somalië*, 27 juli 2010; IGAD, 5 juli 2010; Reuters, *Bloc promises extra 2,000 peacekeepers for Somalia*, 5 juli 2010.

¹⁹⁵ VOA, *AU summit to broaden rules for Somalia Peacekeepers*, 19 juli 2010. NRC, *Missie in Somalië krijgt ruimere gevechtsregels*, 27 juli 2010.

¹⁹⁶ Zie paragraaf 2.2.2.3.

¹⁹⁷ De voormalige overgangsregering TNG werd financieel gesteund door Saudi-Arabië, Libië, Egypte en Djibouti.

¹⁹⁸ Shabelle Media Network, *Arab League Envoy Urges Somalis to Negotiate to Reach Solution*, 15 augustus 2008.

¹⁹⁹ IGAD, 5 januari 2007.

januari 2009 Ethiopische troepen aanwezig in Somalië om de TFG te ondersteunen.²⁰⁰

Op 2 januari 2009 begonnen de Ethiopische troepen zich terug te trekken uit Somalië.²⁰¹ De terugtrekking van Ethiopische troepen was tegen het eind van januari 2009 voltooid.²⁰²

Ondanks de terugtrekking van de Ethiopische troepen zijn in de verslagperiode toch Ethiopische troepen in Somalië gesignaleerd. Ook zou Ethiopië in de verslagperiode de troepen van de TFG en groeperingen die tegen Al-Shabaab vechten steunen.²⁰³ De mogelijkheid bestaat ook dat Ethiopië op termijn troepen zal leveren ter versterking van AMISOM.²⁰⁴

2.2.4.4 Eritrea

De betrokkenheid van Eritrea bij Somalië is voor een groot deel gericht op het frustreren van de ambities van Ethiopië in Somalië.²⁰⁵ Er zijn berichten dat Eritrea Al-Shabaab in de vorm van wapenleveranties en militaire training steunt.²⁰⁶ De Eritrese autoriteiten ontkennen dit.²⁰⁷ In de verslagperiode legden de VN en de EU sancties op aan Eritrea naar aanleiding van Eritrese steun aan rebellengroeperingen in Somalië.²⁰⁸

2.2.4.5 Kenia

Kenia zou eind 2009 in het vluchtelingenkamp Dadaab en in het grensgebied met Somalië zo'n 2.500 personen hebben gerekruteerd om op te leiden tot politie ten behoeve van de TFG.²⁰⁹ Het zou hier om militaire training gaan.²¹⁰ Kenia is geregeld het doelwit van dreigementen van Al-Shabaab en Hizbul Islam. In de verslagperiode voerde Al-Shabaab enkele aanvallen uit langs de grens met Kenia.²¹¹

²⁰⁰ Menkhaus, september 2008.

²⁰¹ Reuters, *Ethiopia begins withdrawal from Somalia*, 2 januari 2009.

²⁰² VOA, *Ethiopia says Somalia troop withdrawal completed*, 25 januari 2009.

²⁰³ ICG, 28 mei 2010; HRW, april 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.

²⁰⁴ VOA, *AU summit to broaden rules for Somalia Peacekeepers*, 19 juli 2010.

²⁰⁵ HRW, april 2010.

²⁰⁶ HRW, april 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; HRW, januari 2010; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009; EIU, november 2009.

²⁰⁷ UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; Oxford Analytica, 4 juni 2009; Reuters, *Interview: Eritrea wants peaceful Somalia, denies meddling*, 4 augustus 2009; Reuters, *Eritrea denies aiding Somalia's islamist rebels*, 1 december 2009; Council on Foreign Relations, maart 2010.

²⁰⁸ Reuters, *UN council sanctions Eritrea over Somali rebel aid*, 23 december 2009; UNSC, *S/res/1907*, 23 december 2009.

²⁰⁹ ICG, 28 mei 2010; HRW, april 2010; Daily Nation, *Kenya admits to secret police training for Somalia*, 24 oktober 2009; HRW, 22 oktober 2009; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.

²¹⁰ Reuters, *Somali recruits trained for battle in Kenya*, 5 februari 2010; Garowe Online, *Kenya trains '2,500 Somalia troops*, 6 februari 2010; Daily Nation, *Kenya denies training 2,500 Somali troops*, 7 februari 2010.

²¹¹ Garowe Online, *AS fighters attack Kenyan forces at the border*, 2 april 2010; Garowe Online, *Al-Shabaab once again attack Kenyan forces*, 12 april 2010; Daily Nation, *Somali gunmen attack Kenyan border town*, 17 april; Reuters, *Kenyan*

2.2.5 Internationale betrokkenheid

2.2.5.1 De Verenigde Naties (VN)

De Verenigde Naties hebben in 1992 een wapenembargo tegen Somalië ingesteld. Dat embargo is nog steeds van kracht. Voor informatie over de naleving daarvan wordt verwezen naar paragraaf 2.3.5. Naast dit embargo heeft de VN-Veilighedsraad enkele resoluties aangenomen die de strijd tegen de piraterij voor de kust van Somalië faciliteren en middels resolutie 1844 sancties opgelegd aan diegenen die het vredes- en politieke proces dwarsbomen, het wapenembargo overtreden of de humanitaire hulp bemoeilijken.²¹² In de verslagperiode voegden de VN Al-Shabaab als organisatie en individuele personen gelieerd aan Al-Shabaab toe aan de sanctielijst die voortkomt uit resolutie 1844.²¹³ Eerder al legde de VN sancties op aan Eritrea naar aanleiding van Eritrese steun aan rebellengroeperingen in Somalië.²¹⁴

Op 9 juni 2010 wees VN-secretaris-generaal Ban Ki-moon Augustine Mahiga aan als *Special representative of the Secretary General* (SRSG). Hij volgt hiermee Ahmedou Ould-Abdallah op en staat derhalve aan het hoofd van de VN *Political Office for Somalia* (UNPOS).²¹⁵

In de verslagperiode werkten de Verenigde Naties verder aan de implementatie van resoluties 1863 (2009), 1872 (2009) en 1910 (2010), die onder andere de intentie uitspreken een VN-vredesmacht aan te stellen, vragen om ondersteuning van de VN-lidstaten van AMISOM en het vredesproces in Somalië en logistieke steun van de VN aan AMISOM vastleggen.²¹⁶

2.2.5.2 De Verenigde Staten

De Verenigde Staten hebben in het verleden verschillende aanvallen uitgevoerd in Somalië, zoals in mei 2008 in Zuid-Somalië.²¹⁷ Daarnaast zijn de Amerikanen met oorlogsschepen aanwezig voor de kust van Somalië om piraterij tegen te gaan.²¹⁸ Ook hebben de Verenigde Staten resolutie 1851 van de VN-Veilighedsraad voorbereid.²¹⁹ Voorts hebben de Amerikanen de TFG in de verslagperiode met

forces, Al-Shabaab rebels clash on border, 20 juli 2010; Reuters, *Somalia's al Shabaab increases Kenya border raids*, 18 augustus 2010.

²¹² UNSC, *S/RES/1838*, 7 oktober 2008; UNSC, *S/RES/1846*, 2 december 2008; UNSC, *S/RES/1851*, 16 december 2008; UNSC, *S/RES/1844*, 20 november 2008.

²¹³ UNSC, *SC/9904*, 12 april 2010.

²¹⁴ Reuters, *UN council sanctions Eritrea over Somali rebel aid*, 23 december 2009; UNSC, *S/RES/1907 (2009)*, 23 december 2009.

²¹⁵ UN News Service, *Secretary-General names new envoy for Somalia*, 9 juni 2010.

²¹⁶ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; UNSC, *S/RES/1863*, 16 januari 2009; UNSC, *S/RES/1910*, 28 januari 2010; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009; UNSC, *S/RES/1872*, 26 mei 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009.

²¹⁷ Menkhaus, september 2008.

²¹⁸ BBC News, *US destroyer nears Somali pirates*, 28 september 2008.

²¹⁹ Reuters, *UN council allows Somali anti-piracy fight on land*, 16 december 2008.

wapens en munitie gesteund.²²⁰ Ten slotte zijn er berichten dat de Verenigde Staten bereid zijn de versterking van de AMISOM-troepen te ondersteunen.²²¹

2.2.5.3 De Europese Unie

De Europese Unie (EU) is op verschillende manieren betrokken bij Somalië. In juni 2010 heeft de EU besloten om de Operatie Atalanta, die het doel heeft de piraterij aan de Somalische kust te bestrijden, te verlengen tot eind 2012.²²² Verder ondersteunt de EU Somalia op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp.²²³ Ook draagt de EU bij aan de implementatie van het Djibouti-akkoord.²²⁴ In dit kader lanceerde de EU in april 2010 een missie om veiligheidstroepen van de TFG te trainen.²²⁵ Begin juli waren ruim 900 Somaliërs in training in Oeganda.²²⁶

2.2.5.4 NAVO

In augustus 2009 is de NAVO-operatie Ocean Shield gestart, ter bestrijding van piraterij voor de kust van Somalië. In maart 2010 is besloten om deze operatie voort te zetten tot december 2012.²²⁷

2.3 **Veiligheidssituatie**

2.3.1 **Inleiding**

De veiligheidssituatie in geheel Somalië, met inbegrip van Somaliland en Puntland, was in de verslagperiode slecht.²²⁸ Geregeld vonden in de verslagperiode gewelddadigheden plaats. De geweldsincidenten vonden plaats in een context van straffeloosheid en gebrek aan overheidsgezag die gedurende de verslagperiode in grote delen van Somalië heerste.²²⁹ Ook was de effectiviteit van de politie en het justitiële apparaat slecht.

Naast deze straffeloosheid zorgt strijd tussen de partijen voor een slechte veiligheidssituatie in geheel Somalië. Er vonden in de verslagperiode gevechten tussen de voornaamste groeperingen plaats, alsook clangevechten. Deze gevechten

²²⁰ ICG, 28 mei 2010; The Washington Post, *U.S. sends weapons to help Somali government repel rebels tied to Al-Qaeda*, 25 juni 2009; BBC News, *US says weapons sent to Somalia*, 26 juni 2009.

²²¹ Reuters, *US seeks ways to boost African forces in Somalia*, 20 juli 2010.

²²² EU Common Security and Defence Police, juli 2010

²²³ EU Council secretariat, april 2010

²²⁴ Ibid.

²²⁵ ICG, 28 mei 2010; EU Council Secretariat, april 2010.

²²⁶ Website European Union Training Mission Somalia:
<http://www.consilium.europa.eu/eutm-somalia>, geraadpleegd op 22 juli 2010.

²²⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 29 521, nr. 138.

²²⁸ Zie de in de verslagperiode verschenen rapporten: IASC, april - augustus 2010; UNDSS, april - augustus 2010; NSP, mei - augustus 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

²²⁹ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009.

werden op lagere niveaus uitgevochten door (sub)clanmilities die vaak in wisselende allianties opereren en daarom moeilijk in kaart zijn te brengen.²³⁰

Naast gevechten tussen de diverse groeperingen vonden in deze verslagperiode ook geregeld gerichte moordaanslagen en ontvoeringen plaats, hoewel de frequentie van dit soort incidenten ten opzichte van andere jaren lijkt af te nemen. De moordaanslagen en ontvoeringen die plaatsvonden, waren voornamelijk gericht tegen politici en (vermeende) medewerkers van de TFG en de voormalige UIC, de Verenigde Naties, hulpverleners, journalisten, (vermeende) mensenrechtenactivisten en leden van het maatschappelijk middenveld.²³¹

Traditionele (clan)oudsten zijn in de praktijk verantwoordelijk voor het merendeel van de rechtspraak.²³² Hun autoriteit is ondergraven.²³³ In combinatie met een gebrek aan overheidsgezag, zorgt dit voor een situatie van straffeloosheid in grote delen van Somalië.²³⁴ De rebelligroeperingen die grote delen van Zuid- en Centraal-Somalië veroverden, hebben op verschillende plaatsen rechtbanken geïnstalleerd, waar volgens de *sharia*²³⁵ recht wordt gesproken.²³⁶ Over het functioneren van dergelijke rechtbanken is in deze verslagperiode weinig bekend geworden.

Hoewel geweldsincidenten tussen de strijdende partijen gedurende de verslagperiode voornamelijk in Zuid- en Centraal-Somalië plaatsvonden, heeft het conflict een negatieve invloed op de veiligheidssituatie in geheel Somalië en in de regio.²³⁷

De veiligheidssituaties in Zuid- en Centraal-Somalië en in Noord-Somalië zullen hieronder apart van elkaar besproken worden.

2.3.2 Zuid- en Centraal-Somalië

De veiligheidssituatie in geheel Zuid- en Centraal-Somalië was in de verslagperiode onverminderd slecht.²³⁸ Geregeld vonden in Zuid- en Centraal-Somalië gevechten plaats tussen TFG-troepen, AMISOM en aan de TFG gelieerde milities als Ahlu-Sunna w'al-Jama'a en delen van de voormalige UIC enerzijds

²³⁰ UK Foreign & Common Wealth Office, maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010; IASC, april – augustus 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

²³¹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; HRW, april 2010; Amnesty International, maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009; LandInfo, 16 juni 2009.

²³² US Department of State, juni 2010; US Department of State, 11 maart 2010; EIU, februari 2010; EIU, november 2009; LandInfo, 2 juni 2009.

²³³ Zie paragraaf 2.3.4.1.

²³⁴ Zie paragraaf 3.3.5.

²³⁵ Voor een beschrijving van de uitoefening van de sharia wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

²³⁶ Zie ook paragraaf 3.3.5.

²³⁷ Menkhaus, 17 juni 2010; EIU, augustus 2009; AU, IGAD, LAS, UN & EU, 18 juni 2009; LandInfo, 12 november 2008; UNPOS, 14 januari 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.

²³⁸ IASC, april - augustus 2010; UNDSS, april - augustus 2010; NSP, mei - augustus 2010.

tegen Al-Shabaab, Hizbul Islam en gelieerde milities anderzijds, die onderling ook strijd leverden.²³⁹ Bij deze gevechten vielen geregeld burgerslachtoffers.²⁴⁰ UNHCR meldt dat er in de eerste zeven maanden van 2010 meer burgerslachtoffers dan in dezelfde periode van het voorgaande jaar.²⁴¹ Exacte cijfers over het aantal slachtoffers van de gevechten zijn door de slechte veiligheidssituatie moeilijk te vergaren.²⁴²

Naar verluidt bestond in sommige delen van Zuid- en Centraal- Somalië, die onder controle waren van Al-Shabaab, in vergelijking met bijvoorbeeld Mogadishu, relatieve rust en orde, verkregen door onderdrukking van en angst bij de bevolking.²⁴³

De hevigste gevechten tijdens deze verslagperiode vonden plaats in Mogadishu, maar ook op andere plekken in Zuid- en Centraal-Somalië was sprake van gewelddadigheden.²⁴⁴ Zo werd in de verslagperiode in Galgaduud gevochten tussen Ahlu-Sunna w'al-Jama'a²⁴⁵ en kwam Belet Weyne in Hiraan onder controle van Al-Shabaab, waarbij troepen van Hizbul Islam opgingen in Al-Shabaab.²⁴⁶ De slechte veiligheidssituatie is ook af te lezen aan het grote aantal bevolkingsverplaatsingen die in de verslagperiode plaatsvonden.²⁴⁷

Er is geen duidelijk beeld te geven welke milities van (sub)clans het meest met elkaar in gevecht waren. Het is niet mogelijk een volledig overzicht te geven van de veiligheidsincidenten tijdens de verslagperiode.

Mogadishu

Gedurende de gehele verslagperiode was de veiligheidssituatie in geheel Mogadishu slecht.²⁴⁸ In Mogadishu werden gedurende de verslagperiode geregeld zware wapens als artillerie, mortieren en bermbommen ingezet.²⁴⁹ Als gevolg van het geweld vielen veelvuldig burgerslachtoffers.²⁵⁰ Tevens was er sprake van ernstige en wijdverspreide schendingen van mensenrechten.²⁵¹

²³⁹ Reuters, *Clash between Somalia police, soldiers kills 13*, 13 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ICG, 28 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; Amnesty International, maart 2010; IASC, april - augustus 2010.

²⁴⁰ HRW, april 2010; UNHRC/HC, 13 april 2010; Amnesty International, maart 2010. Zie ook hoofdstuk 3.

²⁴¹ UNHCR, 10 augustus 2010.

²⁴² EIU, augustus 2009; UNOCHA, juni 2009.

²⁴³ HRW, april 2010. Zie echter ook hoofdstuk 3 voor de mensenrechtenschendingen in deze gebieden.

²⁴⁴ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; HRW, april 2010; IASC, april - augustus 2010.

²⁴⁵ IASC, 4 juni 2010; Somaliweyn, *Somalia: fighting between Al-Shabab and Ahlu-Sunnah Waljama*, 1 juni 2010.

²⁴⁶ IASC, 4 en 18 juni 2010; NSP, 16 juni 2010.

²⁴⁷ UNHCR, Population Movement Tracking Monthly Report, april - juli 2010; Zie ook paragraaf 4.1.2.

²⁴⁸ IASC, april - augustus 2010; UNDSS, april - augustus 2010; NSP, mei - augustus 2010; UNOCHA Somalia, april - augustus 2010; EIU, augustus 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

²⁴⁹ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

²⁵⁰ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

²⁵¹ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; EIU, mei 2010; HRW, april 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 11 maart 2010; IASC, april - augustus 2010; OUNRC/HC for Somalia, 15 februari 2010. Zie ook hoofdstuk 3.

Begin 2010 kondigde de TFG aan dat er een groot regeringsoffensief zou plaatsvinden om geheel Mogadishu onder controle van de TFG te krijgen.²⁵² Dit offensief heeft nog niet plaatsgevonden.²⁵³

Al-Shabaab voerde aanvallen uit op het parlamentsgebouw en het presidentieel paleis.²⁵⁴ Hierbij viel door wederzijdse mortieraanvallen een aanzienlijk aantal doden.²⁵⁵

Aan het begin van de Ramadan-maand in augustus 2010 kondigde Al-Shabaab de strijd in deze periode te zullen intensiveren.²⁵⁶ Op 23 augustus startte Al-Shabaab in Mogadishu een groot offensief gericht tegen de TFG en AMISOM dat aan het einde van de verslagperiode nog niet ten einde was en waarbij veel burgerslachtoffers vielen.²⁵⁷ Gedurende het offensief vond een aanslag plaats op een hotel, waarbij 31 mensen om het leven kwamen, waaronder in ieder geval vier parlementariërs. De aanslag werd opgeëist door Al-Shabaab.²⁵⁸

De heftigste gevechten in Mogadishu vonden plaats rond strategische plaatsen in Mogadishu zoals de Bakara-markt, kruispunten, politiebureaus en bases van de verschillende strijdende partijen.²⁵⁹

Het is niet mogelijk een duidelijk onderscheid te maken in de veiligheidssituaties in diverse wijken in Mogadishu.

2.3.3 Noord-Somalië

In de verslagperiode was de veiligheidssituatie in Noord-Somalië slecht.

2.3.3.1 Somaliland

Naast criminaliteit golden mogelijke terreuraanslagen en ongeregelde heden in het kader van de verkiezingen als bedreigingen voor de veiligheid in Somaliland. In de verslagperiode vonden gevechten plaats in het zuiden van Somaliland tussen lokale clanmilities en het Ethiopische leger.²⁶⁰

In algemene zin was de veiligheidssituatie in Somaliland minder slecht dan in Centraal- en Zuid-Somalië en Puntland.²⁶¹ Ook in de aanloop naar de verkiezingen is het relatief rustig gebleven.

²⁵² AllAfrica.com, *Somalia: Government Warns of Major Offensive*, 21 maart 2010; Critical Threats, *Operation Briefer: The Upcoming Battle for Mogadishu*, 1 april 2010.

²⁵³ EIU, augustus 2010.

²⁵⁴ IASC, 21 mei en 11 juni 2010.

²⁵⁵ IASC, 21 mei en 11 juni 2010.

²⁵⁶ AllAfrica, *Somalia: President Calls Peace, Al-Shabaab Declares War*, 11 augustus 2010.

²⁵⁷ TFG/Ministry of Information, *Press Statement: Alshabab mortars kill tens in Mogadishu*, 23 augustus 2010.; ICG, 1 september 2010; IASC, 27 augustus en 3 september 2010; WHO, 21-27 augustus en 28 augustus-3 september 2010.

²⁵⁸ Reuters, *Somali militants storm hotel, 31 dead includes MPs*, 24 augustus 2010; ICG, 1 september 2010; IASC, 3 september 2010.

²⁵⁹ IASC, april - augustus 2010. UNDSS; april - augustus 2010.

²⁶⁰ NSP, mei - augustus 2010.

²⁶¹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010.

2.3.3.2 Puntland

In de verslagperiode vonden onder andere clangevechten, ontvoeringen en aanslagen plaats in Puntland, met name in Galkayo en Bosasso.²⁶² Aan het einde van de verslagperiode is onrust ontstaan in Puntland door gevechten tussen Puntlandse strijdkrachten en een rebellengroepering die claimt geallieerd te zijn aan Al-Shabaab.²⁶³ Als reactie hierop vond gedwongen terugkeer plaats van ontheemden afkomstig uit Zuid- en Centraal-Somalië van wie de Puntlandse autoriteiten betrokkenheid bij de rebellengroepering vermoedden.²⁶⁴ In de wateren voor Puntland vond piraterij plaats.²⁶⁵

2.3.3.3 Sool en Sanaag

In de verslagperiode waren er berichten van schermutselingen tussen Puntland en Somaliland over de betwiste provincies Sool en Sanaag.²⁶⁶ Hierbij werd geregeld betrokkenheid gemeld van een pro-Puntlandse militiegroepering, Sool, Sanaag and Cayn (SSC),²⁶⁷ die zich naar verluidt in 2009 heeft gevormd.²⁶⁸ In de verslagperiode vonden enkele incidenten plaats in Sool en Sanaag.²⁶⁹ In het conflict tussen Somaliland en Puntland over de betwiste provincies Sool en Sanaag hebben in de verslagperiode echter geen aanhoudende en samenhangende militaire operaties plaatsgevonden.

2.3.4 **Clanbescherming, criminaliteit en rechtshandhaving**

2.3.4.1 Clanbescherming

Na het wegvallen van de centrale overheid in Somalië en daarmee haar rol in het handhaven van de veiligheid, nam het belang van de clan(familie) in de bescherming van het individu toe. Na het uitbreken van de burgeroorlog zocht een groot aantal ontheemden²⁷⁰ bescherming in hun traditionele clangebied, dan wel in het gebied van de clan waarmee de eigen groep een patroon/cliënt-relatie kent.²⁷¹

De clan (familie) speelt van oudsher een centrale rol in de Somalische samenleving, maar zeker niet op een altijd voorspelbare en statische wijze.²⁷²

²⁶² UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.

²⁶³ IHS Global Insight, *Somalia: Islamist Insurgent Group Threatens Semi-Autonomous Region of Somalia*, 29 juli 2010; Garowe Online, *Somalia: 'Puntland Under Attack by Foreign Terrorists' - Farole*, 21 juli 2010.

²⁶⁴ IHS Global Insight, *Somalia, Somalia's semi-autonomous region departs hundreds of Southerners over security concerns*, 22 juli 2010.

²⁶⁵ Zie ook paragraaf 2.3.5.

²⁶⁶ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; NSP, mei - augustus 2010.

²⁶⁷ NSP, mei - augustus 2010; Wallis en Healy, 26 juli 2010.

²⁶⁸ Garowe Online, *Somalia: President Farole opens 24th Session of Puntland Parliament*, 15 juni 2010.

²⁶⁹ IASC, april - augustus 2010.

²⁷⁰ Zie hoofdstuk 4. Ontheemd staat in dit verband eveneens voor IDP en binnenlands ontheemd.

²⁷¹ Menkhaus, april 2009; UNDP, 2001; NRC Global IDP, *Internally displaced Somalis face uncertain future after years of state collapse*, 24 november 2004. LandInfo, 2 juni 2009.

²⁷² LandInfo, 2 juni 2009.

Ten eerste hangt de mate waarin de clan gemobiliseerd wordt af van de situatie. Of een beroep kan worden gedaan op de loyaliteit van de familie, de subclan, de clan of de clanfamilie in een specifieke situatie hangt af van de belangen die op het spel staan van de familie dan wel van de subclan of van nog hogere clanverbanden.²⁷³ Ook zou clanbescherming beter mogelijk zijn in rurale gebieden dan in urbane gebieden. Voorts zou bescherming van een clan afhankelijk zijn van de middelen die een persoon tot zijn of haar beschikking heeft, waarbij het voorkomt dat hulpbehoevenden worden afgeperst.²⁷⁴

Ten tweede kan de clanafstamming van een persoon of groep aangepast worden aan veranderde omstandigheden. Clanafstamming moet namelijk niet gezien worden als een vaststaand genealogisch gegeven, maar kan om praktische redenen 'aangepast' worden. Zowel individuen als groepen kunnen aansluiting zoeken bij een andere clan dan de eigen clan. Indien zij geaccepteerd worden, hebben ze de zogenaamde *shedad*-status; na verloop van tijd raken ze geïntegreerd in de nieuwe clan en passen ze hun stamboom aan om de nieuwe situatie te weerspiegelen.²⁷⁵

Ten derde zijn er naast de banden met de eigen, vaderlijke, clan ook banden met de clan van de moeder, de echtgeno(o)t(e) en eventueel de huwelijkspartners van de kinderen. Op deze banden kan veelal in tijd van nood een beroep worden gedaan.

Ten vierde zijn oude tradities aan verandering onderhevig als gevolg van verstedelijking en oorlogsgeweld. In de steden zijn andere netwerken met leden van verschillende clans van belang geworden naast de eigen clan zoals school- en beroepsgenoten, buurtgenoten, zakenpartners en religieuze ideologie.²⁷⁶ Door de oorlog zijn tegenstellingen tussen clans echter ook vaak weer aangescherpt.²⁷⁷

Bescherming door clans is op veel plaatsen in het noorden van Somalië mogelijk voor diegenen die uit het noorden van Somalië komen.²⁷⁸ In Zuid- en Centraal-Somalië is bescherming door clans in verminderde mate mogelijk.²⁷⁹ Hieraan ligt een aantal oorzaken ten grondslag. Zo melden bronnen dat traditionele clansystemen onder druk zijn komen te staan.²⁸⁰ Ook is de invloed van clanoudsten op veel plaatsen verminderd of zelfs verdwenen.²⁸¹ Voorts zijn gezien de humanitaire omstandigheden,²⁸² de aard van het geweld²⁸³ en de hieruit voortvloeiende migratie²⁸⁴ de praktische mogelijkheden tot het bieden van bescherming beperkt.²⁸⁵ Ook (niet-Somali) minderheden hebben daardoor verminderd toegang tot de bescherming waar zij van oudsher op konden rekenen.²⁸⁶

273 Ibid.

274 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; LandInfo, 2 juni 2009.

275 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNDP, 2001; ACCORD, december 2009; LandInfo, 2 juni 2009.

276 UNDP, 2001.

277 UNSC, *S/2009/648*, 31 december 2009.

278 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010.

279 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; LandInfo, 2 juni 2009.

280 Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; LandInfo, 2 juni 2009.

281 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; LandInfo, 2 juni 2009.

282 Zie paragraaf 2.3.6.

283 Zie paragraaf 2.3.2.

284 Zie hoofdstuk 4.

285 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010; LandInfo, 2 juni 2009; LandInfo, 16 juni 2009; ACCORD, december 2009.

286 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; LandInfo, 2 juni 2009; LandInfo, 16 juni 2009; ACCORD, december 2009; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009;

Met name vrouwen en ontheemden behorend tot een niet-Somali minderheid hebben hieronder te lijden.²⁸⁷ Andere bronnen geven aan dat de veiligheidssituatie voor mensen in hun eigen clangebied ten opzichte van andere gebieden relatief goed is, mits aan een aantal voorwaarden voor clanbescherming voldaan wordt zoals die in de alinea's hierboven zijn beschreven. Voorts zouden de clans op lagere subclan niveaus zichzelf versterken om tegenwicht te kunnen bieden tegen bedreigingen als Al-Shabaab.

Specifiek ten aanzien van de Somali clanfamilies Digil en Mirifle (die traditioneel in de landbouw actief zijn) geldt dat zij, anders dan de nomadische Somali, eerder georganiseerd zijn op basis van de woonplaats (het dorp) dan op basis van clanafkomst.²⁸⁸

2.3.4.2 Criminaliteit en rechtshandhaving

Criminaliteit

In verband met de slechte veiligheidssituatie in Zuid- en Centraal-Somalië, zoals deze beschreven is in paragraaf 2.3.2, is het moeilijk om informatie te verkrijgen over criminaliteit in deze regio. In algemene zin kan gezegd worden dat in Zuid- en Centraal-Somalië een cultuur van straffeloosheid heerst, hetgeen criminaliteit in de hand werkt.²⁸⁹ Naar verluidt bestond in sommige delen van Zuid- en Centraal-Somalië, die onder controle waren van Al-Shabaab, in vergelijking met bijvoorbeeld Mogadishu, relatieve rust en orde, verkregen door onderdrukking van en angst bij de bevolking.²⁹⁰

Voor heel Somalië geldt dat achtergestelde groepen zoals niet-Somali minderheden en ontheemden een hoger risico lopen slachtoffer van criminaliteit te worden dan andere groepen. Bovendien krijgen zij minder vaak genoegdoening dan andere groepen, in de zin van schadeloosstelling en bestraffing van de dader.²⁹¹

Conflicten tussen families en clans, dikwijls over begrenzing van hun land, kunnen hoog oplopen.²⁹² Soms leiden dergelijke conflicten tot bloedwraak.²⁹³

In het oosten van Somaliland komen ontvoeringen voor.²⁹⁴ Zoals ook beschreven in paragraaf 2.3.3.2 vonden in Puntland gedurende de verslagperiode

Migrationsverket, 3 april 2009. Voor een beschrijving van minderheden zie paragraaf 3.4.1.

²⁸⁷ ACCORD, december 2009; LandInfo, 16 juni 2009.

²⁸⁸ Lewis, 1994; ACCORD, december 2009.

²⁸⁹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; IASC, april – augustus 2010; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.

²⁹⁰ HRW, april 2010. Zie echter ook hoofdstuk 3 voor de mensenrechtenschendingen in deze gebieden.

²⁹¹ Zie paragraaf 3.3.5 voor een beschrijving van de rechtsgang en paragraaf 3.4.1 voor een beschrijving van minderheden.

²⁹² LandInfo, 12 november 2008; UN-HABITAT, 2008; US Department of State, 11 maart 2010.

²⁹³ Bloedwraak wordt in Somalië niet als een criminele daad beschouwd, omdat op basis van lokaal recht en de tradities bloedwraak gerechtvaardigd is; LandInfo, 12 november 2008; LandInfo, 2 juni 2009; US Department of State, 11 maart 2010.

²⁹⁴ HRW, juli 2009.

geweldsincidenten en kapingen plaats. In de verslagperiode vond ook een aantal geweldsincidenten plaats in Sool en Sanaag, waaronder verkrachting en moord.²⁹⁵

Traditionele rechtshandhaving

Het systeem van handhaving van recht en orde in Somalië is gebaseerd op een combinatie van traditioneel recht (*xeer*) en *sharia*.²⁹⁶ De traditionele rechtshandhaving in Somalië heeft ervoor gezorgd dat het wegvallen van de centrale structuren niet heeft geleid tot een volledige ineenstorting van het systeem van handhaving van recht en openbare orde.²⁹⁷ De grote sociale controle in combinatie met het systeem van compensatieregelingen (de *diya*) hebben een preventieve werking, hoewel traditionele vormen van rechtshandhaving als gevolg van het conflict onder druk zijn komen te staan.²⁹⁸

Deze traditionele vorm van rechtshandhaving is minder effectief wanneer het slachtoffer lid van een niet-Somali minderheid is, dan wel van een kleine, slecht bewapende clan ofwel ontheemd is en zich buiten zijn/haar clangebied bevindt.²⁹⁹

Het is niet mogelijk aan te geven hoe de traditionele rechtshandhaving gebruikt wordt in de verschillende delen van Somalië. Rechtshandhaving door de staat, zoals uitgevoerd door de politie, wordt hieronder beschreven.

Politie

De ordehandhaving, zoals die is overeengekomen in het Djibouti-akkoord, bestaat uit de volgende instituties:

- De *Joint Security Committee* (JSC);
- De *National Security Force* (NSF);
- De *Somali Police Force* (SPF).³⁰⁰

De JSC bestaat onder andere uit sleutelfiguren uit de TFG, zoals de ministers van Binnenlandse Zaken, Defensie en Nationale Veiligheid, vertegenwoordigers van AMISOM, vertegenwoordigers uit de internationale gemeenschap zoals de Europese Unie en *United Nations Political Office for Somalia* (UNPOS). De JSC kwam op 25 juli 2009 voor het eerst in Mogadishu bijeen en heeft als doel de harmonisatie van de inspanningen van de TFG en de internationale gemeenschap inzake veiligheid.³⁰¹ De NSF bestaat uit circa 3.000 soldaten.³⁰² De SPF bestaat formeel uit circa 2.900 politieagenten die in aanmerking komen voor bezoldiging.³⁰³ In de verslagperiode begon ook AMISOM met het trainen van de SPF.³⁰⁴

²⁹⁵ IASC, april - augustus 2010; NSP, mei - augustus 2010.

²⁹⁶ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; LandInfo, 12 november 2008; EIU, augustus 2009; LandInfo, 2 juni 2009.

²⁹⁷ Menkhaus, 20 september 2004; Menkhaus, maart 2004; Gundel, november 2006.

²⁹⁸ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; LandInfo, 2 juni 2009; LandInfo, 12 november 2008. Zie ook paragraaf 2.3.4.1.

²⁹⁹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; Migrationsverket, 3 april 2009; LandInfo, 2 juni 2009.

³⁰⁰ UNSC, *S/2009/210*, 16 april 2009; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.

³⁰¹ UNPOS, 27 juli 2009; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.

³⁰² UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; ICG, 28 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

³⁰³ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

³⁰⁴ AU, 15 april 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

In de praktijk is de ordehandhaving, zoals ook vermeld in paragraaf 2.2.2.3, slecht uitgerust,³⁰⁵ ongetraind en bestaat deels uit autonome clanmilities waarover de TFG geen daadwerkelijke controle heeft. Buiten Mogadishu bestaat in Zuid- en Centraal-Somalië geen politieapparaat. De TFG ordehandhaving wordt niet regelmatig betaald,³⁰⁶ wat ervoor zorgt dat veel politieagenten corrupt zijn en hun inkomen verwerven uit criminele activiteiten.³⁰⁷ Ook zouden TFG-politieagenten of leden van aan de TFG-politie gelieerde milities zich straffeloos schuldig maken aan verkrachting van voornamelijk ontheemden.³⁰⁸

De salarissen van de door UNDP getrainde politieagenten worden betaald via UNDP. Van de circa 2.700 politieagenten die door de UNDP getraind zijn, is naar schatting nog circa 60% operationeel.³⁰⁹ Van de door de UNDP getrainde politieagenten is circa 10% vrouw.

Als gevolg van het wapenembargo van 1992 is het in principe niet toegestaan uniformen of andere uitrusting te leveren voor politieagenten in Somalië (met uitzondering van de door UNDP getrainde politieagenten). Mede hierdoor beschikt slechts een klein deel van de politie over uniformen, waardoor agenten niet altijd goed herkenbaar zijn.³¹⁰

De politie in Somaliland en in het bijzonder Puntland is zwak.³¹¹ De politie in Somaliland, die voornamelijk uit voormalige militieleden zou bestaan, is corrupt en wordt dikwijls ingezet in de regio's Sool en Sanaag.³¹² Ook de politie in Puntland is corrupt.³¹³

In veel gevallen grijpt de politie niet meteen in, maar probeert in eerste instantie een oplossing te vinden via de traditionele mechanismen, eventueel samen met clanoudsten en andere gemeenschapsleiders.³¹⁴ In elke stad zijn doorgaans leden van alle belangrijke clans vertegenwoordigd in het politieapparaat, naast enkele leden van niet-Somali minderheden. In Somaliland is een aantal vrouwen werkzaam bij de politie, doorgaans in administratieve functies. In Hargeisa (Somaliland) hebben twee politiebureaus speciale *desks* voor vrouwen en kinderen. In Puntland zijn weinig vrouwelijke politieagenten. Er bestaan geen speciale *desks* voor vrouwen in de politiebureaus.

In de verslagperiode was sprake van gewelddadig optreden, mishandeling en afpersing door de politie in Somaliland en Puntland.³¹⁵ Ook zouden politieagenten in Somaliland en Puntland zich schuldig maken aan verkrachting van voornamelijk ontheemden.³¹⁶

³⁰⁵ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

³⁰⁶ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; LandInfo, 16 juni 2009.

³⁰⁷ Menkhaus, 17 juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010.

³⁰⁸ IASC, 1 april 2010; Council on Foreign Relation, maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010; LandInfo, 16 juni 2009.

³⁰⁹ UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.

³¹⁰ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; OHCHR, augustus 2008; Menkhaus, september 2008; LandInfo, 16 juni 2009.

³¹¹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ICG, 12 augustus 2009.

³¹² Zie ook paragraaf 2.3.3.3.

³¹³ ICG, 12 augustus 2009.

³¹⁴ Zie ook paragraaf 3.3.5.

³¹⁵ ICG, 12 augustus 2009; IASC, 27 maart 2009.

³¹⁶ US Department of State, 11 maart 2010.

Zie voorts paragrafen 3.3.5 en 3.3.6 betreffende rechtsgang en detentie.

2.3.5 Wapenhandel en kapingen

Wapenhandel

Met betrekking tot de wapenhandel concludeerde de *monitoring group* van de Verenigde Naties, die onder meer toeziet op de naleving van het wapenembargo tegen Somalië, in haar laatste rapport dat schending hiervan nog steeds op grote schaal voorkomt. De import betreft in het algemeen een kleine maar constante stroom van voornamelijk ammunitie en kleine en lichte wapens. Jemen is de belangrijkste speler in de commerciële wapenmarkt, terwijl Ethiopië de voornaamste staatsleverancier is van wapens, ammunitie en training. Puntland is de voor wapens en ammunitie, vanwege de ligging en de handelscontacten die het van oudsher heeft met Jemen.³¹⁷

Kapingen

In de verslagperiode bleef piraterij plaatsvinden in de wateren voor de Somalische kust.³¹⁸ De meeste kapingen zouden worden gepleegd door vijf goed georganiseerde groepen die opereren vanuit Eyl, Garad, Hobyo, Hardheere, Mogadishu³¹⁹ en naar verluidt ook vanuit Kismayo. De piratengroepen zijn gebaseerd op clanaffiliatie. De piraterij voor de kust in Somalië heeft negatieve gevolgen voor de internationale handelsstromen, voor de veiligheids- en humanitaire situatie in Somalië³²⁰ en voor de veiligheid op zee.

Zoals vermeld in paragraaf 2.2.5.1, riep de VN-Veiligheidsraad onder andere middels resolutie 1838 (2008) op tot actie tegen de piraterij voor de kust van Somalië.³²¹ Begin december 2008 begon de militaire operatie *Atalanta* van de Europese Unie die zich richt op het terugdringen van piraterij voor de kust van Somalië, met name door het beschermen van schepen van het *World Food Programme* en van schepen die AMISOM bevoorraden.³²² De operatie is in juni 2010 verlengd tot december 2012.³²³ Nederland, dat in de eerste periode van *Atalanta* ook deelnam aan de operatie, zal opnieuw een bijdrage leveren aan de operatie door van september tot november 2010 een bevoorradingsschip in te zetten.³²⁴

Ook de NAVO is actief in de regio met de antipiraterijoperatie *Ocean Shield*.³²⁵ Op 22 januari 2009 lanceerden de Verenigde Staten de Combined Taskforce (CTF) 151, die de antipiraterij rol van de CTF 150 overnam.³²⁶ Naast de schepen die bij bovengenoemde missies betrokken zijn, voeren schepen van tal van andere landen antipiraterijmissies uit in de regio.³²⁷ In maart 2010 is besloten om deze operatie voort te zetten, eveneens tot december 2012.³²⁸ Nederland zet ten behoeve van deze

³¹⁷ UNSC, S/2010/91.

³¹⁸ IMB, 21 oktober 2009.

³¹⁹ AP, *Congressional report: 5 groups conduct most piracy*, 10 april 2009.

³²⁰ Middleton, oktober 2008.

³²¹ UNSC, S/RES/1838 (2008), 7 oktober 2008.

³²² Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 29 521, nr. 138.

³²³ EU Common Security and Defence Policy, juli 2010.

³²⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 29 521, nr. 138.

³²⁵ UNSC, S/2010/234, 11 mei 2010; Website NAVO http://www.manw.nato.int/page_operation_ocean_shield.aspx, geraadpleegd op 3 februari 2010.

³²⁶ UNSC, S/2009/146, 16 maart 2009.

³²⁷ UNSC, S/2009/590, 13 november 2009.

³²⁸ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 29 521, nr. 138.

operatie van juli 2010 tot en met april 2011 achtereenvolgens drie luchtverdediging- en commandofregatten in.³²⁹ Voor zover bekend hebben in de verslagperiode, in navolging van resolutie 1851 (2009), geen acties tegen piraten plaatsgevonden op het Somalische grondgebied en in het Somalische luchtruim.

2.3.6 Humanitaire omstandigheden

In de verslagperiode waren de humanitaire omstandigheden in geheel Somalië slecht.³³⁰ In de eerste periode van 2010 waren circa 3,2 miljoen mensen afhankelijk van noodhulp.³³¹ In het grootste gedeelte van Zuid- en Centraal-Somalië bestond een tekort aan voedsel. Ook in Noord-Somalië bleef de voedselsituatie slecht.³³² Gemiddeld is één op de zes Somalische kinderen ondervoed.³³³ Door de slechte gezondheidszorg en onhygiënische omstandigheden braken geregeld besmettelijke ziekten als cholera, mazelen en meningitis uit.³³⁴ Oorzaken van de slechte humanitaire situatie in Somalië zijn naast de voedselsituatie de voortdurende slechte veiligheidssituatie, hoge voedselprijzen, overstromingen en economische crisis.³³⁵ Als gevolg van de slechte humanitaire omstandigheden zijn in de verslagperiode veel mensen op de vlucht geslagen.³³⁶

De humanitaire hulporganisaties en mensenrechtenorganisaties werden door de slechte veiligheid belemmerd in het uitvoeren van hun taken.³³⁷ Zoals eerder vermeld waren hulpverleners dikwijls het doelwit van gerichte moordaanslagen en ontvoeringen.³³⁸ Het *World Food Programme* schortte haar activiteiten op in het grootste gedeelte van Zuid- en Centraal Somalië³³⁹.

³²⁹ Ibid.

³³⁰ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; UNOCHA Somalia, april - augustus 2010; UN, *Somalia Humanitarian Overview*, april - juni 2010.

³³¹ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; CAP, juli 2010; UNOCHA, *Quarterly Cluster Report Humanitarian Response in Somalia*, januari - maart 2010.

³³² USAID, 3 februari 2010; CAP, juli 2010.

³³³ CAP, juli 2010.

³³⁴ CAP, juli 2010; UN, *Somalia Humanitarian Overview*, april - juni 2010;

UNOCHA, *Humanitarian Snapshot*, juni 2010; USAID, 3 februari 2010.

³³⁵ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; FSNAU, 18 juni 2010.

³³⁶ FSNAU, 18 juni 2010; *Somalia Humanitarian Overview*, april - juni 2010. Zie ook hoofdstuk 4 voor een beschrijving van de migratie in en rond Somalië.

³³⁷ UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; USAID, 3 februari 2010; HRW, januari 2010.

³³⁸ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; Amnesty International, maart 2010;

UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010. Zie ook paragraaf 2.3.1.

³³⁹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; AP, *Somali Islamists ban UN food from rebel-held areas*, 2 maart 2010; Al Jazeera, *Somalia's Shabab bans UN food aid*, 28 februari 2010; Reuters, *Rebel group orders UN food agency to leave Somalia*, 28 februari 2010.

3 Mensenrechten³⁴⁰

Het is moeilijk gedetailleerde informatie en cijfers over de situatie van de mensenrechten te krijgen.³⁴¹ Dit geldt met name, door de slechte veiligheidssituatie, voor Centraal- en Zuid-Somalië. In algemene zin kan gesteld worden dat de mensenrechtensituatie in geheel Somalië in de verslagperiode slecht was, vooral in de gebieden onder controle van Al-Shabaab en dat de schendingen van de mensenrechten onbestraft bleven.³⁴² Alle groeperingen in het conflict maken zich schuldig aan schendingen van mensenrechten door onder andere zware wapens en geïmproviseerde explosieven te gebruiken in dichtbevolkte gebieden.³⁴³

3.1 Juridische context

3.1.1 Verdragen en protocollen³⁴⁴

Somalië is partij bij de volgende mensenrechtenverdragen:

- De vier Geneefse Verdragen uit 1949 betreffende krijgsgevangenen, strijdkrachten ter land en ter zee en burgers in oorlogstijd (allen voor Somalië in 1963 in werking getreden. Somalië heeft de drie additionele protocollen niet ondertekend);
- Het Vluchtelingenverdrag van Genève en het bijbehorende Protocol van New York (respectievelijk voor Somalië in werking getreden in 1979 en 1978);
- Het Internationale Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Rassendiscriminatie (in 1975 voor Somalië in werking getreden);
- Het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (in 1990 voor Somalië in werking getreden);
- Het Internationaal Verdrag tegen Foltering en Andere Wrede, Onmenselijke of Onterende Behandeling of Bestrafing (in 1990 voor Somalië in werking getreden. Somalië heeft het bijbehorende protocol niet ondertekend);
- Het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten en het eerste bijbehorende protocol (in 1990 voor Somalië in werking getreden. Somalië heeft het tweede bijbehorende protocol, gericht op de afschaffing van de doodstraf, niet ondertekend).

Hoewel Somalië het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en het bij dit verdrag behorende protocol met betrekking tot de Inzet van Kinderen in Gewapend Conflict heeft ondertekend in respectievelijk 2002 en 2005, zijn deze nog niet geratificeerd. Somalië heeft het tweede bijbehorende protocol inzake de verkoop van kinderen,

³⁴⁰ Er is over de mensenrechten in de Noord-Somalische provincies Sool en Sanaag geen specifieke informatie bekend.

³⁴¹ Amnesty International, maart 2010; LandInfo, 12 november 2008; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UK Foreign & Commonwealth Office, maart 2010.

³⁴² UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; HRW, april 2010; Amnesty International, maart 2010.

³⁴³ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; HRW, april 2010; UNHRC/HC, 13 april 2010; Amnesty International, maart 2010; Council on Foreign Relations, maart 2010.

³⁴⁴ OHCHR, augustus 2008; Website OHCHR, geraadpleegd 19 januari 2010; Website Ministerie van Buitenlandse Zaken, geraadpleegd op 19 januari 2010.

kinderprostitutie en kinderpornografie niet ondertekend. In 2009 kondigde de TFG aan het Verdrag inzake de Rechten van het Kind te willen ratificeren.³⁴⁵

Somalië heeft het Verdrag inzake de Uitbanning van Alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen niet ondertekend.

3.1.2 Nationale wetgeving

Verschillende gemeenschappen in Somalië passen thans verschillende regels toe. Deze regels berusten op traditioneel recht, gewoonterecht, de *sharia*, de wetgeving uit de periode van onafhankelijkheid vóór Siad Barre³⁴⁶ of die uit de periode Barre, of een combinatie van deze systemen.³⁴⁷ Over het algemeen is in die gebieden waar het lokaal bestuur sterker is (zoals in Somaliland), de rechtsgang beter geïnstitutionaliseerd. Dit laat onverlet dat ook in Somaliland de kwaliteit van de rechtsgang zwak is.³⁴⁸

De TFC (februari 2004), de grondwet van Somaliland (mei 2001) en de grondwet van Puntland (januari 2008) maken melding van de rechten en de plichten van de burgers evenals van onafhankelijke rechtspraak gebaseerd op de *sharia*.³⁴⁹ In de verslagperiode werd, zoals ook in paragraaf 2.1.3.1 is vermeld, de *sharia* formeel ingevoerd door de TFG. Het is onbekend op welke rechtsgebieden deze wetgeving daadwerkelijk toegepast zal worden. De invoering is overigens een formalisering van een praktijk die over het algemeen al gebruikelijk was.³⁵⁰ In Somaliland geldt volgens de grondwet dat geen bepaling of wet in tegenspraak mag zijn met de *sharia*.³⁵¹ In Puntland geldt de grondwet als de belangrijkste wet na de *sharia* en de federale grondwet van de Federale republiek Somalië.³⁵²

³⁴⁵ UNICEF, 20 november 2009; Reuters, *Somalia to join child rights pact, only U.S. outside*, 20 november 2009; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.

³⁴⁶ In art. 71 lid 2 van de TFC (2004) staat vermeld: ‘The 1960 Somalia Constitution and other national laws shall apply in respect of all matters not covered and not inconsistent with this charter.’

³⁴⁷ De eerste Somalische wetten na de onafhankelijkheid werden opgesteld met behulp van VN-deskundigen uit verschillende landen (Egypte, Pakistan, India en Italië), met als resultaat dat het Somalische recht een mengsel vormde van verschillende systemen (UNDP, *Human Development Report Somalia* 2001). Er waren in die tijd (1960) geen shariagerechtshoven, en de rechterlijke macht was grotendeels onafhankelijk. Vóór en in de eerste jaren na de onafhankelijkheid nam de invloed van het traditionele clansysteem van conflictoplossing (*diya*) af. In de latere jaren van Barre werd, met de afname van het vertrouwen in het moderne juridische systeem en de wederopleving van het clandenken, het traditionele systeem weer in toenemende mate toegepast. Ook de toepassing van het shariarecht kwam op. Tegen deze complexe achtergrond hebben vele Somaliërs weinig vertrouwen in moderne rechtspraak. De naleving van de wetten wordt in de meeste gebieden tot op zekere hoogte afgedwongen door de clanoudsten, de clanmilities, en/of de shariamilities. UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; US Department of State, 26 oktober 2009; US Department of State, 11 maart 2010.

³⁴⁸ Zie ook paragraaf 3.3.5.

³⁴⁹ Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004; Constitution of the State of Puntland, januari 2008; The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 19 januari 2010.

³⁵⁰ Elman Peace and Human Rights Centre, 10 december 2008.

³⁵¹ The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009.

³⁵² Constitution of the State of Puntland, januari 2008.

Formeel moet bovengenoemde wetgeving burgers beschermen tegen schending van mensenrechten. Ze bieden kaders voor precisering in lagere wetgeving. Tot uitwerking hiervan is het echter niet gekomen.

3.2 Toezicht

3.2.1 Nationaal

In Zuid- en Centraal-Somalië bestaat een mensenrechtencommissie, maar deze is voor zover bekend nagenoeg niet operationeel.

In Somaliland is een onafhankelijke nationale mensenrechtencommissie in november 2007 bij wet ingesteld. In de praktijk is deze commissie echter voor zover bekend niet onafhankelijk van de Somalilandse autoriteiten.³⁵³

De grondwet van Puntland geeft aan het parlement de bevoegdheid een mensenrechtenverdediger te kiezen.³⁵⁴ In de verslagperiode is er voor zover bekend geen mensenrechtenverdediger gekozen.

In Somalië is een aantal lokale ngo's actief, waaronder mensenrechtenorganisaties. Deze opereren vaak in een sfeer van angst en grote onzekerheid.³⁵⁵

3.2.2 Internationaal

Internationaal toezicht uit hoofde van de verdragen waarbij dit land partij is, wordt bemoeilijkt door het feit dat de TFG slechts beperkt gezag kan uitoefenen over Somalië. De overgangsregering heeft sinds de ondertekening van de verschillende verdragen niet aan haar verdragsrechtelijke rapportageverplichting voldaan. Een onafhankelijke deskundige voor Somalië rapporteert jaarlijks aan de mensenrechtencommissie van de Verenigde Naties. Sinds mei 2008 wordt deze functie bekleed door Samsul Bari.³⁵⁶

Met betrekking tot Somalië zijn diverse VN-organisaties in de regio actief, waaronder het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten (OHCHR) en UNDP, evenals het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) en internationale ngo's. De meest recente missie die door OHCHR werd ondernomen met betrekking tot Somalië vond plaats van 12 tot en met 24 januari 2010 en beperkte zich wegens de slechte veiligheidssituatie in Zuid- en Centraal Somalië tot bezoeken aan Kenia, Somaliland en Puntland.³⁵⁷ Er is beperkt internationale staf van de VN aanwezig in Zuid- en Centraal-Somalië.³⁵⁸ De slechte veiligheidssituatie in Somalië bemoeilijkt het werk van internationale ngo's, soms in die mate dat zij zich hebben moeten terugtrekken uit Somalië.³⁵⁹

3.3 Naleving en schendingen

Sinds het uiteenvallen van de Somalische staat in 1991 worden de grondwet, de overige nationale wetgeving en internationale verdragen niet nageleefd. Hieronder wordt - voor zover mogelijk - de naleving en schending van een aantal klassieke grondrechten in de verschillende delen van Somalië behandeld.

³⁵³ Amnesty International, maart 2009.

³⁵⁴ Constitution of the State of Puntland, januari 2008.

³⁵⁵ US Department of State, 11 maart 2010; HRW, januari 2010. Zie paragraaf 2.3.6.

³⁵⁶ Website OHCHR Somalia, geraadpleegd op 15 januari 2010.

³⁵⁷ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; OHCHR, 28 januari 2010.

³⁵⁸ UNOCHA, december 2009.

³⁵⁹ Zie ook paragraaf 2.3.6.

3.3.1 Vrijheid van meningsuiting (inclusief persvrijheid)

De TFC stelt dat de FFG in Somalië persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting garandeert (art. 20).³⁶⁰ In december 2007 werd een nieuwe mediawet door het parlement aangenomen, die volgens belangenorganisaties voor journalisten voor beperkingen van de persvrijheid zou zorgen.³⁶¹ In 2009 verklaarde de minister van Informatie de wet te willen herzien in overleg met de belangenorganisaties.³⁶² De wetsherziening heeft nog niet plaatsgevonden. In de verslagperiode is geen nieuws verschenen over de voortgang ervan.

In de praktijk is de vrijheid van meningsuiting en persvrijheid in Somalië, met name in gebieden waar Al-Shabaab actief is, beperkt aanwezig.³⁶³

De grondwet van Somaliland voorziet in persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting.³⁶⁴ In Somaliland is de persvrijheid beperkt.³⁶⁵ In 2007 werd een wet aangenomen die schadelijk zou zijn voor de onafhankelijke media in Somaliland.³⁶⁶ In de aanloop naar de verkiezingen werd de persvrijheid verder ingeperkt.³⁶⁷

De grondwet van Puntland voorziet in persvrijheid en vrijheid van meningsuiting zolang de wet niet wordt overtreden.³⁶⁸ De persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting werden door de Puntlandse autoriteiten in de praktijk niet gerespecteerd.³⁶⁹

3.3.1.1 Radio, televisie, internet en geschreven pers

Radio is het dominante medium in Somalië. Er zouden circa 20 radiozenders actief zijn.³⁷⁰ Sinds enkele jaren heeft ook het internet zijn intrede gedaan in Somalië, waartoe de Somalische bevolking toegang heeft zonder beperkingen opgelegd door de overheid. Wel zou het gebruik van internet in Mogadishu door

³⁶⁰ Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004.

³⁶¹ National Media Council, 10 maart 2009; NUSOJ, 28 december 2008; NUSOJ, 11 maart 2008; Article 19, mei 2007.

³⁶² Garowe online, *Somalia: Country to Enact New National Media Bill*, 10 maart 2010; NUSOJ/IFEX, *Stakeholders push for amendments to Media Law*, 3 november 2009.

³⁶³ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; HRW, april 2010; VoA, *Media rights group cautions that independent media in Somalia may disappear*, 16 april 2010; Amnesty International, maart 2010; NUSOJ, 31 december 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; LandInfo, 2 juni 2009. Website Freedomhouse, geraadpleegd op 15 januari 2010.

³⁶⁴ The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009.

³⁶⁵ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; Reporters Sans Frontières, 2008; Amnesty International, maart 2009. Website Freedomhouse, geraadpleegd op 15 januari 2010.

³⁶⁶ Somaliland Times, *A Joint-Press Statement issued by Somaliland's leading independent newspapers: Jamhuuriya, Ogaal, Haatuf, Geeska Africa and Saxansaxo*, 16 november 2007.

³⁶⁷ Freedom House, 2 juli 2008; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009; Amnesty International, maart 2009; NUSOJ, 22 september 2009.

³⁶⁸ Constitution of the State of Puntland, januari 2008.

³⁶⁹ US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009.

³⁷⁰ Website BBC News, geraadpleegd op 20 januari 2010.

rebellengroeperingen worden gemonitord.³⁷¹ In veel Somalische steden zijn internetcafés geopend.

Zuid- en Centraal-Somalië

In Mogadishu zouden acht FM radiostations operationeel zijn en een korte golf zender. Ook zou er een radiostation bestaan in Zuid-Somalië dat bestuurd wordt door lokale zakenlieden, evenals enkele kleine FM radiostations die elders in Zuid- en Centraal-Somalië uitzenden.³⁷² De BBC en *Voice of America* (VoA) zenden dagelijks een radioprogramma uit in de Somalische taal.³⁷³ Rebellen-groeperingen legden radiostations in Zuid- en Centraal Somalië beperkingen op.³⁷⁴ Zo werd radiostations verboden programma's van de BBC en VoA uit te zenden.³⁷⁵ Ook werden radiostations in Mogadishu door Hizbul Islam verboden muziek te spelen.³⁷⁶

De geschreven pers bestaat voornamelijk uit kleine kranten met een beperkte oplage, die in de grotere steden verschijnen. Deze kranten zijn vaak onderdeel van een van de groeperingen in het conflict. Enkele publiceren kritiek op prominente figuren.³⁷⁷

Naar verluidt verbood Ahlu-Sunna w'al-Jama'a het kijken van films in Galgadud.³⁷⁸

Noord-Somalië

In Somaliland bestaat de geschreven pers uit zowel onafhankelijke kranten alsook publicaties in handen van de overheid.³⁷⁹ Kranten en tijdschriften hebben een beperkte oplage.

³⁷¹ US Department of State, 11 maart 2010.

³⁷² US Department of State, 11 maart 2010. BBC News maakt melding van de volgende radiostations in Mogadishu: 'Radio Mogadishu', 'Radio HornAfrik', 'Radio Shabelle', 'Radio Banaadir', 'Holy Koran Radio' en 'Radio Simba'. TV zenders zijn: 'Somali Telemedia Network' en 'HornAfrik TV'. Website BBC News, geraadpleegd op 20 januari 2010.

³⁷³ US Department of State, 11 maart 2010; Website BBC News, geraadpleegd op 20 januari 2010.

³⁷⁴ Reuters, *Somalia insurgents take over radio stations*, 25 maart 2010.

³⁷⁵ The New York Times, *Somali radio stations halt music*, 13 april 2010; RSF, *Al-Shabaab uses terror to stop local stations from retransmitting BBC and VOA*, 9 april 2010; Garowe Online, *Al-Shabaab orders BBC off air in Somalia*, 9 april 2010; BBC News, *Somalia Islamists al-Shabab ban BBC transmissions*, 9 april 2010.

³⁷⁶ NUSOJ, 3 april 2010; AP, *Somali islamist group bans music on radio stations*, 4 april 2010; BBC News, *Somali anger at threat to music*, 7 april 2010; Daily Nation, *Somali media going through 'toughest time'*, 8 april 2010; AP, *The day the music died: Somali islamists ban music*, 13 april 2010.

³⁷⁷ US Department of State, 11 maart 2010. BBC News maakt melding van de volgende kranten in Mogadishu: 'Qaran', 'Xog-Ogaal', 'Codga-Xoriyadda' en 'Ayaamaha'. Website BBC News, geraadpleegd op 20 januari 2010.

³⁷⁸ IASC, 20 november 2009; Shabelle Media Network, *Ahlu Sunna clerics order people in central Somalia not to watch films*, 18 november 2009.

³⁷⁹ BBC News maakt melding van de volgende kranten in Somaliland: 'Jamhuuriya', 'Mandeeq' en 'Somaliland Times'. Website BBC News, geraadpleegd op 20 januari 2010. US Department of State maakt melding van de volgende kranten in Somaliland: 'Geeska Africa', 'Ogaal', 'Jamhuriya', 'Haatuf', 'Waahen', 'Sahansahan' en 'Maalmah'a', US Department of State, 11 maart 2010.

Er bestaat in Somaliland één radiozender, 'Radio Hargeisa'. Deze is eigendom van de overheid.³⁸⁰ Hoewel het in principe toegestaan is een particuliere radiozender op te richten, heeft het ministerie van Informatie tot nu toe elke aanvraag voor een vergunning afgewezen.³⁸¹ Het argument was dan steeds dat particuliere zenders mogelijk ingezet zouden kunnen worden ten behoeve van clanpropaganda. Televisieprogramma's worden in Somaliland door een drietal onafhankelijke zenders en een overheidszender uitgezonden.³⁸² De radio- en televisiezenders van de overheid zouden de president bevoordeeld hebben in de aanloop naar de verkiezingen.³⁸³

In Puntland worden op dit moment voor zover bekend geen kranten gepubliceerd. Er bestaan enkele private radiozenders.³⁸⁴ De radiozender 'Radio Galkayo' is volgens de BBC een overheidszender, volgens *Reporters Without Borders* is het station privaat.³⁸⁵ Er bestaat een private televisiezender in Puntland.³⁸⁶

3.3.1.2 Vervolging van journalisten

In geheel Somalië waren journalisten gedurende de verslagperiode het slachtoffer van moord, ontvoering, gevangenisstraffen zonder aanklacht en aanvallen op persoon en bezit.³⁸⁷

Journalisten werden bedreigd en aangevallen door zowel de autoriteiten als de rebellengroeperingen.³⁸⁸ Als gevolg hiervan zijn veel journalisten Somalië ontvlucht en wordt zelfcensuur toegepast.³⁸⁹

380 Website BBC News, geraadpleegd op 20 januari 2010.

381 HRW, juli 2009.

382 Onafhankelijke TV-zenders zijn: Horn Cable TV, Horn Cable en Somaliland Space Channel. De overheidszender heet Somaliland national TV. US Department of State, 11 maart 2010; Website BBC News, geraadpleegd op 20 januari 2010.

383 NUSOJ, 22 september 2009; ICG, 7 december 2009.

384 BBC News maakt melding van de volgende radiostations in Puntland: 'Radio Galkayo', 'Voice of Peace' en 'SBC Radio'. Website BBC News, geraadpleegd op 20 januari 2010.

385 Reporters Sans Frontières, *Galkayo-based radio station back on the air, director released*, 19 november 2008.

386 SBC. Website BBC News, geraadpleegd op 20 januari 2010.

387 Amnesty International, juli 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; CPJ, 20 april 2010; Amnesty International, maart 2010; UK Foreign & Commonwealth Office, maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009; NUSOJ, 22 september 2009; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009; NUSOJ, 31 december 2009; CPJ, 16 februari 2010.

388 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; HRW, april 2010; The New York Times, *Somali journalists are assaulted and jailed*, 27 mei 2010; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009; UNSC, *S/2009/210*, 16 april 2009; NUSOJ, 31 december 2009; HRW, januari 2010.

389 HRW, april 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; UNSC, *S/2009/373*, 20 juli 2009; US Department of State, 11 maart 2010; NUSOJ, 31 december 2009; NUSOJ, 22 september 2009; CPJ, 16 februari 2010.

3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering

Zuid- en Centraal-Somalië

Volgens de TFC mogen Somaliërs in alle vrijheid bij elkaar komen, vakbonden oprichten en demonstreren (art.19).³⁹⁰ De slechte veiligheidssituatie beperkt dit recht in de praktijk.³⁹¹ Daarnaast zou Al-Shabaab dit recht in door hen gecontroleerde gebieden beperken.³⁹²

De TFC stelt verder dat de TFG de oprichting van politieke partijen zal aanmoedigen (art. 21).³⁹³ Partijen met militaire beginselen zijn echter verboden en ook partijen die uitsluitend langs clanlijnen zijn samengesteld, zijn niet toegestaan. Ook wordt in de TFC een aanzet gegeven voor een kieswet.³⁹⁴

Artikel 22 lid 3 van de TFC bepaalt dat alle geregistreerde ngo's binnen de federale republiek Somalië ongehinderd hun activiteiten kunnen ontplooiën.³⁹⁵ In de praktijk kunnen mensen die met bepaalde ngo's worden geassocieerd, echter gevaar lopen.³⁹⁶

Somaliland

De grondwet van Somaliland voorziet in de vrijheid van vereniging en vergadering.³⁹⁷ Sinds juni 2000 is er een wet die de vorming van politieke partijen toestaat. Er bestaat echter wetgeving die de vrijheid van vereniging en vergadering beperkt. Zo beperkt wetgeving het aantal politieke partijen tot drie.³⁹⁸ De Somalilandse autoriteiten kondigden na de verlenging van president Riyales mandaat in maart 2009 een algemeen verbod op demonstraties af.³⁹⁹ Demonstraties zijn na 27 september 2009 in principe weer toegestaan. In de aanloop naar de presidentsverkiezingen werkte de regering van president Riyale de oppositie openlijk tegen.⁴⁰⁰ Inmiddels hebben de verkiezingen plaatsgevonden en is een van de oppositiepartijen aan de macht gekomen.⁴⁰¹

Puntland

³⁹⁰ Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004.
³⁹¹ US Department of State, 11 maart 2010.
³⁹² HRW, april 2010.
³⁹³ Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004. Overigens is in de praktijk geen sprake van aanmoediging van de oprichting van nieuwe partijen.
³⁹⁴ Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004.
³⁹⁵ Ibid.
³⁹⁶ Zie ook paragraaf 2.3.1 en paragraaf 2.3.6.
³⁹⁷ The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009.
³⁹⁸ US Department of State, 11 maart 2010; Amnesty International, maart 2009; ICG, 7 december 2009.
³⁹⁹ HRW, juli 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.
⁴⁰⁰ HRW, juli 2009; Garowe Online, *Somaliland troops fire on opposition demonstrators*, 7 april 2009; Afrol News, *Protestors dispersed with gunfire in Somaliland*, 7 april 2009; The Somaliland Globe, *Military fire on crowds in the city, take aim at opposition leaders*, 6 april 2009. Garowe Online, *Somaliland security forces raid opposition party office*, 11 april 2009; The Somaliland Globe, *Police storms offices of opposition party in Burao*, 11 april 2009; Garowe Online, *Somaliland clan elder arrested after attending opposition rally*, 15 april 2009; Amnesty International, maart 2009; Garowe Online, *Somaliland 'bans' opposition demonstrations*, 15 april 2009.
⁴⁰¹ Zie paragraaf 2.2.3.1.

De grondwet van Puntland voorziet in de vrijheid van vereniging en vergadering zolang dit overeenkomt met de wet en het belang van de Puntlandse bevolking dient. Demonstraties zijn toegestaan zolang ze niet tegen de islam zijn of een gevaar vormen voor openbare gezondheid, veiligheid, fatsoen of stabiliteit.⁴⁰² In Puntland zijn drie politieke partijen toegestaan.⁴⁰³

3.3.3 Vrijheid van godsdienst

Mensen die openlijk verklaren geen moslim te zijn, kunnen worden lastig gevallen.⁴⁰⁴ In Somalië bestaat een kleine, onopvallende christelijke gemeenschap.⁴⁰⁵

Zuid- en Centraal-Somalië

Artikel 8 van de TFC bepaalt dat de islam de nationale godsdienst is en dat wetgeving gebaseerd dient te zijn op de *sharia*.⁴⁰⁶ Daarnaast is bekeren naar een religie anders dan de islam verboden. Er wordt niet toegezien op de naleving van wetten en regels die de vrijheid van godsdienst garanderen.⁴⁰⁷

Er is een sterke sociale druk om de islamitische tradities na te leven, met name vanuit Al-Shabaab,⁴⁰⁸ die een salafistische vorm van de islam aanhangt en niet de meer gematigde suffistische vorm die in Somalië traditioneel wordt gepraktiseerd.⁴⁰⁹

In verschillende rapporten uit 2009 en 2010 wordt melding gemaakt van mensen die door rebellen uit naam van de islam werden mishandeld, gearresteerd of gedood werden, omdat zij zich niet aan de strenge religieuze regels hielden of sufi-graven bezochten.⁴¹⁰ Ook werden dergelijke graven vernield uit religieuze overwegingen.⁴¹¹ Daarnaast werd onder meer bidden verplicht gesteld door Al-Shabaab.⁴¹²

Noord-Somalië

De autoriteiten van Puntland, Somaliland en een aantal lokale autoriteiten hebben bepaald dat de islam de officiële religie is. Voor Puntland en Somaliland is dit ook opgenomen in de grondwet.⁴¹³ Beide grondwetten geven aan dat een moslim geen

⁴⁰² Constitution of the State of Puntland, januari 2008.

⁴⁰³ Constitution of the State of Puntland, januari 2008; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

⁴⁰⁴ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; US Department of State, 11 maart 2010; US Department of State, 26 oktober 2009; The Economist, *Somalia's embattled christians*, 22 oktober 2009.

⁴⁰⁵ US Department of State, 26 oktober 2009.

⁴⁰⁶ Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004.

⁴⁰⁷ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; US Department of State, 11 maart 2010; US Department of State, 26 oktober 2009.

⁴⁰⁸ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; US Department of State, 26 oktober 2009.

⁴⁰⁹ ICG, 18 mei 2010. Zie ook paragraaf 2.2.2.2.

⁴¹⁰ Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; HRW, april 2010; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009; US Department of State, 26 oktober 2009.

⁴¹¹ Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; HRW, april 2010; IASC, september 2009 – maart 2010; US Department of State, 26 oktober 2009.

⁴¹² HRW, april 2010.

⁴¹³ Constitution of the State of Puntland, januari 2008; The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009.

afstand kan doen van zijn of haar geloof en dat niet-moslims in vrijheid hun geloof mogen belijden.⁴¹⁴ In Puntland zou echter alleen de Shafii-stroming van de soennitische islam door de autoriteiten zijn toegestaan.⁴¹⁵ De veiligheidsdiensten van Puntland houden religieuze activiteiten nauwlettend in de gaten.⁴¹⁶ In Somaliland is wetgeving gebaseerd op en niet tegenstrijdig aan de islam.

Zowel in Somaliland als in Puntland dienen religieuze scholen en plekken van verering een vergunning aan te vragen bij het ministerie van Geloofszaken.⁴¹⁷

Zowel wetgeving in Somaliland en Puntland als de lokale tradities verbieden zending voor alle geloven, behalve voor de islam.⁴¹⁸

3.3.4 Bewegingsvrijheid

Binnen Somalië wordt de bewegingsvrijheid niet ingeperkt door regelgeving. Volgens de TFC, de grondwet van Somaliland en de grondwet van Puntland staat het eenieder vrij te gaan en staan waar hij of zij wil. In de praktijk legt de veiligheidssituatie voor iedereen beperkingen op.⁴¹⁹

Zuid- en Centraal-Somalië

In Centraal- en Zuid-Somalië was reizen gedurende de verslagperiode risicovol, met name in de buurt van steden of locaties waar strijd werd geleverd.⁴²⁰ Ook kregen reizigers te maken met wegversperringen die door rebellengroeperingen of door de TFG werden bemand.⁴²¹ Naast het feit dat reizigers vaak hoge bedragen moesten betalen om een wegversperring te passeren, hebben zich gevallen voorgedaan van verkrachting, mishandeling en moord bij de wegversperringen.⁴²² Reizigers hebben bovendien te kampen met bandieten.⁴²³ Ook zijn grote gedeelten van Somalië onveilig door mijnen en explosieven.⁴²⁴ Daarnaast wordt men in sommige door Al-Shabaab gecontroleerde gebieden verboden zich op straat te bevinden tijdens gebedstijd.⁴²⁵

Noord-Somalië

-
- 414 The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009; Constitution of the State of Puntland, januari 2008; US Department of State, 26 oktober 2009.
- 415 US Department of State, 11 maart 2010.
- 416 US Department of State, 26 oktober 2009.
- 417 US Department of State, 26 oktober 2009.
- 418 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; US Department of State, 11 maart 2010; Constitution of the State of Puntland, januari 2008; The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009; US Department of State, 26 oktober 2009.
- 419 Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004; Constitution of the State of Puntland, januari 2008. UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.
- 420 UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009. Zie ook paragraaf 4.1.2.
- 421 ACCORD, *Clans in Somalia (revised version)*, december 2009; Garowe Online, *Justice minister admits troops 'take extortion money'*, 29 augustus 2009; US Department of State, *2009 Human Rights Reports: Somalia*, 11 maart 2010.
- 422 US Department of State, 11 maart 2010; LandInfo, 12 november 2008; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.
- 423 ACCORD, december 2009.
- 424 US Department of State, 26 oktober 2009.
- 425 HRW, april 2010.

In Somaliland en Puntland konden Somaliërs gedurende de verslagperiode normaal gesproken veilig reizen. Op sommige wegen bevonden zich echter wel door politie of milities bemande posten waar de reiziger voor gebruik van de weg moet betalen.⁴²⁶ 's Nachts was reizen wel risicovol evenals in de door Puntland en Somaliland betwiste gebieden in Noord-Somalië (Sool en Sanaag).

3.3.4.1 Reisdocumenten

In de verslagperiode waren drie typen paspoorten in omloop in Somalië: een nieuw Somalisch en een oud Somalisch paspoort – hoewel het gebruik van het oude paspoort in september 2008 verboden werd door de toenmalige president Yusuf⁴²⁷ – en een Somalilands paspoort, dat in de volgende paragraaf besproken wordt.

Van het nieuwe Somalische paspoort, waarvan de komst in 2006 aangekondigd werd en technologisch bestand zou zijn tegen duplicatie,⁴²⁸ is onduidelijk in hoeverre het in de praktijk te verkrijgen is. In principe kunnen Somalische burgers die in aanmerking komen voor een nieuw paspoort, een paspoort en een identiteitskaart aanvragen of alleen een identiteitskaart. Er bestaan geen geschreven criteria voor wie in aanmerking komt voor een nieuw paspoort of identiteitskaart. Na betaling van de betreffende kosten bij een filiaal van de *Trans National Bank*⁴²⁹ krijgt een aanvrager een aanvraagformulier. Dit ingevulde aanvraagformulier, een kwitantie van de bank als bewijs van betaling en documenten ter ondersteuning van de claim Somalisch burger te zijn, dienen gepresenteerd te worden bij een paspoortuitgiftepunt,⁴³⁰ waar de aanvraag wordt beoordeeld.⁴³¹ Het zou echter moeilijk zijn om een nieuw paspoort te bemachtigen, omdat de prijs hoog is en er slechts weinig plaatsen zijn waar het verkocht wordt.⁴³² Enkele bronnen gaven aan dat men eenvoudig op de zwarte markt aan het nieuwe paspoort kan komen, aangezien er geen controle is op de uitgifte ervan. Het oude paspoort en reisdocumenten die doorgaan voor Somalische paspoorten zouden ook te kopen zijn op de zwarte markt in Somalië en daarbuiten.⁴³³

Het komt geregeld voor dat Somaliërs paspoorten weten te verwerven van de buurlanden Kenia, Ethiopië, Jemen en Djibouti door zich uit te geven voor staatsburgers van die landen. Dit is mogelijk omdat aldaar onvoldoende mechanismen⁴³⁴ aanwezig zijn om Somali uit Somalië te onderscheiden van etnische Somali die van oudsher in die landen wonen.⁴³⁵

De internationale acceptatie van het nieuwe Somalische paspoort is uiterst beperkt. Ethiopische en Oegandese autoriteiten zouden het nieuwe Somalische paspoort als

⁴²⁶ ACCORD, december 2009.

⁴²⁷ Hiiraan Online, *Somali Government to stop usage of old passport*, 21 september 2008; IOM, 2009.

⁴²⁸ Immigration and Refugee Board of Canada, 7 mei 2007.

⁴²⁹ Een paspoort kost in Somalië \$75,- en buiten Somalië \$150,-. Een identiteitskaart alleen kost \$20,-. IOM, 2009.

⁴³⁰ Er bestaan zes uitgiftepunten in Somalië (in Mogadishu, Baidoa, Galkayo, Garowe, Bosasso en Las Anod) en acht buiten Somalië (in Addis Abeba, Abu-Dhabi, Dubai, Jeddah, Lusaka, Djibouti en twee in Nairobi). IOM, 2009.

⁴³¹ IOM, 2009.

⁴³² EIU, augustus 2007.

⁴³³ IOM, 2009.

⁴³⁴ Met mechanismen wordt bijvoorbeeld bedoeld: betrouwbare bevolkingsregistratie of herkenningstechnieken.

⁴³⁵ IOM, 2009.

reisdocument accepteren. Geen van de Schengenlanden accepteren voornamelijk het nieuwe Somalische paspoort.⁴³⁶ Het is onduidelijk welke paspoorten Kenia accepteert. Volgens een bron zouden de Keniaanse autoriteiten alle drie de paspoorten accepteren. Houders van een oud Somalisch paspoort zouden een visum kunnen krijgen op een zogenaamde *visitor's pass*. Een andere bron gaf aan dat de Keniaanse autoriteiten alleen de nieuwe Somalische paspoorten accepteren.

Voor zover bekend hebben zich in de verslagperiode geen veranderingen voorgedaan ten aanzien van bovenstaande. Het is in de verslagperiode niet bekend geworden of documenten van voor 1991 gebruikt worden als identiteitsbewijzen.

Somaliland

Omdat Somaliland internationaal niet wordt erkend, worden de paspoorten die door Somalilandse autoriteiten zijn afgegeven door de meeste landen niet als reisdocument geaccepteerd. Somalilandse paspoorten zouden wel door onder andere Ethiopië en Dubai worden geaccepteerd. Het is onduidelijk of de Keniaanse autoriteiten Somalilandse paspoorten accepteren. De meeste Somalilanders reizen dan ook met een Somalisch paspoort.

Somalilandse paspoorten worden in Hargeisa uitgegeven door de directeur van Immigratie aan personen die Somalilander zijn bij geboorte, over een geldige identiteitskaart beschikken en geen strafblad hebben. De meeste Somalilanders die ouder zijn dan 18 jaar zouden over een Somalilandse identiteitskaart beschikken.

3.3.5 **Rechtsgang**

In Somalië (inclusief Puntland en Somaliland) is het rechtssysteem corrupt.⁴³⁷ Met name minderheden, vrouwen en ontheemden hebben te lijden onder verminderde toegang tot het rechtssysteem.⁴³⁸

In geheel Somalië, inclusief Somaliland en Puntland, wordt de meerderheid van de ontstane geschillen en misdrijven middels traditionele rechtspraak afgehandeld, waarbij compensatie (*diya*) centraal staat.⁴³⁹ De invloed van clanoudsten en hun vermogen recht te spreken is echter tanende. In Somalië heerst thans een cultuur van straffeloosheid.⁴⁴⁰ Daarnaast moet worden aangetekend dat niet-Somali minderheden en ontheemden vaak niet binnen het traditionele systeem vallen.⁴⁴¹ Dit betekent dat leden van andere clans in principe geen genoegdoening aan hen hoeven te betalen.⁴⁴² Het recht op onafhankelijke vertegenwoordiging of beroep bestaat niet in de traditionele rechtssystemen.⁴⁴³

⁴³⁶ LandInfo, 5 januari 2009.

⁴³⁷ LandInfo, 12 november 2008.

⁴³⁸ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.

⁴³⁹ US Department of State, juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; LandInfo, 2 juni 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; EIU, november 2009; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.

⁴⁴⁰ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010; ACCORD, december 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; LandInfo, 2 juni 2009; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

⁴⁴¹ HRW, juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; US Department of State, 11 maart 2010; LandInfo, 12 november 2008. ACCORD, december 2009.

⁴⁴² HRW, juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010.

⁴⁴³ US Department of State, 11 maart 2010.

De rechtsgang in geheel Somalië wordt – met name in Somaliland en Puntland – behalve door corruptie tevens gehinderd door beïnvloeding door de autoriteiten.⁴⁴⁴ Bovendien wordt de rechtszekerheid beperkt door het ontbreken van een coherent rechtsstelsel; rechters hanteren een combinatie van traditioneel recht, wetgeving van voor en na het uitbreken van de burgeroorlog en de *sharia*. Er is dus geen sprake van eenduidige toepassing van het recht.⁴⁴⁵ Het is niet bekend welke documenten door de verschillende rechtbanken worden afgegeven.

Zuid- en Centraal-Somalië

Volgens de TFC heeft eenieder recht op een eerlijk proces. De TFC voorziet in een onafhankelijk rechtswezen.⁴⁴⁶ In de praktijk bestaat er in Zuid- en Centraal-Somalië echter geen rechtsstaat waarbinnen een beklagde dit recht kan uitoefenen.⁴⁴⁷ Het traditionele rechtssysteem wordt in plaats van het formele rechtssysteem gebruikt. Hierbij is de compensatieregeling (*diya*) een belangrijk aspect.⁴⁴⁸ De TFC voorziet verder in een hooggerechtshof, een hof van beroep en hoven die door de wet worden ingesteld⁴⁴⁹ zoals een hof van eerste getuigenis en een zogenaamde hoge gerechtsc commissie. In de praktijk bestaan deze instanties niet.⁴⁵⁰ Er zou slechts één rechtbank functioneren, in Mogadishu.⁴⁵¹

Zoals aangegeven in paragraaf 2.3 hebben de rebellengroeperingen die in de verslagperiode grote delen van Zuid- en Centraal-Somalië bezet hielden, op verschillende plaatsen rechtbanken geïnstalleerd, waar volgens een strenge interpretatie van de *sharia* recht wordt gesproken en waar het recht op een eerlijk proces niet wordt gewaarborgd.⁴⁵²

Noord-Somalië

De enige delen van Somalië waar de rechterlijke macht enigszins functioneert, zijn Somaliland en Puntland. Ook in deze regio's is de rechtsgang echter gebrekkig, onder andere ten gevolge van corruptie, gebrekkige infrastructuur en tekort aan goed opgeleide rechters en rechtbankpersoneel.⁴⁵³ De grondwet van Somaliland en

444 NUSOJ, 22 september 2009.

445 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; US Department of State, 26 oktober 2009; LandInfo, 2 juni 2009.

446 Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004.

447 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; US Department of State, 11 maart 2010; LandInfo, 2 juni 2009.

448 LandInfo, 2 juni 2009.

449 Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004.

450 US Department of State, 11 maart 2010.

451 UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

452 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; HRW, april 2010; Amnesty International, maart 2010. In de verslagperiode werden door deze rechtbanken zeer strenge straffen opgelegd. Zie bijvoorbeeld paragrafen 3.3.7 en 3.3.10.

453 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; UNSC, *S/2009/373*, 20 juli 2009; HRW, juli 2009; US Department of State, 11 maart 2010; Amnesty International, maart 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

de grondwet van Puntland voorzien in een onafhankelijk rechtswezen.⁴⁵⁴ In de praktijk is het rechtswezen echter niet onafhankelijk.⁴⁵⁵

In Somaliland bestaan militaire rechtbanken, districtsrechtbanken, regiorechtbanken, een hof van beroep en een hooggerechtshof. Ook is de rechtspraak onderverdeeld in strafrecht en civiel recht.⁴⁵⁶ In Somaliland wordt het recht op vertegenwoordiging door een raadsman en het recht op beroep in het algemeen gerespecteerd.⁴⁵⁷

De grondwet van Puntland voorziet in een gerechtelijke dienst, rechtbanken, regionale hoven van beroep, een grondwettelijk hof en een hooggerechtshof.⁴⁵⁸ In de praktijk wordt het merendeel van de zaken door clanoudsten behandeld op basis van traditioneel recht.⁴⁵⁹ Personen zonder clanvertegenwoordiging in Puntland vallen onder het justitieel systeem van de Puntlandse autoriteiten.⁴⁶⁰

3.3.6 Arrestaties en detenties

In geheel Somalië kwamen gedurende de verslagperiode willekeurige arrestaties en detenties door diverse groeperingen waaronder de TFG voor, zonder dat daarop bestraffing volgde.⁴⁶¹ In afwachting van een proces werden gedetineerden soms voor lange tijd zonder aanklacht gevangen gehouden.⁴⁶² Het komt met name in Zuid- en Centraal-Somalië voor dat gevangenen in afwachting van een proces samen met veroordeelde misdadigers gevangen worden gehouden.⁴⁶³

De omstandigheden in gevangenissen zijn in alle regio's slecht. De gevangenissen zijn overvol en hebben slechte sanitaire voorzieningen. Gevangenen hebben een gebrek aan toegang tot medische hulp en er is te weinig voedsel en schoon water beschikbaar.⁴⁶⁴

Zuid- en Centraal-Somalië

Er is voor zover bekend in Somalië geen speciaal jeugdstrafrecht. Jongeren zitten samen met volwassenen in de cel. Er zijn berichten van ouders die hun kinderen om disciplinaire redenen laten opsluiten in de gevangenis. Deze kinderen worden dan met volwassenen vastgezet.⁴⁶⁵

⁴⁵⁴ Constitution of the State of Puntland, januari 2008; The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009.

⁴⁵⁵ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2009/373*, 20 juli 2009; HRW, juli 2009; US Department of State, 11 maart 2010.

⁴⁵⁶ The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009.

⁴⁵⁷ US Department of State, 25 februari 2009; US Department of State, 11 maart 2010.

⁴⁵⁸ Constitution of the State of Puntland, januari 2008.

⁴⁵⁹ UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; US Department of State, 11 maart 2010.

⁴⁶⁰ US Department of State, 11 maart 2010.

⁴⁶¹ US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; LandInfo, 16 juni 2009; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.

⁴⁶² US Department of State, 11 maart 2010.

⁴⁶³ Ibid.

⁴⁶⁴ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; HRW, december 2008; US Department of State, 11 maart 2010; UNSC, *S/2009/132*, 9 maart 2009; HRW, juli 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009.

⁴⁶⁵ US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

Vrouwen worden zo mogelijk niet samen met mannen in een cel ondergebracht.⁴⁶⁶ Er zijn geen vrouwengevangnissen.⁴⁶⁷

Somaliland

Eind augustus 2008 werd de ‘*Juvenile Justice Law*’ door de Somalilandse autoriteiten bekrachtigd. Deze wet is erop gericht de rechten van kinderen in de rechtsgang te beschermen.⁴⁶⁸ In de praktijk wordt de wet echter genegeerd en worden kinderen samen met volwassenen vastgehouden.⁴⁶⁹ Ook in Somaliland laten ouders hun kinderen om disciplinaire redenen opsluiten.⁴⁷⁰

In Somaliland vinden willekeurige arrestaties en detenties zonder aanklacht of proces plaats,⁴⁷¹ veelal uitgevoerd door *Regional Security Committees*.⁴⁷² Daarnaast worden familieleden van vermeende daders van misdrijven opgesloten om moorden uit eerwraak te voorkomen.⁴⁷³ Ook worden journalisten en activisten zonder aanklacht of proces opgesloten.⁴⁷⁴ Dit gold vóór de verkiezingen ook voor leden van de oppositie.⁴⁷⁵ Of dit laatste zal veranderen nu een van de oppositiepartijen aan de macht is gekomen, zal moeten blijken.

Vrouwen worden zo mogelijk gescheiden van mannen gedetineerd. Er is een tekort aan detentiefaciliteiten voor vrouwen.⁴⁷⁶

De hoofdgevangenis in Hargeisa is overbevolkt. Deze gevangenis huisvest meer dan 700 gevangenen, terwijl deze berekend is op slechts 150 personen. Er zijn in Hargeisa (Somaliland) en in Gardo (Puntland) nieuwe gevangnissen gebouwd. Deze gevangnissen zijn het resultaat van samenwerking tussen UNDP en de Somalilandse en Puntlandse autoriteiten.⁴⁷⁷ Momenteel helpt UNODC (in het kader van bestrijding van piraterij) de autoriteiten in de verdere verbetering en het beheer van deze gevangnissen.

Puntland

In Puntland vinden willekeurige arrestaties en detenties zonder aanklacht of proces plaats, veelal uitgevoerd door *Puntland Intelligence Service*.⁴⁷⁸ De omstandigheden in de gevangenis in Garowe (Puntland) zijn slecht.⁴⁷⁹ Vrouwen worden zo mogelijk gescheiden van mannen gedetineerd. Er is een tekort aan detentiefaciliteiten voor vrouwen.⁴⁸⁰

⁴⁶⁶ US Department of State, 11 maart 2010.
⁴⁶⁷ UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.
⁴⁶⁸ UNICEF, 9 oktober 2008.
⁴⁶⁹ HRW, juli 2009.
⁴⁷⁰ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; HRW, juli 2009.
⁴⁷¹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UK Foreign & Commonwealth Office, maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009.
⁴⁷² UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; HRW, juli 2009.
⁴⁷³ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; HRW, juli 2009.
⁴⁷⁴ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; HRW, juli 2009.
⁴⁷⁵ HRW, juli 2009.
⁴⁷⁶ UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.
⁴⁷⁷ US Department of State, 11 maart 2010.
⁴⁷⁸ ICG, 12 augustus 2009.
⁴⁷⁹ UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.
⁴⁸⁰ UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

3.3.7 Mishandeling en foltering

Volgens de TFC is marteling verboden.⁴⁸¹ De TFG, militias gelieerd aan de TFG, rebelligroeperingen en clan militias in het hele land zouden zich echter schuldig hebben gemaakt aan mishandeling of marteling.⁴⁸²

De grondwetten van Somaliland en Puntland verbieden marteling.⁴⁸³ Er zijn echter berichten dat de Somalilandse en Puntlandse autoriteiten zich schuldig hebben gemaakt aan foltering of mishandeling.⁴⁸⁴ Mishandeling door politie werd doorgaans niet bestraft.⁴⁸⁵

In de verslagperiode waren er, met name in de gebieden onder controle van Al-Shabaab, berichten van lijfstraffen in Zuid- en Centraal-Somalië, zoals onthoofdingen, amputaties van ledematen en zweepslagen.⁴⁸⁶

3.3.8 Verdwijningen en ontvoeringen

Ontvoeringen werden veelal met financiële motieven uitgevoerd.⁴⁸⁷ Veel ontvoeringen vonden plaats in het zuiden van Somalië en in Puntland. Voornamelijk humanitaire hulpverleners, internationale staf, mensenrechtenactivisten en journalisten waren het doelwit van ontvoering.⁴⁸⁸ Echter, als gevolg van het feit dat medewerkers van internationale organisaties in de verslagperiode veelal hun werk buiten Somalië verrichtten vanwege de slechte veiligheidssituatie, is het aantal ontvoeringen afgenomen. Piraterij vormt een steeds belangrijker oorzak van gijzelingen.⁴⁸⁹

Soms hebben ontvoeringen te maken met clangeschillen. Er zijn geen berichten bekend over politiek gemotiveerde verdwijningen in Somalië. Eventuele gevallen kunnen evenwel gemakkelijk verborgen worden gehouden.⁴⁹⁰

3.3.9 Buitengerechtelijke executies en moorden

Zoals beschreven in paragraaf 2.3, hebben gewapende conflicten tussen diverse groeperingen in de verslagperiode wederom veel slachtoffers geëist. In de

⁴⁸¹ Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004.

⁴⁸² Amnesty International, maart 2010; Council on Foreign Relations, maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010; HRW, december 2008; HRW, januari 2010.

⁴⁸³ Constitution of the State of Puntland, januari 2008; The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009.

⁴⁸⁴ HRW, juli 2009; US Department of State, 25 februari 2009.

⁴⁸⁵ US Department of State, 11 maart 2010.

⁴⁸⁶ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; HRW, april 2010; The Washington Post, *For Somalis caught between Islamists and weak government, fleeing is only option*, 17 april 2010; Amnesty International, maart 2010.

⁴⁸⁷ UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.

⁴⁸⁸ UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010; UNSC, *S/2009/132*, 9 maart 2009; UNSC, *S/2009/210*, 16 april 2009; UNSC, *S/2009/373*, 20 juli 2009. Zie ook paragraaf 2.3.1.

⁴⁸⁹ US Department of State, 11 maart 2010; UNSC, *S/2008/709*, 17 november 2008. Zie voor piraterij paragraaf 2.3.5.

⁴⁹⁰ US Department of State, 11 maart 2010.

verslagperiode zijn berichten bekend van buitengerechtelijke executies, met name in gebieden onder controle van Al-Shabaab.⁴⁹¹

In de verslagperiode werd voorts een aantal keer melding gemaakt van gerichte moordaanslagen.⁴⁹² Daarnaast vonden in de verslagperiode ook moorden plaats met onduidelijke motieven.⁴⁹³

3.3.10 Doodstraf

Zuid- en Centraal-Somalië

Het traditionele recht kent de doodstraf. De doodstraf wordt door plaatselijke autoriteiten in Centraal- en Zuid-Somalië uitgesproken en ook uitgevoerd.⁴⁹⁴

Ook de *sharia*-hoven kennen de doodstraf (bijvoorbeeld steniging in geval van overspel). In de verslagperiode hebben door rebellengroeperingen opgezette *sharia*-hoven de doodstraf opgelegd en uitgevoerd (onder andere middels steniging en onthoofding).⁴⁹⁵

Noord-Somalië

De wet in Somaliland kent de doodstraf voor moord. De voltrekking ervan wordt evenwel doorgaans afgewend door betaling van compensatie. Ook in Puntland bestaat de mogelijkheid van de doodstraf, naar verluidt uitsluitend voor moord.⁴⁹⁶

3.4 Positie van specifieke groepen⁴⁹⁷

3.4.1 Minderheden

Zoals vermeld in paragraaf 2.1.1 bestaat er naast de overheersende, Somalische nomadische cultuur een verscheidenheid aan groepen met een daarvan afwijkende cultuur, zoals de landbouwende Somali clanfamilies en de niet-Somali minderheden. Het is niet exact bekend om welk percentage van de bevolking het gaat.⁴⁹⁸

De niet-Somali minderheden kennen geen clanstructuur dan wel een clanstructuur die veel minder uitgesproken is dan die van de nomadische Somali clanfamilies. Om die reden worden de niet-Somali minderheden ook wel 'clanlozen' genoemd. Traditioneel vallen deze minderheden buiten de Somali clanstructuur, waardoor zij in principe geen bescherming genieten, tenzij een Somali clan heeft toegezegd hen te beschermen.⁴⁹⁹ Verschillende vormen van affiliatie en integratie van niet-Somali

⁴⁹¹ IASC, 9 april en 16 juli 2010; HRW, april 2010.

⁴⁹² IASC, april - augustus 2010.

⁴⁹³ IASC, april - augustus 2010.

⁴⁹⁴ US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.

⁴⁹⁵ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; HRW, april 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.

⁴⁹⁶ UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

⁴⁹⁷ Gezien de slechte veiligheidssituatie in Somalië is deze paragraaf niet in dezelfde mate van detail geactualiseerd als de algemene ambtsberichten Somalië verschenen in de periode tot augustus 2008. Het is niet na te gaan in hoeverre de betreffende informatie die in de algemene ambtsberichten Somalië verschenen in de periode tot augustus 2008 vermeld staat aangaande dit onderwerp nog geldig is.

⁴⁹⁸ In US Department of State, 11 maart 2010 wordt vermeld dat minderheden 22 procent van de bevolking vormen.

⁴⁹⁹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009; ACCORD, december 2009.

minderheden met Somali clans komen voor, en kunnen leiden tot bescherming van de niet-Somali minderheid door de clan.⁵⁰⁰ Huwelijken van Somali met leden van niet-Somali minderheidsgroepen zijn traditioneel niet toegestaan (ofschoon er in de praktijk wel voorbeelden van bekend zijn).⁵⁰¹

Veel leden van de niet-Somali minderheidsgroepen in het zuiden zijn in de loop van de burgeroorlog gevlucht, met name naar Kenia en westerse landen, maar ook naar Somaliland en Puntland.

In het algemeen hebben de niet-Somali minderheden zwaar te lijden onder de gewapende conflicten. Zij zijn gemakkelijke slachtoffers van mensenrechtenschendingen zoals discriminatie, roof, verkrachting, plundering en moord door leden van meerderheidsclans.⁵⁰² Zoals ook al eerder aangegeven is de clanstructuur in Somalië onder druk komen te staan. Dit zorgt ervoor dat niet-Somali minderheden de traditionele bescherming vaker moeten ontberen.⁵⁰³ Ook bescherming door de politie is gezien de corruptie en discriminatie vaak niet mogelijk.⁵⁰⁴

Actuele en betrouwbare informatie aangaande de positie van de verschillende specifieke minderheidsgroepen is beperkt aanwezig. In Zuid- en Centraal-Somalië zijn nagenoeg geen internationale mensenrechtenwaarnemers of antropologen werkzaam. Daarnaast zijn er slechts weinig lokale, Somalische mensenrechtenorganisaties die zich bezig houden met de positie van minderheden. Bovendien dient in ogenschouw genomen te worden dat Somalische ngo's dikwijls sterke clanaffiliaties kennen en hun onafhankelijkheid derhalve niet altijd gewaarborgd is.⁵⁰⁵ Verder dient benadrukt te worden dat het niet mogelijk is te generaliseren over de leden van een specifieke minderheidsgroep en dat, zoals ook vermeld in paragraaf 2.1.1, onder wetenschappers noch onder Somaliërs zelf volledige overeenstemming bestaat over de exacte indeling in diverse clans en diverse minderheden.⁵⁰⁶ Gezien de complexiteit van de materie kan de onderstaande beschrijving voorts niet als uitputtend beschouwd worden.

3.4.2 De Saab

Onder de Saab worden de Digil en de Mirifle gerekend.⁵⁰⁷ De van de landbouw levende Somali clanfamilies Digil en Mirifle worden door de nomadische Somali clanfamilies als minder 'nobel' beschouwd.

⁵⁰⁰ Zo kunnen personen uit een niet-Somali minderheid dezelfde herkomst claimen als een Somali clan. Gundel, november 2006. Zie ook paragraaf 2.3.4.1.

⁵⁰¹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ACCORD, december 2009; US Department of State, 11 maart 2010.

⁵⁰² UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; Minority Rights Group, *Peoples under threat*, april 2010, geraadpleegd op www.minorityrights.com op 27 april 2010; US Department of State, 11 maart 2010; LandInfo, 12 november 2008; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009.

⁵⁰³ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009.

⁵⁰⁴ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ACCORD, december 2009. Zie ook paragraaf 2.3.4.2.

⁵⁰⁵ Zie ook LandInfo, 17 december 2009.

⁵⁰⁶ Zie ook ACCORD, december 2009.

⁵⁰⁷ Zie ook paragraaf 2.1.1. Abbink, 2009; ACCORD, december 2009.

3.4.3 Niet-Somali minderheden

De status van de niet-Somali minderheden, die naar schatting 15% van de Somalische bevolking uitmaken, is lager dan die van de Saab.⁵⁰⁸ Bantu's vormen de grootste niet-Somali minderheidsgroep. Daarnaast bestaan er de Reer Hamar (ook wel Benadiri), Ashraf, Bajuni, en de beroepskaste Gaboye (Midgan, Tumal en Yibir).⁵⁰⁹

De Reer Hamar behoren tot de Benadiri, wat een benaming is voor groepen die van oorsprong veelal in de urbane gebieden langs de kust wonen. De meeste Benadiri zouden van (gedeeltelijk) Arabische komaf zijn.⁵¹⁰ De termen 'Reer Hamar' en 'Benadiri' worden dikwijls door elkaar gebruikt. De Benadiri spreken Somali- of Swahili-dialect.⁵¹¹ De Shengane zouden ook tot de Benadiri behoren. Ook inwoners van Brava en Merka zouden tot de Benadiri behoren.⁵¹² Het is niet bekend of er ook Benadiri in Noord-Somalië wonen. Gezien de migratie die in de afgelopen jaren heeft plaatsgevonden kan dit niet worden uitgesloten. De Benadiri en Reer Hamar worden gediscrimineerd, maar zouden door huwelijken met de Hawiye op individueel niveau bescherming van deze clan krijgen.⁵¹³

De Ashraf worden doorgaans gezien als religieuze mensen en godsdienst docenten die verspreid over heel Somalië onder verschillende clans en andere groepen wonen.⁵¹⁴ Zo wonen er Ashraf onder de Benadiri. Zij zouden als Benadiri gezien kunnen worden.⁵¹⁵ Er leven ook Ashraf in Bay en Bakool. Dezen worden niet als Benadiri gezien maar als Digil-Mirifle Ashraf.⁵¹⁶ De Ashraf hebben doorgaans een speciale religieuze status en worden daardoor gerespecteerd en beschermd door de clan waarbij ze leven.⁵¹⁷

De Bajuni vormen een kleine bevolkingsgroep van voornamelijk vissers. Zij zijn van gemengde komaf (Arabisch, Bantu, Portugees, Somali)⁵¹⁸ en wonen in het kustgebied van Somalië en Kenia en op sommige van de eilanden tussen Kismayo en Mombasa waaronder de Bajuni eilanden.⁵¹⁹ De Bajuni maken geen onderdeel uit van de Benadiri.⁵²⁰ Naast de Bajuni zouden ook andere bevolkingsgroepen op de Bajuni eilanden woonachtig zijn.⁵²¹ De Bajuni spreken hun eigen dialect, het *Kibajuni*, wat een Swahili-dialect is. Daarnaast spreken de Bajuni die op het

508 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; CIA, *World Factbook 2008*, 3 juli 2009. Geraadpleegd op 12 augustus 2009.

509 US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009; ACCORD, december 2009.

510 ACCORD, december 2009; LandInfo, 17 december 2009; Danish Immigration Service, 24 september 2000.

511 Lewis, 2009. Het is niet bekend of het Reer Hamar dialect in Merka ook wel Af-Madoonte wordt genoemd.

512 Abbink, 2009.

513 ACCORD, december 2009; LandInfo, 17 december 2009.

514 ACCORD, december 2009.

515 ACCORD, december 2009; Abbink, 2009; LandInfo, 17 december 2009.

516 ACCORD, december 2009; LandInfo, 17 december 2009.

517 ACCORD, december 2009.

518 Refugee Documentation Centre (Ireland), 13 november 2009; Cassanelli, 1 May 1995.

519 Refugee Documentation Centre (Ireland), 13 november 2009; Cassanelli, 1 mei 1995.

520 Danish Immigration Service, 24 september 2000; ACCORD, december 2009; Abbink, 2009.

521 Danish Immigration Service, 24 september 2000; LandInfo, 16 februari 2010.

vasteland van Somalië wonen vaak ook Somalisch.⁵²² Het is niet duidelijk of de Bajuni, die op het vasteland van Kenia wonen, ook Somalisch spreken. De Bajuni worden gediscrimineerd.

De Gaboye bestaan uit de Tumul (traditioneel smeden), de Midgan (traditioneel onder andere schoenmakers) en de Yibir.⁵²³ Van de Yibir wordt gezegd dat zij afstammen van vroegere Hebreeuwse kolonisten.⁵²⁴ De Gaboye worden gediscrimineerd.⁵²⁵

3.4.4 Specifieke clans

Over een aantal groepen bleek in het verleden onduidelijkheid te bestaan, onder meer in die zin dat niet duidelijk was of zij tot de niet-Somali minderheden dan wel tot de Somali clan(familie)s moesten worden gerekend, en, in dat laatste geval, tot welke clan(familie). Het betreft hier de Galgale, Shekhal, Ajuraan, Jaji en Galadi. Ook voor deze clans geldt dat, gezien de onduidelijkheid omtrent de huidige rol van het clansysteem in Somalië, niet valt vast te stellen in hoeverre hun traditionele positie nog geldt en of zij kunnen rekenen op bescherming van (andere) clans. De Galgale zouden voorheen als niet-Somali minderheid geaffilieerd zijn aan de Majerteen. Het is niet bekend of deze affiliatie en bijbehorende bescherming nog gelden.⁵²⁶ De Shekhal hebben een speciale religieuze status. Zij zouden geaffilieerd zijn aan de Hawiye en zodoende door hen beschermd worden. Dit zou niet gelden voor de Shekhal in het noorden, ook wel Shekash genoemd.⁵²⁷ De Ajuraan zouden ook geaffilieerd zijn aan de Hawiye.⁵²⁸ De Jaji zouden niet tot de Benadiri behoren.⁵²⁹ Over de Galadi is in de verslagperiode geen informatie verkregen.

3.4.5 Vrouwen

De TFC verbiedt discriminatie op grond van sekse. Daarnaast schrijft de TFC voor dat twaalf procent van de zetels in het parlement voor vrouwen is gereserveerd.⁵³⁰ Volgens de grondwet van Somaliland zijn vrouwen gelijk aan mannen zolang dit niet in tegenspraak is met de *sharia*. De grondwet van Somaliland en de grondwet van Puntland geven aan dat vrouwen dezelfde rechten hebben als mannen.⁵³¹

In de praktijk worden vrouwen gediscrimineerd en vindt er geweld tegen vrouwen plaats.⁵³² Met name in de gebieden onder controle van Al-Shabaab hebben vrouwen

⁵²² Cassanelli, 1 mei 1995; Danish Immigration Service, 24 september 2000; LandInfo, 16 februari 2010.

⁵²³ Cassanelli, 1 mei 1995; Abbink, 2009; ACCORD, december 2009.

⁵²⁴ ACCORD, december 2009.

⁵²⁵ Minority Rights Group, *Peoples under threat*, april 2010, geraadpleegd op www.minorityrights.com op 27 april 2010.

⁵²⁶ ACCORD, december 2009.

⁵²⁷ Ibid.

⁵²⁸ Ibid.

⁵²⁹ Ibid.

⁵³⁰ Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004.

⁵³¹ The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009; Constitution of the State of Puntland, januari 2008.

⁵³² UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.

een slechte sociaal-economische positie.⁵³³ Somalische vrouwen hebben van oudsher een ondergeschikte positie. Vrouwen kunnen bezittingen erven, maar slechts de helft van waar de man recht op heeft. Bij de traditionele compensatieregeling (*diya*) moet iemand die een vrouw heeft gedood de helft minder aan compensatie betalen aan de familie dan iemand die een man heeft gedood.⁵³⁴

Vrouwen hebben sinds de ineenstorting van de staat een grotere economische rol op zich genomen. Zij hebben deze rol in de verslagperiode in mindere mate kunnen uitoefenen door de druk van Al-Shabaab.⁵³⁵ Somalië kent vrouwengroepen in Mogadishu, Bosasso en Hargeisa, die zich inzetten voor de rechten van vrouwen.

Een huwelijk wordt gesloten volgens de *sharia* en wordt door een religieus leider voltrokken, vaak middels een verbaal contract. Gedwongen huwelijken en polygamie komen voor,⁵³⁶ voornamelijk in rurale gebieden. Ook rebellengroeperingen zouden meisjes dwingen te huwen.⁵³⁷ Vrouwen kunnen door te vluchten een gedwongen huwelijk vermijden, maar worden dan wel door de familie verstoten. Het komt voor dat wanneer de man overlijdt, de weduwe gedwongen wordt met de broer van de overledene te trouwen.⁵³⁸ De kinderen van de weduwe hebben in dit nieuwe huwelijk vaak een ondergeschikte positie. Huwelijken tussen twee personen uit verschillende clans waren in het verleden gebruikelijk, maar komen tegenwoordig minder vaak voor. Zoals eerder vermeld, worden huwelijken tussen leden van meerderheidsclans en minderheden traditioneel niet toegestaan.⁵³⁹ Huwelijken met minderjarigen komen voor.⁵⁴⁰ Huwelijken waar (één van) de partners bij de voltrekking niet aanwezig zijn, zouden door *sharia* wetgeving worden toegestaan. Het is niet bekend of dit in de praktijk ook gebeurt. Het is gedurende de verslagperiode dezerzijds niet bekend geworden of huwelijken plaatsvinden waarvan de ouders niet op de hoogte zijn.

Het is voor een vrouw niet toegestaan te scheiden van haar man tenzij deze haar mishandelt, niet voor zijn gezin zorgt of haar heeft verlaten. Wanneer zij om andere redenen haar man verlaat, zal zij worden buitengesloten door haar gemeenschap en niet meer kunnen hertrouwen.

3.4.5.1 Alleenstaande vrouwen

Somalië kent sinds het uitbreken van de burgeroorlog een groot aantal alleenstaande vrouwen, ofwel omdat de vrouw is gescheiden (of verlaten), ofwel omdat de man is omgekomen, is gevlucht of elders werk heeft gezocht. Als gevolg van de burgeroorlog is het aantal gezinnen waar een alleenstaande vrouw aan het hoofd staat, sterk gegroeid.

⁵³³ Dit mede als gevolg van de strenge invulling van de *sharia* in deze gebieden. UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; HRW, april 2010.

⁵³⁴ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; US Department of State, 11 maart 2010.
⁵³⁵ HRW, april 2010; UNDP, 2001.

⁵³⁶ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; US Department of State, 11 maart 2010;
⁵³⁷ US Department of State, juni 2010; UNSC, *S/2009/373*, 20 juli 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

⁵³⁸ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010.

⁵³⁹ Zie ook paragraaf 3.4.1.

⁵⁴⁰ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.

De positie van alleenstaande vrouwen is slechter dan die van vrouwen in het algemeen omdat zij bescherming van hun man ontberen.⁵⁴¹ Wel kunnen alleenstaande vrouwen bescherming krijgen van hun clan, wanneer zij weduwe is of wanneer zij volgens de bovengenoemde regels gescheiden is. Voor alleenstaande vrouwen van een minderheidsclan is dit ook mogelijk, hoewel minderheidsclans in het algemeen zwakker zijn dan andere clans. Zoals eerder aangegeven is de mogelijkheid tot clanbescherming in het algemeen en met name in Zuid- en Centraal-Somalië beperkt.⁵⁴²

3.4.5.2 Huiselijk geweld en verkrachting

Huiselijk geweld, met name tegen vrouwen en meisjes, blijft een groot probleem.⁵⁴³ Er bestaat in Somalië voor zover bekend geen wetgeving die huiselijk geweld tegengaat.⁵⁴⁴

Verkrachting is in de Somalische wetgeving verboden. Verkrachting binnen het huwelijk is echter niet strafbaar.⁵⁴⁵

Mishandeling en verkrachting van vrouwen en meisjes door leden van gewapende groepen, maar ook door burgers komen geregeld voor.⁵⁴⁶ Met name vrouwen en meisjes in nederzettingen van ontheemden worden vaak het slachtoffer van verkrachting of gedwongen prostitutie.⁵⁴⁷ Ontheemde of gevluchte vrouwen en meisjes die bij een clan behoren die een minderheid is in het gebied waar ze wonen, lopen in het bijzonder het risico verkracht te worden.⁵⁴⁸ Ontheemden zijn tijdens hun vlucht ook kwetsbaar voor verkrachting en mishandeling.⁵⁴⁹

Van mishandeling en verkrachting wordt vrijwel nooit aangifte gedaan en straffeloosheid is wijdverspreid.⁵⁵⁰ De toegang tot justitie is in geheel Somalië met name voor vrouwen beperkt.⁵⁵¹ Traditioneel wordt een verkrachting daarnaast 'afgehandeld', doordat de familie van het slachtoffer genoegdoening (*diya*) van de

541 UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.
542 UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.
543 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UK Foreign & Common Wealth Office, maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.
544 US Department of State, 11 maart 2010.
545 Ibid.
546 UK Foreign & Common Wealth Office, maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010; LandInfo, 12 november 2008; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009; UNGA-UNSC, *A/63/785 – S/2009/158*, 26 maart 2009; UNSC, *S/2009/210*, 16 april 2009; UNGA, *A/HRC/12/49*, 30 juli 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.
547 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009; UNGA-UNSC, *A/63/785 – S/2009/158*, 26 maart 2009; UNHCR, 9 juni 2009; UNHCR/UNICEF, 9 juni 2009; UNGA, *A/HRC/12/49*, 30 juli 2009; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.
548 HRW, juni 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.
549 UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.
550 HRW, juni 2010; UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010; LandInfo, 12 november 2008; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009; UNGA-UNSC, *A/63/785 – S/2009/158*, 26 maart 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.
551 UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

familie van de dader eist.⁵⁵² Het komt ook voor dat de familie van het slachtoffer eist dat de dader met haar trouwt.⁵⁵³ Slachtoffers van verkrachting worden gediscrimineerd omdat zij gezien worden als onrein.⁵⁵⁴ Daarnaast komt het in het kader van bloedwraak voor dat een verkrachter wordt vermoord door de clan waartoe het slachtoffer behoort.⁵⁵⁵ Traditionele mechanismen staan echter onder druk.⁵⁵⁶ In Zuid- en Centraal-Somalië kunnen vrouwen geen bescherming krijgen van de autoriteiten, in Somaliland en Puntland is dit beperkt mogelijk.⁵⁵⁷

In geheel Somalië vonden in de verslagperiode groepsverkrachtingen plaats. In Somaliland vonden deze groepsverkrachtingen veelal plaats in de armere wijken en ontheemdennerzettingen.⁵⁵⁸ De slachtoffers worden willekeurig gekozen: jonge meisjes ongeacht hun achtergrond kunnen het slachtoffer worden. Ook terugkeerders, ontheemden en jonge jongens zijn geregeld het slachtoffer.⁵⁵⁹

3.4.5.3 Genitale verminking bij vrouwen (vrouwenbesnijdenis)

Genitale verminking bij vrouwen, zogeheten *female genital mutilation* (FGM) is formeel niet verboden in Zuid- en Centraal-Somalië.⁵⁶⁰ FGM is verboden in Somaliland en in Puntland. Het verbod wordt in beide regio's echter niet effectief afgedwongen.⁵⁶¹

Enkele lokale leiders ontmoedigen de meest ingrijpende vorm van FGM, infibulatie.⁵⁶² Het is ongebruikelijk dat lokale leiders zich uitspreken tegen FGM in het algemeen. Religieuze leiders zien FGM nog steeds als een vereiste.⁵⁶³

Naar schatting 98% van de Somalische meisjes ondergaat genitale verminking.⁵⁶⁴ Van deze 'besnijdenissen' vindt het grootste gedeelte plaats middels infibulatie, hoewel dit aandeel af zou nemen.⁵⁶⁵ De ingreep vindt meestal plaats bij een leeftijd

⁵⁵² UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; US Department of State, 11 maart 2010.
⁵⁵³ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; UNGA-UNSC, *A/63/785 – S/2009/158*, 26 maart 2009.
⁵⁵⁴ HRW, juni 2010; US Department of State, 11 maart 2010.
⁵⁵⁵ US Department of State, 11 maart 2010; OHCHR, augustus 2008.
⁵⁵⁶ LandInfo, 12 november 2008; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.
⁵⁵⁷ UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009. Zie ook paragraaf 2.3.4.2.
⁵⁵⁸ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010.
⁵⁵⁹ US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.
⁵⁶⁰ LandInfo, 10 december 2008.
⁵⁶¹ De grondwet van Somaliland verplicht de overheid om wetgeving te formuleren die praktijken verbiedt die schadelijk zijn voor de persoon en de waardigheid. In de grondwet van Puntland wordt geen melding gemaakt van FGM. UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; US Department of State, 11 maart 2010; The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009; Constitution of the State of Puntland, januari 2008.
⁵⁶² Bij deze vorm van FGM wordt de opening van de vagina vernauwd door het wegsnijden en aan elkaar hechten van de schaamlippen. Tevens kan bij deze vorm van FGM de clitoris worden verwijderd. World Health Organization (WHO), 2008; LandInfo, 10 december 2008.
⁵⁶³ Spits, 'Man moet zich hard maken tegen genitale verminking', 8 februari 2010.
⁵⁶⁴ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNICEF, september 2009; BioMed Central, 27 juli 2009; US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.
⁵⁶⁵ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; US Department of State, 11 maart 2010; LandInfo, 10 december 2008; BioMed Central, 27 juli 2009.

tussen 6 en 10 jaar.⁵⁶⁶ In urbane gebieden worden meisjes op jongere leeftijd (doorgaans 5 tot 9 jaar) besneden dan in rurale gebieden, waar de leeftijd kan oplopen tot 13 jaar, hoewel er over het algemeen geen echte maximum leeftijd verbonden is aan FGM. FGM wordt voor zover bekend door alle clans en bevolkingsgroepen toegepast. Onduidelijk is of clans verschillende vormen van FGM toepassen. In de kuststreken wordt naar verluidt een lichtere vorm van FGM toegepast.⁵⁶⁷

Re-infibulatie is voor zover bekend niet gebruikelijk.⁵⁶⁸ Meisjes die een lichtere vorm van FGM hebben ondergaan of die niet besneden zijn, moeten in de regel ter gelegenheid van een bijzondere gebeurtenis zoals bijvoorbeeld een huwelijk wel besneden worden of een zwaardere vorm van FGM ondergaan.⁵⁶⁹ Vrouwen oefenen druk uit op moeders en andere vrouwelijke familieleden om dochters te laten besnijden. De angst voor uitsluiting uit de gemeenschap speelt daarbij een rol.⁵⁷⁰ Het ontlopen van FGM gebeurt zelden. De ingreep gebeurt vaak bij jonge kinderen. Daarnaast geldt een meisje als verschoppeling wanneer ze vlucht voor FGM en zal ze niet kunnen huwen.⁵⁷¹ FGM komt minder voor onder meisjes van ouders die een opleiding hebben genoten. Voorts komt (de meest zware vorm van) FGM minder voor in urbane gebieden.

Naast UNIFEM is een aantal internationale ngo's actief op het gebied van de emancipatie van Somalische vrouwen, inclusief het bestrijden van FGM. Ondanks de campagnes wordt vrouwenbesnijdenis in de Somalische samenleving nog steeds beschouwd als onderdeel van de cultuur, religie en van de identiteit van de vrouw.⁵⁷²

Het komt voor dat in het buitenland verblijvende Somaliërs hun dochters in Somalië laten besnijden.⁵⁷³ In veel Europese landen, waaronder Nederland, is de wetgeving aangepast om genitale verminking ook strafbaar te stellen indien de ingreep in het buitenland plaatsvond.⁵⁷⁴ Ook zouden meisjes in vluchtelingenkampen en in Somalische gemeenschappen buiten Somalië worden besneden.⁵⁷⁵ Voor zover bekend hebben zich in de verslagperiode geen veranderingen voorgedaan ten aanzien van FGM in Somalië.

⁵⁶⁶ Volgens UNIFEM vindt besnijdenis bij Somalische meisjes plaats op 6-7 jarige leeftijd. (Danish Refugee Council, maart 2004). World Bank/UNFPA, november 2004 vermeldt dat besnijdenis van meisjes in de leeftijd van 5 tot 8 jaar plaatsvindt. Dezelfde leeftijden worden genoemd in LandInfo, 10 december 2008. In BioMed Central, 27 juli 2009 wordt vermeld dat FGM bij Somalische vluchtelingen in Ethiopië doorgaans bij meisjes tussen 5 en 12 jaar oud plaatsvindt. UNGA, A/HRC/12/44, 17 september 2009.

⁵⁶⁷ US Department of State, 2001; LandInfo, 10 december 2008.

⁵⁶⁸ Bij re-infibulatie worden de randen van de vagina na het baren van een kind weer aan elkaar gehecht zodat er een kleine opening overblijft. Website UNFPA, geraadpleegd op 19 februari 2009.

⁵⁶⁹ LandInfo, 10 december 2008.

⁵⁷⁰ Ibid.

⁵⁷¹ BioMed Central, 27 juli 2009.

⁵⁷² LandInfo, 10 december 2008.

⁵⁷³ Ibid.

⁵⁷⁴ Onder andere De Volkskrant, *Besnijdenis raakt uit taboesfeer*, 4 maart 2004; BBC News, *Female Circumcision Act in force*, 3 maart 2004; Aftenposten, *New crackdown on forced marriages and female circumcision*, 28 maart 2004; Momoh, 2005.

⁵⁷⁵ BioMed Central, 27 juli 2009; UNHCR, juli 2008, herzien februari 2009.

3.4.6 Homoseksuelen

Er is weinig bekend over de positie van homoseksuelen in Somalië.⁵⁷⁶ Geslachtsgemeenschap tussen personen van hetzelfde geslacht is strafbaar in Somalië. Artikel 409 van het Somalische Wetboek van Strafrecht bepaalt dat er een gevangenisstraf van 3 maanden tot 3 jaar op geslachtsgemeenschap tussen mensen van hetzelfde geslacht staat en een straf van 2 maanden tot 2 jaar in het geval er sprake is van een seksuele daad anders dan geslachtsgemeenschap.⁵⁷⁷ In de plaatselijke *sharia* rechtbanken, opgezet door rebelligroeperingen in Zuid- en Centraal-Somalië,⁵⁷⁸ worden homoseksuele daden in principe bestraft met lijfstraffen of de doodstraf.⁵⁷⁹

Het is niet duidelijk in hoeverre er in de verslagperiode homoseksuelen zijn veroordeeld vanwege het verrichten van homoseksuele handelingen. Homoseksualiteit is in Somalië sociaal niet geaccepteerd.⁵⁸⁰

3.4.7 Minderjarigen

De positie van minderjarigen in Somalië, met name in Centraal en Zuid-Somalië, is sterk beïnvloed door vele jaren van gewapende conflicten, met alle ontwrichtende effecten van dien.⁵⁸¹ In het gehele land staan de rechten van het kind onder druk.⁵⁸²

3.4.7.1 Kinderarbeid

De TFG verbiedt kinderarbeid.⁵⁸³ Toch komt kinderarbeid in heel Somalië voor.⁵⁸⁴ Kinderen werken in de landbouw, in de veeteelt en in het huishouden. Sommige kinderen, onder andere kinderen die behoren tot een niet-Somali minderheid, werken buiten het gezinsverband.⁵⁸⁵

3.4.7.2 Kindsoldaten

Alle Somalische groeperingen in het conflict rekruteren minderjarigen in hun strijdkrachten, soms onder dwang.⁵⁸⁶ De TFG rekruteert minderjarigen naar verluidt niet onder dwang en voert geen actief beleid om minderjarigen te rekruteren.⁵⁸⁷ Rekruten worden echter niet naar hun leeftijd gevraagd. De TFG heeft toegegeven niet zorgvuldig te selecteren en minderjarigen onder de

⁵⁷⁶ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010.
⁵⁷⁷ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ILGA, mei 2009; Ganzglass, 1971.
⁵⁷⁸ Zie ook paragraaf 2.3.1 en 3.3.5.
⁵⁷⁹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; ILGA, mei 2009.
⁵⁸⁰ ILGA, 1993; UK Home Office, 23 april 2007; Behind the Mask (www.mask.org.za), *Death Hangs Over Somali Queers*, 3 mei 2004.
⁵⁸¹ UNSC, *S/2009/373*, 20 juli 2009
⁵⁸² UNICEF, september 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.
⁵⁸³ Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004.
⁵⁸⁴ UNICEF, september 2009.
⁵⁸⁵ US Department of State, 11 maart 2010.
⁵⁸⁶ The New York Times, *Children carry guns for a U.S. ally, Somalia*, 13 juni 2010; US Department of State, UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; UNICEF, 4 mei 2010; HRW, april 2010.
⁵⁸⁷ US Department of State, juni 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; HRW, april 2010; US Department of State, 11 maart 2010.

strijdkrachten te hebben, hoewel volgens de TFC kinderen onder de achttien jaar niet in militaire dienst mogen.⁵⁸⁸

Al-Shabaab rekruteert kinderen onder dwang of hersenspoelt ze.⁵⁸⁹ Rekrutering vindt onder andere plaats op scholen, in ontheemdennerzettingen en in vluchtelingenkampen.⁵⁹⁰ Het is moeilijk om het precieze aantal kindsoldaten vast te stellen. Een ontoereikend systeem voor de registratie van geboortes maakt het moeilijk om de precieze leeftijd van rekruten vast te stellen.⁵⁹¹ Er zijn berichten bekend van kinderen tussen de zeven en elf jaar die door clanmilities zijn gerekruteerd.⁵⁹²

De grondwet van Somaliland bevat geen bepaling met betrekking tot de minimumleeftijd voor de rekrutering van minderjarigen in het leger.⁵⁹³ Naar verluidt zouden er minderjarigen aanwezig zijn bij de Somalilandse strijdkrachten in Sool en Sanaag en in clanmilities. Zoals eerder vermeld maakt een ontoereikend systeem voor de registratie van geboortes het moeilijk om de precieze leeftijd van rekruten vast te stellen.⁵⁹⁴

Het is niet bekend of Puntlandse troepen gebruik maken van kindsoldaten.⁵⁹⁵ Naar verluidt zouden minderjarigen aanwezig zijn bij de Puntlandse strijdkrachten in Sool en Sanaag. Ook is niet bekend of er regelgeving bestaat in Puntland die het gebruik van kindsoldaten verbiedt.⁵⁹⁶

3.4.7.3 Alleenstaande minderjarigen

Minderjarigen lopen het gevaar door het conflict gescheiden te worden van hun ouders. Zij zijn kwetsbaar en kunnen slachtoffer worden van onder andere verkrachting, ontvoering en misbruik.⁵⁹⁷ Mede als gevolg van de oorlog kent Somalië relatief veel wezen. Ouders kunnen zijn gedood, of het gezin kan uiteengerukt zijn. Wezen worden in beginsel opgevangen door de familie van vaders- of moederskant. Hoewel het traditionele familienetwerk nog wel bestaat, heeft de burgeroorlog het in veel gevallen onder druk gezet, zo niet ontwricht.

⁵⁸⁸ New York Times, *Children Carry Guns for a U.S. Ally*, Somalia, 13 juni 2010; US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009; Somali National Reconciliation Conference, 19 februari 2004.

⁵⁸⁹ US Department of State, juni 2010; Taarnby en Hallunbaek, 26 februari 2010; BBC News, *Alarm over Somalia's child soldiers*, 29 juli 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009. Zie ook paragraaf 2.2.2.3 voor een beschrijving van de rekruteringsmethoden van Al-Shabaab.

⁵⁹⁰ HRW, april 2010; UNGA-UNSC, *A/63/785 – S/2009/158*, 26 maart 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

⁵⁹¹ US Department of State, 11 maart 2010. UNGA-UNSC, *A/63/785 – S/2009/158*, 26 maart 2009 maakt melding van 1300 kindsoldaten in Zuid- en Centraal-Somalië; UNICEF, september 2009.

⁵⁹² US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

⁵⁹³ The Constitution of the Republic of Somaliland, mei 2001. Geraadpleegd op www.somalilandlaw.com, 28 juli 2009.

⁵⁹⁴ US Department of State, 11 maart 2010.

⁵⁹⁵ UNHCR, mei 2008.

⁵⁹⁶ De grondwet van Puntland geeft aan dat personen ouder dan 15 jaar geen kinderen zijn. Constitution of the State of Puntland, januari 2008.

⁵⁹⁷ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNHCR/UNICEF, 9 juni 2009; IRIN, *Somalia: Vulnerable children hardest-hit in Mogadishu fighting*, 14 juli 2009; UNSC, *S/2009/373*, 20 juli 2009; UNGA, *A/HRC/12/49*, 30 juli 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

Gezien de humanitaire omstandigheden zijn de mogelijkheden tot het bieden van bescherming beperkt.⁵⁹⁸ Daarnaast komt het voor dat deze kinderen door hun voogden worden misbruikt.⁵⁹⁹ In Somalië bestaat een aantal weeshuizen. In Somaliland bestaan particuliere weeshuizen. In Hargeisa is een overheidsweeshuis. Het is niet bekend wat het voorzieningenniveau in deze weeshuizen is, maar zij waren in de verslagperiode volgens bronnen volledig bezet. In Hargeisa zijn veel straatkinderen.

UNICEF is actief in de bescherming van kinderen in Somalië. Deze organisatie zet zich in om de capaciteit van families, voogden en gemeenschappen om zorg te dragen voor de bescherming van kinderen, te vergroten. Daarnaast ondersteunt UNICEF de ontwikkeling van beleid en instituties en probeert het de toegang tot diensten voor kinderen te verbeteren.⁶⁰⁰ Voor zover bekend, zijn geen van de leden van het *Somalia NGO Consortium* actief in de opvang van alleenstaande minderjarigen.⁶⁰¹

⁵⁹⁸ Zie ook paragraaf 2.3.4.1.

⁵⁹⁹ US Department of State, 11 maart 2010; US Department of State, juni 2010.

⁶⁰⁰ Website UNICEF Somalia, http://www.unicef.org/somalia/cpp_133.html, geraadpleegd op 11 juni 2010.

⁶⁰¹ Website *Somalia ngo consortium*, <http://www.somaliangoconsortium.org/>, geraadpleegd op 11 juni 2010. Het *Somalia ngo consortium* is een coördinatieorgaan. De meerderheid van de internationale ngo's en naar schatting de helft van de lokale ngo's is lid van dit consortium.

4 Migratie

4.1 Migratiestromen en opvang

4.1.1 Vluchtelingen

Mensen ontvluchten Somalië ten gevolge van het geweld, de sociaal-economische en humanitaire omstandigheden⁶⁰² en gedwongen rekrutering door rebellengroeperingen.⁶⁰³ Het grootste deel van de Somalische vluchtelingen is gevlucht naar de buurlanden Kenia, Ethiopië en Jemen en verblijft daar in UNHCR-kampen. Ook in Djibouti, Eritrea en Tanzania verblijven Somalische vluchtelingen. Het oversteken van (inter)nationale grenzen zou risicovol zijn voor de vluchtelingen.

In de regio rond Somalië verblijven thans ruim 614.000 door UNHCR als vluchteling geregistreerde Somaliërs.⁶⁰⁴ Het totale aantal Somalische vluchtelingen in de buurlanden is echter hoger. Zo wonen er veel Somalische vluchtelingen die niet door UNHCR geregistreerd zijn⁶⁰⁵ in Nairobi (veelal in de wijk Eastleigh).

4.1.1.1 Kenia

Gedurende de verslagperiode bleven Somalische vluchtelingen naar Kenia komen. Een groot deel is op de vlucht vanwege de slechte veiligheidssituatie in Mogadishu.⁶⁰⁶ In totaal bevinden zich ruim 338.000 Somalische vluchtelingen in Kenia.⁶⁰⁷ De meeste vluchtelingen komen terecht in de drie vluchtelingenkampen in Dadaab, waar zich thans ruim 277.000 voornamelijk Somalische vluchtelingen bevinden.⁶⁰⁸ In de maanden april tot en met juni 2010 arriveerden en registreerden zich bijna 11.000 Somalische vluchtelingen in Dadaab.⁶⁰⁹

UNHCR zorgt voor basisvoorzieningen in het Dadaab vluchtelingenkamp. In Dadaab wordt basisonderwijs gegeven. De vluchtelingen bevinden zich in een slechte sociaal-economische positie. Aangezien het kamp aanvankelijk voor 90.000 vluchtelingen is gebouwd en thans door ruim 277.000 vluchtelingen wordt bevolkt, is er een tekort aan voornamelijk land en sanitaire voorzieningen. Daarnaast is de situatie in het kamp voor met name vrouwen onveilig. Zo vinden in het kamp verkrachtingen plaats.⁶¹⁰ Er bestaan spanningen met de Keniaanse gemeenschap rond Dadaab, aangezien de vluchtelingen voor druk op het milieu zorgen en hulp krijgen die de lokale gemeenschap niet krijgt.⁶¹¹ In de verslagperiode zijn bijna 13.000 Somalische vluchtelingen van Dadaab naar Kakuma verplaatst om de druk

⁶⁰² Zie paragraaf 2.3.6.

⁶⁰³ Amnesty International, maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010; FSNAU, *Quarterly brief – Focus on Post-Deyr Season early warning*, 17 december 2009.

⁶⁰⁴ Dit aantal heeft betrekking op de landen Kenia, Jemen, Ethiopië, Oeganda, Djibouti, Eritrea en Tanzania; UNHCR, *Somalia Briefing Sheet*, september 2010.

⁶⁰⁵ HPG, maart 2010.

⁶⁰⁶ UNHCR, *Population movement tracking monthly report*, april - juli 2010.

⁶⁰⁷ UNHCR, *Somalia Briefing Sheet*, september 2010; UNHCR.

⁶⁰⁸ UN, *Kenya humanitarian update vol. 61*, 23 juni- 21 juli 2010; UNOCHA Kenya, *Humanitarian Snapshot*, juli 2010.

⁶⁰⁹ UNHCR, *Population movement tracking monthly report*, april-juli 2010.

⁶¹⁰ HRW, juni 2010; HPG, maart 2010.

⁶¹¹ UNHCR, 20 augustus 2009.

op Dadaab te verminderen. In Kakuma bevonden zich in de verslagperiode rond de 72.000 vluchtelingen waaronder circa 60 procent Somalische vluchtelingen.⁶¹²

Kenia is partij bij het VN-vluchtelingenverdrag uit 1951. De *Refugee Act*, die het Verdrag in Kenia moet implementeren, is eind 2006 door het Keniaanse parlement aangenomen.⁶¹³ Deze wet alsook het VN-vluchtelingenverdrag van 1951 voorzien in de vrijheid van beweging voor vluchtelingen. De vluchtelingen mogen de kampen in principe echter niet verlaten, behoudens speciale omstandigheden, zoals in geval van medische behandeling of om onderwijs te volgen.⁶¹⁴ In de verslagperiode bleken sommige vluchtelingen in de praktijk de kampen wel te verlaten. Er bestaat onder vluchtelingen veelal onduidelijkheid over hun positie, status en benodigde documentatie.⁶¹⁵

Een asielzoeker dient zich binnen dertig dagen te voegen bij een opvangcentrum van de Keniaanse overheid. Hier krijgen zij een *Asylum Seekers Certificate*. Vervolgens wordt hun status bepaald.⁶¹⁶ Somalische vluchtelingen worden op *prima facie* basis erkend.⁶¹⁷ De registratie als vluchteling geschiedt door UNHCR in het vluchtelingenkamp in Dadaab of in Nairobi.⁶¹⁸ Wanneer een vluchteling asiel heeft gekregen, krijgt deze een *Refugee Identification Pass* van de Keniaanse overheid.⁶¹⁹ In Nairobi dienen vluchtelingen aan te tonen voor zichzelf te kunnen zorgen. In dat geval krijgen ze een *Mandate Refugee Certificate* van UNHCR,⁶²⁰ dat elke vijf jaar vernieuwd dient te worden. Dit certificaat verschaft hen bescherming en bewegingsvrijheid maar staat hen formeel niet toe te werken.⁶²¹ Registratie in Dadaab geeft een vluchteling recht op een rantsoenkaart. Veel Somaliërs laten zich niet als vluchteling registreren, doch verblijven illegaal in met name Nairobi en Mombassa.⁶²² Ook komt het voor dat vluchtelingen die geregistreerd zijn in Nairobi weer terug willen naar Dadaab.

Refoulement van Somalische vluchtelingen door de Keniaanse autoriteiten vindt plaats. Ook worden Somalische vluchtelingen op weg naar en in het vluchtelingenkamp Dadaab en tussen het vluchtelingenkamp Dadaab en Nairobi alsook in Nairobi door de Keniaanse politie en criminelen straffeloos afgeperst, mishandeld en verkracht.⁶²³ Gedurende de verslagperiode groeide in Kenia de spanning tussen de Keniaanse en Somalische gemeenschappen,⁶²⁴ hetgeen tot rellen

⁶¹² UNOCHA Kenya, juli 2010; UNHCR, *Sub Office Kakuma Operations, Current status*, informatiefolder, geüpdate tot en met april 2010.

⁶¹³ HPG, maart 2010; UNHCR, April 2007.

⁶¹⁴ HRW, juni 2010; HRW, maart 2009; Refugees Act 2006 (<http://www.kenyalaw.org/>; geraadpleegd februari 2010).

⁶¹⁵ HRW, juni 2010; HPG, maart 2010.

⁶¹⁶ HRW, juni 2010; HPG, maart 2010.

⁶¹⁷ HRW, juni 2010; HPG, maart 2010; HRW, maart 2009; Refugees Act 2006 (http://www.kenyalaw.org/kenyalaw/klr_app/frames.php; geraadpleegd maart 2009).

⁶¹⁸ HRW, juni 2010; HPG, maart 2010.

⁶¹⁹ HRW, juni 2010; HPG, maart 2010.

⁶²⁰ HRW, juni 2010; HPG, maart 2010.

⁶²¹ Refugees International, 16 juni 2010; HRW, juni 2010.

⁶²² HPG, maart 2010; HRW, maart 2009.

⁶²³ HRW, juni 2010; HRW, 13 april 2010; HPG, maart 2010; HRW, maart 2009; Oxfam International, maart 2009.

⁶²⁴ HPG, maart 2010.

heeft geleid in Nairobi.⁶²⁵ De vluchtelingen in Nairobi bevinden zich in een slechte sociaal-economische positie.⁶²⁶

4.1.1.2 Ethiopië

In totaal zijn er circa 76.000 Somalische vluchtelingen in Ethiopië.⁶²⁷ Zij worden opgevangen in de vluchtelingenkampen Sheder, Awbarre, Kebrebeyah, Bokolmayo en Melkadida.⁶²⁸

Ethiopië is partij bij het VN-vluchtelingenverdrag van 1951 en het bijbehorende protocol van 1967. Somalische vluchtelingen in Ethiopië bevinden zich in een sociaal-economisch slechte positie en mogen de vluchtelingenkampen in principe niet verlaten, behoudens speciale omstandigheden zoals indien zij een medische behandeling elders moeten ondergaan. Veel Somaliërs laten zich daarom niet als vluchteling registreren, doch verblijven illegaal in met name Addis Abeba. De registratie als vluchteling geschiedt door Ethiopische autoriteiten met ondersteuning en onder toezicht van UNHCR op *prima facie* basis. Het is in de praktijk niet mogelijk een verblijfsvergunning (als vluchteling) van de Ethiopische autoriteiten te krijgen, waardoor duurzame integratie in Ethiopië slechts beperkt mogelijk is.

UNHCR zorgt voor basisvoorzieningen in de vluchtelingenkampen Sheder, Awbarre, Kebrebeyah, Bokolmayo en Melkadida.⁶²⁹ De voorzieningen zijn ontoereikend.

4.1.1.3 Jemen

In de eerste vijf maanden van 2010 zijn circa 3.000 Somalische vluchtelingen in Jemen aangekomen, wat een daling is van 55 procent ten opzichte van dezelfde periode in 2009.⁶³⁰ In totaal zijn volgens UNHCR thans ongeveer 165.000 Somalische vluchtelingen in Jemen aanwezig.⁶³¹ De Jemenitische autoriteiten schatten dit aantal op circa 700.000.

Jemen is partij bij het VN-vluchtelingenverdrag van 1951 en het bijbehorende protocol van 1967. In Jemen worden Somaliërs door de autoriteiten op *prima facie* basis als vluchteling erkend.⁶³² Het *prima facie* beleid staat ter discussie. UNHCR verzorgt de registratie van vluchtelingen bij het opvangcentrum. Deze registratie bevestigt de vluchtelingenstatus, het recht op een legaal verblijf, het recht op bewegingsvrijheid en het recht op werk en onderwijs.⁶³³ In de praktijk is het

⁶²⁵ NRC Handelsblad, *Kenianen vrezten hun Somalische landgenoten*, 1 februari 2010; Reuters, *Kenyan police raid Somali suburb after riots*, 17 januari 2010; Reuters, *Somalis in Kenya fear retribution after riots*, 17 januari 2010; AFP, *Kenya police crack down over Muslim protests*, 18 januari 2010.

⁶²⁶ HPG, maart 2010.

⁶²⁷ UNHCR, *Somalia Briefing Sheet*, september 2010.

⁶²⁸ UNHCR, 16 februari 2010; UNHCR, *Somali refugees – as of March 2010*, maart 2010.

⁶²⁹ UNHCR, 1 december 2008; UNHCR, 16 februari 2010.

⁶³⁰ UNHCR, *Yemen Factsheet*, mei 2010.

⁶³¹ UNHCR, *Somalia Briefing Sheet*, september 2010.

⁶³² Refugees International, 16 juni 2010; HRW, december 2009.

⁶³³ Refugees International, 16 juni 2010; UNHCR, juli 2008, herzien februari 2009; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009.

moeilijk voor buitenlanders werk te vinden.⁶³⁴ De meerderheid reisde door naar andere landen.⁶³⁵

Op 19 maart 2009 is te Sana'a een centrum geopend waar in Jemen verblijvende Somaliërs zich kunnen laten registreren voor een 'document van registratie', dat na zes maanden recht geeft op een identiteitskaart.⁶³⁶ In juli 2009 werd een tweede registratiecentrum geopend in Aden.⁶³⁷ In december 2009 werd een derde centrum geopend in het vluchtelingenkamp Al Kharaz. Ook zullen zes mobiele registratiecentra ingezet worden.

Een dergelijk 'document van registratie' verzekert het recht op voedsel, gezondheidszorg en onderwijs en beschermt de houder ervan tegen gedwongen uitzetting.⁶³⁸ Hoewel de Somalische vluchtelingen over het algemeen te kampen hebben met dezelfde tekorten in basisvoorzieningen als andere inwoners van Jemen, worden deze rechten in principe gewaarborgd.

Somalische vluchtelingen worden steeds vaker gediscrimineerd en gezien als veroorzaker van de toenemende criminaliteit en verspreiding van besmettelijke ziektes zoals HIV/AIDS.⁶³⁹

UNHCR zorgt voor basisvoorzieningen in het vluchtelingenkamp Al Kharaz en in de steden Aden (in de wijk Basateen, waar duizenden Somaliërs wonen) en Sana'a waar het merendeel van de Somalische vluchtelingen leven. Ondanks de verworven rechten leven zij onder zware omstandigheden.⁶⁴⁰ Ook in het vluchtelingenkamp Al Kharaz leven Somalische vluchtelingen onder zware omstandigheden. Hoewel de veiligheidssituatie er is verbeterd, komen er veiligheidsincidenten voor.⁶⁴¹ De levensomstandigheden voor met name vrouwen in het kamp zijn zwaar. Er vindt in het kamp namelijk seksueel geweld tegen vrouwen plaats.⁶⁴² Verder zijn de onderwijsvoorzieningen en medische voorzieningen in het kamp ontoereikend en is er onvoldoende land ter beschikking.

4.1.1.4 Overige landen

Naast bovengenoemde landen zijn ook Djibouti, Eritrea, Oeganda en Tanzania landen waar Somalische vluchtelingen naartoe vluchten.

Djibouti is partij bij het VN-vluchtelingenverdrag van 1951 en het bijbehorende Protocol van 1967. In totaal zijn er ongeveer 13.000 Somalische vluchtelingen in

⁶³⁴ Refugees International, 16 juni 2010.

⁶³⁵ UNHCR/IOM, augustus 2009; HRW, december 2009.

⁶³⁶ UNHCR, 19 maart 2009.

⁶³⁷ HRW, december 2009.

⁶³⁸ UNHCR, 19 maart 2009; Yemen Observer, *Yemen opens registration centre for refugees in Sana'a*, 20 maart 2009.

⁶³⁹ UNHCR, juli 2008, herzien februari 2009. Volgens de Jemenitische wetgeving is uitzetting mogelijk in geval vluchtelingen een bedreiging voor de nationale veiligheid vormen (o.a. personen die een misdaad hebben begaan, verdacht worden van terrorisme of die met HIV/aids besmet zijn). In de praktijk is voor zover bekend alleen gebruik gemaakt van deze mogelijkheid voor wat betreft mensen die besmet zijn met HIV.

⁶⁴⁰ UNHCR, juli 2008, herzien februari 2009.

⁶⁴¹ UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009.

⁶⁴² UNHCR, juli 2008, herzien februari 2009; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009.

Djibouti.⁶⁴³ De vluchtelingen die in Obokh wachten op hun overtocht naar Jemen, zijn geregeld slachtoffer van verkrachting en beroving.⁶⁴⁴

Eritrea is geen partij bij het VN-vluchtelingenverdrag van 1951. In totaal zijn er circa 4.500 geregistreerde Somalische vluchtelingen in Eritrea.⁶⁴⁵

Oeganda is partij bij het VN-vluchtelingenverdrag van 1951 en het bijbehorende Protocol van 1967. In totaal zijn er circa 15.500 Somalische vluchtelingen in Oeganda.⁶⁴⁶ De bomaanslagen tijdens de WK-voetbalfinale⁶⁴⁷ lijken de situatie voor Somalische vluchtelingen in Oeganda, maar ook in andere landen, te bemoeilijken.⁶⁴⁸

Tanzania is partij bij het VN-vluchtelingenverdrag van 1951 en het bijbehorende Protocol van 1967. Daarnaast is in 1998 de *Refugees Act* in werking getreden, die de rechten van vluchtelingen inperkt. Zo mogen de vluchtelingen het kamp alleen verlaten wanneer hiervoor een vergunning is afgegeven en onder toezicht van een politie-escorte. Wanneer een vluchteling buiten het kamp wordt aangetroffen zonder aan deze eisen te voldoen, kunnen de autoriteiten een gevangenisstraf of een boete opleggen. In totaal bevinden zich ongeveer 1.500 Somalische vluchtelingen in Tanzania.⁶⁴⁹

4.1.1.5 Vluchtelingen en asielzoekers in Somalië

In de verslagperiode bevonden zich in Somalië circa 1.900 vluchtelingen en 25.000 asielzoekers, voornamelijk uit Ethiopië. Deze asielzoekers en vluchtelingen bevinden zich voornamelijk in Somaliland.⁶⁵⁰ Het formele beleid van de Somalilandse autoriteiten ten aanzien van asielzoekers is, dat asielzoekers en vluchtelingen van buiten Somalië niet welkom zijn. Vluchtelingen en asielzoekers worden in Somalië gediscrimineerd en bevinden zich in een slechte veiligheidssituatie.⁶⁵¹

4.1.2 **Ontheemden**

Met de term ontheemden worden in het onderstaande personen of groepen personen aangeduid die gedwongen of genoodzaakt zijn geweest hun huizen of verblijfplaatsen te verlaten, in het bijzonder ten gevolge of ter voorkoming van de effecten van gewapend conflict, wijdverspreid geweld, mensenrechtenschendingen of door natuur of mensen veroorzaakte rampen, zonder een internationaal erkende

⁶⁴³ UNHCR, *Somalia Briefing Sheet*, september 2010.

⁶⁴⁴ HRW, december 2009.

⁶⁴⁵ UNHCR, *Somalia Briefing Sheet*, september 2010.

⁶⁴⁶ Ibid.

⁶⁴⁷ Zie paragraaf 2.2.2.3.

⁶⁴⁸ International Herald Tribune, *Somalis fear threat to have in Oeganda*, 22 juli 2010; UNHCR, 23 juli 2010.

⁶⁴⁹ UNHCR, *Somalia Briefing Sheet*, september 2010.

⁶⁵⁰ UNHCR, *Somalia Briefing Sheet*, september 2010.

⁶⁵¹ UNHCR, *Somalia Briefing Sheet*, september 2010; HRW, juli 2009; Amnesty International, maart 2009.

grens over te hebben gestoken.⁶⁵² Het totale aantal ontheemden in Somalië wordt geschat op circa 1,4 miljoen.⁶⁵³

Zoals ook vermeld in paragraaf 2.3.4.1, zoeken ontheemden doorgaans bescherming in hun traditionele clangebied, dan wel in het gebied van de clan waarmee de eigen groep een patroon/cliënt-relatie kent.⁶⁵⁴ Het is, zoals eerder vermeld, onduidelijk in welke mate bescherming van clans thans mogelijk is.

4.1.2.1 Zuid- en Centraal- Somalië

Ten gevolge van geweld, humanitaire omstandigheden⁶⁵⁵ en gedwongen rekrutering door rebellengroeperingen verplaatsten grote groepen mensen zich binnen Zuid- en Centraal-Somalië.⁶⁵⁶ De gebieden waar in de verslagperiode de meeste verplaatsingen plaatsvonden waren Mogadishu, Gedo, Shabelle Hoose, Shabelle Dhexe en Galgadud. Van de personen die zich naar Gedo verplaatsten is het aannemelijk dat zij de intentie hadden om de grens over te steken.⁶⁵⁷

In de maanden april tot en met juni 2010 raakten ten minste 72.000 mensen ontheemd in geheel Somalië, met een hoogtepunt in mei 2010.⁶⁵⁸ In de verslagperiode waren circa 1,4 miljoen mensen ontheemd in Zuid- en Centraal Somalië.⁶⁵⁹

Naar aanleiding van de gewelddadigheden in Mogadishu zijn daar in 2010 meer dan 200.000 mensen ontheemd geraakt, waarvan het grootste deel Mogadishu heeft ontvlucht en een klein deel elders in Mogadishu onderdak heeft gezocht.⁶⁶⁰

Ontheemden nederzettingen in Zuid- en Centraal-Somalië zijn voor hulporganisaties slecht bereikbaar.⁶⁶¹ De situatie in de ontheemden nederzettingen is slecht. Veel ontheemden hadden te kampen met een slechte veiligheidssituatie en gebrek aan water, voedsel en medische voorzieningen.⁶⁶² Verder was er een gebrek aan sanitaire voorzieningen en hygiëne, wat ziektes tot gevolg had.⁶⁶³ Daarnaast ontvingen ontheemden onvoldoende humanitaire hulp, als gevolg van de slechte veiligheidssituatie in Centraal- en Zuid-Somalië (zie paragraaf 2.3.6).⁶⁶⁴

Een relatief groot deel van de ontheemden, circa 366.000, bevindt zich in de meer dan 200 ontheemden nederzettingen op de weg tussen Mogadishu en Afgoye.⁶⁶⁵

⁶⁵² Global Protection Cluster Working Group, december 2007 (vertaling door DCM/AT).

⁶⁵³ UNHCR, Estimated Total IDPs, juli 2010; UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010; UNHCR.

⁶⁵⁴ UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

⁶⁵⁵ Zie paragraaf 2.3.6.

⁶⁵⁶ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

⁶⁵⁷ UNHCR, *Population Movement Tracking Monthly Report*, april-juli 2010.

⁶⁵⁸ Ibid.

⁶⁵⁹ UNHCR, *Somalia Operation in Somalia Factsheet*, september 2010.

⁶⁶⁰ UNHCR, *Somalia Briefing Sheet*, mei 2010; UNHCR, *Population Movement Tracking Monthly Report*, april-juli 2010.

⁶⁶¹ UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

⁶⁶² US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

⁶⁶³ UNHCR, 23 april 2008; WHO Somalia, 7 september 2009.

⁶⁶⁴ IDMC, 20 mei 2009; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

⁶⁶⁵ UNHCR, *Somalia Briefing Sheet*, september 2010; UNSC, *S/2009/132*, 9 maart 2009; UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009.

Deze zogenaamde *Afgoye-corridor* is opgedeeld in vijf sectoren: ‘K10-K15’, ‘Ceelasha’, ‘Xawa Cabdi’, ‘Lafoole’ en ‘Faculty of agriculture’. Daarnaast bestaan er in de periferie van Mogadishu de volgende ontheemden: ‘Kax-Shiiqaal’ (ten westen van Mogadishu), ‘Dayniile’ (ten noorden van Mogadishu) en ‘Ceel Maan / Mogadishu North’ (ten noordoosten van Mogadishu).⁶⁶⁶

Zowel tijdens hun vlucht als in de ontheemden zijn ontheemden in geheel Somalië geregeld slachtoffer geworden van bedreiging, mishandeling, verkrachting, afpersing en beroving.⁶⁶⁷ Leden van minderheden en gezinnen met een alleenstaande vrouw aan het hoofd bevonden zich in een extra kwetsbare positie in ontheemden en waren meer dan andere groepen slachtoffer van seksueel geweld.⁶⁶⁸

4.1.2.2 Noord-Somalië

Sinds de burgeroorlog zijn de steden in Puntland en Somaliland explosief gegroeid, deels door toestroom van ontheemden uit het zuiden en deels door migratie van het platteland naar de steden.⁶⁶⁹

Een deel van de ontheemden wist zich duurzaam te vestigen in het nieuwe woongebied. Deze ontheemden werden geaccepteerd door de lokale bevolking. De exacte omvang van duurzame vestiging van ontheemden uit Zuid- en Centraal-Somalië in Noord-Somalië is niet precies bekend.

Discriminatie door de lokale bevolking komt echter ook voor. De bevolking en de autoriteiten staan niet welwillend tegenover daadwerkelijke integratie in hun gemeenschap van ontheemden die geen enkele band met hun clan hebben.⁶⁷⁰ Een aanzienlijk deel van de ontheemden trekt echter door naar het buitenland (voornamelijk Ethiopië en Jemen), met als uiteindelijke bestemming doorgaans de Golfstaten of het Westen.⁶⁷¹

In het algemeen kan worden gesteld dat ontheemden in Somaliland, Puntland en Sool en Sanaag⁶⁷² een marginale, geïsoleerde positie in de samenleving innemen.⁶⁷³ Zij bevinden zich daardoor in een kwetsbare positie en zijn vaak het slachtoffer van

⁶⁶⁶ UNOCHA, 25 augustus 2009; UNOCHA, 25 augustus 2009a; UNHCR, *Estimated total IDPs – as of January 2010*, januari 2010; UNOCHA, maart 2010; UNOCHA, maart 2010.

⁶⁶⁷ HRW, december 2009; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010; ACCORD, december 2009; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009; US Department of State, 11 maart 2010; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.

⁶⁶⁸ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010; ACCORD, december 2009; UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009; UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009. Zie ook paragraaf 3.4.5.

⁶⁶⁹ Er wonen er circa 436.000 mensen in Hargeisa en circa 108.000 mensen in Bosasso. EIU, augustus 2010.

⁶⁷⁰ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.

⁶⁷¹ UNHCR, *Population movement tracking monthly report*, april 2010 - juli 2010.

⁶⁷² In Sool bevinden zich circa 5.000 ontheemden, in Sanaag circa 1.000. Sool en Sanaag ontvingen tijdens deze verslagperiode circa 300 ontheemden. Over hun positie is niet veel bekend. Voor zover bekend worden deze ontheemden niet teruggestuurd. UNHCR, *Estimated total IDPs – as of January 2010*, januari 2010; UNHCR, *Population movement tracking monthly report*, april 2010 - juli 2010.

⁶⁷³ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

verkrachting, mishandeling, uitbuiting en criminaliteit.⁶⁷⁴ Ontheemden in Somaliland en Puntland die niet oorspronkelijk uit deze regio's komen, lopen het risico door de autoriteiten gevangen genomen en uitgezet te worden.⁶⁷⁵

De lokale autoriteiten hebben samen met UNDP het initiatief genomen permanente nederzettingen te creëren voor ontheemden in Noord-Somalië. Deze projecten vorderen echter traag.

Na de bomaanslagen van 29 oktober 2008⁶⁷⁶ bestaat er angst onder de Puntlandse en Somalilandse bevolking voor ontheemden en migranten uit Zuid- en Centraal-Somalië.⁶⁷⁷ Ontheemden en migranten uit Zuid- en Centraal-Somalië hebben hier onder te lijden.⁶⁷⁸

Ontheemden in Puntland

Het totale aantal ontheemden in Puntland bedroeg begin 2010 circa 104.000.⁶⁷⁹ In april tot en met juni 2010 zijn circa 4.000 ontheemden in Galkayo aangekomen. In Bosasso was dat aantal aanzienlijk lager.⁶⁸⁰

De situatie in ontheemden nederzettingen in Puntland is slecht. Over het algemeen is er slechte toegang tot basisvoorzieningen zoals sanitaire voorzieningen en gezondheidszorg. Er komen dan ook veel ziektes voor en er breekt geregeld brand uit. Ook is melding gemaakt van ondervoeding. Verder zijn ontheemden geregeld slachtoffer van criminaliteit en seksueel geweld.⁶⁸¹ Ontheemden worden gezien als een bedreiging voor de veiligheid.⁶⁸² Zij worden aangevallen door de lokale bevolking vanwege veronderstelde betrokkenheid bij veiligheidsincidenten. Ook zouden zij lastig gevallen worden door de politie.⁶⁸³ Vanwege de slechte veiligheidssituatie in Puntland is het voor (buitenlandse) hulpverleners niet altijd mogelijk om actief te zijn in het gebied (zie paragraaf 2.3.6).⁶⁸⁴

Ontheemden in Somaliland

In Somaliland bevonden zich begin 2010 circa 67.000 ontheemden.⁶⁸⁵ De situatie in ontheemden nederzettingen in Somaliland is slecht. De Somalilandse autoriteiten zien de ontheemden uit Zuid- en Centraal Somalië als vluchtelingen.⁶⁸⁶ Zij worden echter niet geregistreerd. De Somalilandse autoriteiten gedogen de ontheemden, maar staan niet toe dat hun aanwezigheid wordt geformaliseerd en permanent gemaakt door de aanleg van voorzieningen door hulporganisaties.⁶⁸⁷ Er is een

⁶⁷⁴ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.

⁶⁷⁵ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010. Zie ook paragraaf 4.2.2.

⁶⁷⁶ Zie het algemeen ambtsbericht van oktober 2009.

⁶⁷⁷ UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

⁶⁷⁸ ACCORD, december 2009; Amnesty International, maart 2009.

⁶⁷⁹ UNHCR, *Somali refugees – as of March 2010*, maart 2010.

⁶⁸⁰ UNHCR, *Population Movement Tracking Monthly Report*, april-juli 2010.

⁶⁸¹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009; UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.

⁶⁸² UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.

⁶⁸³ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010; IRIN, *IDPs targeted over violence in Galkayo*, 21 december 2009; IRIN, *Galkayo IDPs on the run*, 23 december 2009; The Somaliland Times, *Southern exodus from Puntland*, 26 december 2009.

⁶⁸⁴ UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

⁶⁸⁵ UNHCR, *Somali refugees – as of March 2010*, maart 2010.

⁶⁸⁶ UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

⁶⁸⁷ UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010; ACCORD, december 2009.

gebrek aan goede gezondheidszorg en voldoende water.⁶⁸⁸ Verder zijn ontheemden geregeld slachtoffer van seksueel geweld en is er sprake van ondervoeding.⁶⁸⁹ De politie in Somaliland discrimineert Somaliërs die niet oorspronkelijk uit Somaliland komen en buit hen uit.

4.2 Terugkeer

4.2.1 Vluchtelingen

Zuid- en Centraal-Somalië

De positie van terugkeerders naar Somalië is moeilijk vast te stellen. Somaliërs die terugkeren naar Zuid- en Centraal-Somalië ondervinden voor zover bekend geen hinder van de lokale autoriteiten bij de inreis. Terugkeerders zouden moeilijk kunnen herintegreren in gebieden waar de machtsverhoudingen zijn veranderd. In Zuid- en Centraal-Somalië bestaan voor zover bekend geen formele beperkingen ten aanzien van vestiging.⁶⁹⁰

UNHCR geeft aan berichten te hebben dat in de periode februari tot juli 2010 meer dan 10.000 Somaliërs gedwongen vanuit Saudi-Arabië naar Zuid- en Centraal Somalië zijn teruggekeerd.⁶⁹¹

Noord-Somalië

Voor georganiseerde vrijwillige groepsgewijze terugkeer naar Somaliland en Puntland is de instemming van de lokale autoriteiten nodig.⁶⁹² Terugkeer naar Somaliland van Somalische vluchtelingen die niet oorspronkelijk uit Somaliland komen, wordt tegengehouden door de Somalilandse overheid. Vrijwillige terugkeer naar Somaliland ligt gevoelig bij de Somalilandse autoriteiten gezien de afhankelijkheid van *remittances* en een hoge werkeloosheid. De autoriteiten van Puntland weigeren in toenemende mate terugkerende Somaliërs die niet oorspronkelijk uit Puntland komen.

Terugkeerders naar Somaliland worden over het algemeen geaccepteerd door hun thuisgemeenschap.

Gedwongen terugkeer

In de verslagperiode waren er berichten bekend van gedwongen terugkeer van Somalische asielzoekers naar Somalië.⁶⁹³ Het is onbekend welke procedure hieraan voorafgaat.

Vanuit Somaliland worden Ethiopische vluchtelingen gedwongen teruggestuurd naar Ethiopië door de Somalilandse autoriteiten.

⁶⁸⁸ Amnesty International, maart 2009.

⁶⁸⁹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010; UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009; UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.

⁶⁹⁰ De Dienst Terugkeer en Vertrek van het Nederlandse Ministerie van Justitie heeft in april 2010 een Memorandum of Understanding afgesloten met de TFG dat voorziet in de terugkeer van afgewezen vreemdelingen met de Somalische nationaliteit.

⁶⁹¹ UNHCR, *Population Movement Tracking Monthly Report*, februari-juli 2010; IRIN, *Somalia: Sent back to a war zone*, 26 juli 2010.

⁶⁹² De Dienst Terugkeer en Vertrek van het Nederlandse Ministerie van Justitie heeft in juli 2009 een MoU afgesloten met de Somalilandse autoriteiten dat voorziet in de terugkeer van afgewezen vreemdelingen die afkomstig zijn uit Somaliland.

⁶⁹³ IASC, 1 april 2010 en 16 april 2010.

4.2.2 Ontheemden

In de verslagperiode waren er berichten van gedwongen terugkeer vanuit Puntland⁶⁹⁴ en Somaliland naar Zuid- en Centraal-Somalië van ontheemden afkomstig uit Zuid- en Centraal-Somalië.⁶⁹⁵ Recentelijke gevallen van gedwongen terugkeer vanuit Puntland werden ingegeven door vermoedens van aanwezigheid van Al-Shabaab-militanten onder de ontheemden.⁶⁹⁶

Er vond in de verslagperiode geen georganiseerde vrijwillige terugkeer van ontheemden plaats naar hun plek van herkomst.

4.3 Activiteiten van internationale organisaties

In Somalië is een aantal ngo's, VN- en andere internationale organisaties actief en vertegenwoordigd, met aanwezigheid van zowel lokale als – in veel mindere mate – internationale staf. Vanwege de slechte veiligheidssituatie worden de activiteiten doorgaans steeds vaker beheerd vanuit Nairobi, Kenia. Het reizen in en naar Somalië, met name door internationale staf, gebeurt bijna niet meer.⁶⁹⁷ Ook lokale staf wordt bedreigd en aangevallen.

De meerderheid van de internationale ngo's die werkzaam zijn in Somalië is lid van het coördinatieorgaan *Somalia NGO Consortium*. Naar schatting de helft van de lokale ngo's is hierbij aangesloten.⁶⁹⁸ De activiteiten van deze organisaties in Zuid- en Centraal Somalië en Puntland zijn voornamelijk gericht op het verstrekken van humanitaire hulp. In Somaliland zijn de activiteiten meer gericht op ontwikkeling, maar wordt ook humanitaire hulp verleend. .

Standpunt UNHCR⁶⁹⁹

In mei 2010 heeft UNHCR de nieuwste versie van de zogeheten *eligibility guidelines* voor Somalische asielzoekers gepubliceerd, waarin onder andere het standpunt van UNHCR met betrekking tot de terugkeer van Somalische vluchtelingen te vinden is.

In haar analyse van de veiligheidssituatie in Somalië maakte UNHCR een onderscheid tussen Zuid- en Centraal-Somalië aan de ene kant en Puntland en Somaliland aan de andere.

UNHCR stelt dat er binnen Zuid- en Centraal-Somalië geen vestigingsalternatief is. De massale volksverplaatsingen die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden hebben ervoor gezorgd dat de absorptiecapaciteit volledig verzadigd is. Sociale en economische ondersteuning zou volgens UNHCR zelfs bij de eigen clan niet meer beschikbaar zijn.

Bij terugkeer naar deze delen van Somalië loopt elke persoon een substantieel gevaar, vanwege de wijdverbreide schendingen van de mensenrechten door alle partijen en de aanzienlijke aantallen burgerslachtoffers die vallen. Dit heeft

⁶⁹⁴ UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.

⁶⁹⁵ UNGA, *A/HRC/13/65*, 8 maart 2010.

⁶⁹⁶ UNOCHA, *Weekly Humanitarian Bulletin*, 16-23 juli 2010; Garowe Online, *Somalia: 'Puntland under attack by foreign terrorists' – Farole*; IHS Global Insight, *Somalia, Somalia's semi-autonomous region departs hundreds of Southerners over security concerns*, 22 juli 2010. Zie ook paragraaf 2.3.3.2.

⁶⁹⁷ UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009.

⁶⁹⁸ Zie de website www.somaliangoconsortium.org voor de lijst met leden.

⁶⁹⁹ UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1* 5, mei 2010.

betrekking op zowel Mogadishu als de rest van Zuid- en Centraal-Somalië, hoewel de meeste meldingen van geweld en conflicten uit Mogadishu afkomstig zijn.

UNHCR geeft aan dat voorzichtigheid geboden is als landen Somaliërs willen laten terugkeren naar Puntland of Somaliland. De noordelijke regio's geven alleen aan die mensen het recht op terugkeer of verblijf die aan kunnen tonen (voornamelijk vast te stellen aan de hand van clanlidmaatschap) dat zij uit de respectievelijke regio's afkomstig zijn. Alleen deze mensen kunnen terugkeren naar Puntland of Somaliland. Dit betekent volgens UNHCR ook dat Puntland en Somaliland niet beschikbaar zijn als alternatieve vestigingsplaats voor mensen uit Zuid- en Centraal-Somalië, of voor mensen afkomstig uit een van de noordelijke regio's maar dit niet aan kunnen tonen.

Bijlage I LANDKAART (ADMINISTRATIEF)

Bijlage III TFG-KABINET per 3 juli 2010

No.	Name	Position	Clan
1	Sheikh Sharif Ahmed	President	Hawiye/Abgal
2	Omar Abdirashid Ali Sharmarke	Prime Minister	Darod/Majerteen
3	Sh.Aden Mohamed Nur (Madowe)	Deputy PM / Minister of Ports and Marine Transport	Rahanweyn/Hadamo
4	Prof. Abdurahman Haji Adan Ibrahim	Deputy PM / Minister for Fishery and Marine Resources	Dir/Bimal
5	Abdilwahid Elmi Gonjeh	Deputy PM/I and Land transport	Darod/marehan
6	Abdilkarim Ahmed Ali	Minister of Justice	Hawiye/Badiadda
7	Yusuf Hassan Ibrahim	Minister of Foreign affairs	Dir/Isaq/Garhajis
8	Sheikh Abdulqadir Ali Omar	Minister of Interior affairs	Hawiye/Habargidir/Saleban
9	Abukar Abdi Osman	Minister of Defense	Digil/Tuni
10	Abdisalam Haji aden	Minister of National Security	Hawiye/Habargidir/Ayr
11	Mustaf Sheikh Ali Dhuhulow	Minister of Planning and International Cooperation.	Hawiye/Murusade
12	Hussein Abdi Halane	Minister of Finance	Darod/Ogaden
13	Fowsiyo Mohamed Sheikh	Minister of Family affairs	Rahanweyn/Elay
14	Abdilaziz Hassan Mohamed	Minister of Livestock	Rahanweyn/Mirile/Harin
15	Madobe Nunow Mohamed	Minister of Constitution and Federal Affairs	Rahanweyn/Mirile/Dabarre
16	Mohmaed Ibrahim Habsade	Minister of Agriculture	Rahanweyn/Mirile/Lisan
17	Mohmaed Mursal Mursal Sh. Abdirahman	Minister of Public Property and Furnishing	Rahanweyn
18	Ali Jama Jangali	Minister Culture and High Education	Darod/Harti/Dhulbahante
19	Mohamed Omar Dhalha	Minister of Rehabilitation and Social Affairs	Fifth Clan/Bantu
20	Dr. Mohamud Abdi Ibarihm	Minister of Humanitarian Aid	Hawiye/Galje'el
21	Abdirahman Omar Osman	Minister of Information	Hawiye/Abgal/Daud
22	Mohamed Ali Haga	Minister of Scientific Research & Technology	Dir/Isse
23	Abdi Hassan Awale Qeybdid	Minister of Minerals and Water	Hawiye/Habargidir/Sa'ad
24	Hussein Elabe Kahiye	Minister of Reconstruction	Dir/Gudu-birse

No.	Name	Position	Clan
25	Abdullahi Yusuf Egal	Minister of Tourism and wild life
26	Mohamed Abdi Hayir	Minister of Labour and Personnel	Dir/Isaq/Habar-je'lo
27	Mohamud Jirde Hussein	Minister of Health	Dir/Isaq/Habar-awal
28	Abdirahman Jama	Minister of Energy and Fuel	Darod/Warsangeli
29	Abdirazaq Osman Jurile	Minister of Posts and Telecommunication	Darod/Harti/Majerten
30	Abdullahi Ahmed Abdulle	Minister of Somali communities abroad	Darod/Lelkase
31	Abdirashid Mohamed Abdi	Minister of Commerce	Darod/Hart/Majerten
32	Yusuf Gelleh Ugas	Minister of Public Works & Housing	Hawiye/Hirab/Duduble
33	Abdalla Bos Ahmed	Minister of Industries	Dir/Isaq
34	Bur'i Mohamed Hamsa	Minister of Environment	Fifth Clan/Banadiri
35	Khadijo Mohamed Diriye	Minister of Sports and Youth	Fifth Clan/Yahar
36	Mohamed Abdi Yusuf	Minister of Rural Development	Darod/Awrtable
37	Abdinur Moallim Mohamud	Minister of Education	Dir
38	Sheikh Nur Ali Aden	Minister of Religious Affairs and Endowments	Rahanweyn
39	Hussein Warsame Samatr	Minister of Reconciliation	Darod/Marehan
40	Abdullahi Moahmed Sanbalolshe	Minister of treasury	Hawiye/Hawadle
41	Omar Ali Roble	Minister of Disarmament	Hawiye/Abgal/Waeysele

Bijlage IV SOMALILAND-KABINET per 28 juli 2010

Post	Name	Sex	Clan
President	Ahmed Mohamoud Mohamed	M	Issaq-Habr Jecllo-Maxamed Abokor-Aadan "Madobe"
Vice-President	Abdirahman Abdillahi Ismail	M	Gadabursi-Maxamed Asse-Bahabar Celi
Minister of Foreign Affairs and International Relations	Dr. Mohamed Abdillahi Omar	M	Issaq-Habr Awal-Saad Muuse-Jibril Abokor
Minister of Interior	Dr. Mohamed Abdi Gaboose	M	Issaq-Habr Yonis –Muuse Arre (Reer Galkayo)

Post	Name	Sex	Clan
Minister of Finance	Eng. Mohamed Hashi Elmi	M	Issaq-Habr Awal-Saad Muuse-Reer Gadiid
Minister of National Planning and Development	Dr.Sa'ad Ali Shire	M	Issaq-Habr Awal-Ciisse Muuse-Maxamed Ciisse
Minister Public Works and Transport	Hussein Ahmed Aidiid Warsame	M	Issaq-Arab-Maxamed Fanax
Minister of Education and Higher Education	Samsam Abdi Adan	F	Issaq-Habr Awal-Saad Muuse-Reer Axmed
Minister of Health	Dr. Hussein Mohamed Mohamoud	M	Issaq-Garxajis-Eidagalla-Abokor Muuse
Minister of Defence	Ahmed H. Ali Adami	M	Darod-Harti-Warsangeli-Ugas Labe
Minister of Commerce, Industries, and Tourism	Abdirisaak Khaliif Ahmed	M	Dhulbahante-Jaamac Siad
Minister of Livestock, Environment and Pastoral Development	Dr.Ahmed Hashi Oday	M	Issaq-Habr Awal-Saad Muuse-Xuseen Abokor-Reer Cabane
Minister of Telecommunication and Post	Abdirisaak Ibraahim Mohamed	M	Dhulbahante-Faarax Garaad-Bahararsame
Minister of Justice and Judiciary	Prof. Ismail Muumin Aar	M	Gadabursi-Makahil-Reer Nur
Minister of Religion	Sh. Khaliil Abdilahi Ahmed	M	Issaq-Arab-Hashiim
Minister of Social Affairs and Labour	Ilhaan Mohamed Jama	F	Issaq-Habr Jeclo-Muuse Abokor-Adurahmiin
Minister of Fishing and Marine Resources	Dr. Mohamed Yassin Hassan	M	Issaq-Habr Yonis-Muuse Cabdalle
Minister of Mineral Resources, Water and Energy	Dr.Hussein Abdi Duaale	M	Issaq-Habr Jeclo-Maxamed Abokor
Minister of Youth and Sport	Mohamed Ibraahim Madar	M	Ciisse-Mamason
Minister of Agriculture	Prof. Farah Elmi Mohamoud	M	Gadabursi-Habr Cafaan
Minister of Civil Aviation	Mohamoud Hashi Abdi	M	Issaq-Habr Jeclo-Muuse Abokor
Minister of Information	Abdilahi Jama Osman	M	Issaq-Habr Yonis-Isxaaq
Vice Minister of Education and Higher Education	Ali Haamud Jibril	M	Gadabursi
Vice Minister of Foreign Affairs	Mohamed Yoonis Awaale	M	Issaq-Arab-Guulane
Vice of Minister of Interior	Osman Garaad Soofe	M	Dhulbahante
Vice Minister of Public Works and Transport	Ali Abdi Saa'iq	M	Gaboye (Minority)
Vice Minister of Finance	Warsame Saed Abdi	M	Issaq-Habr Yonis-Muuse Ismaaciil
Vice Minister of Health	Nimo Hussein Qawdhan	F	Issaq-Habr Yonis-Bah Dulbahante

Bijlage V **LITERATUURLIJST**

- Abbink J., *The Total Somali Clan Genealogy: second edition*, ASC Working Paper 84/2009.
- ACCORD, *Clans in Somalia (revised version)*, december 2009.
- Ali, A.M., *The Al-Shabaab Al-Mujahidiin – A Profile of the first Somali Terrorist Organisation*, Paper gepresenteerd tijdens de IGAD conferentie *Capacity Building Programme Against Terrorism*, 28-29 april 2008.
- AMISOM, *AMISOM update – Thursday's attack on AMISOM base*, 18 september 2009.
- Amnesty International, *Hard news, Journalists' lives in danger in Somalia*, juli 2010.
- Amnesty International, *Human rights Challenges – Somaliland facing elections*, maart 2009.
- Amnesty International, *No end in sight: The ongoing suffering of Somalia's civilians*, maart 2010.
- Article 19, *Notes on the draft media law of Somalia*, mei 2007.
- AU PSC, *Communique of the 214th meeting of the peace and security council*, 8 januari 2010.
- AU, Amisom Bulletin 3, 31 maart 2010.
- AU, *AMISOM deploys Police trainers to Somalia*, 15 april 2010.
- AU, IGAD, LAS, UN & EU, *Joint Statement*, 18 juni 2009.
- Barnes, Cedric en Harun Hassan, *The Rise and Fall of Mogadishu's Islamic Courts*, april 2007.
- BioMed Central, *Prevalence and associated factors of female genital mutilation among Somali refugees in Eastern Ethiopia: a cross-sectional study*, 27 juli 2009.
- CAP, *Mid-Year Review*, juli 2010.
- Cassanelli, L., *Victims and Vulnerable Groups in Southern Somalia*, 1 May 1995.
- Council on Foreign Relations, *Al-Shabaab*, 27 februari 2009.
- Council on Foreign Relations, *Somalia: a new approach*, maart 2010.
- CPJ, *Attacks on the press 2009: Somalia*, 16 februari 2010.
- CPJ, *Getting away with murder*, 20 april 2010.
- CPJ, *In African hot spots, journalists forced into exile*, 16 februari 2010.
- CTC Sentinel, *A diagnosis of Somalia's failing transitional government*, juli 2009.
- Danish Immigration Service, *Report on Minority Groups in Somalia*, 24 September 2000.
- Danish Refugee Council, *Human rights and security in central and southern Somalia report*, maart 2004.
- EIU, *Country Profile Somalia 2008*, 2008.
- EIU, *Country Report Somalia*, augustus 2009.

- EIU, *Country Report Somalia*, februari 2009.
- EIU, *Country report Somalia*, februari 2010.
- EIU, *Country report Somalia*, mei 2010.
- EIU, *Country report Somalia*, augustus 2010.
- EIU, *Country report Somalia*, november 2007.
- EIU, *Country Report Somalia*, november 2009.
- EIU, *Country Report: Somalia*, augustus 2007.
- Elman Peace and Human Rights Centre, *2008 annual report*, 10 december 2008.
- EU Common Security and Defence Policy, *EU naval operation against piracy (EUNAVFOR Somalia – Operation ATALANTA)*, juli 2010.
- EU Council Secretariat, *Factsheet EU engagement in Somalia*, april 2010.
- EU Council Secretary, *EU engagement in Somalia*, april 2010.
- Farah, I., *The constitution-making process for Somalia – issues and challenges*, in: Horn of Africa bulletin, mei 2010.
- Foreign Affairs, *Where doing less helps more*, 2 december 2009.
- Fradkin, H., *The history and unwritten future of salafism*, 26 maart 2008.
- Freedom House, *Freedom in the world 2008 – Somaliland [Somalia]*, 2 juli 2008.
- FSNAU, *Quarterly Brief - Focus on Gu Season Early Warning*, 18 juni 2010.
- FSNAU, *Quarterly brief – Focus on Post-Deyr Season early warning*, 17 december 2009.
- FSNAU, *Somalia: Continuing humanitarian crisis affecting 42% of the population*, 1 februari 2010.
- Ganzglass, M.R., *The penal code of the Somali Democratic Republic – with cases, commentary and examples*, Rutgers University press 1971.
- Global Protection Cluster Working Group, *Handbook for the protection of internally displaced persons*, december 2007.
- Gundel, Joakim, *The predicament of the ‘Oday’*, november 2006.
- Helen Chapin Metz, ed. *Somalia: A Country Study*. Washington: GPO for the Library of Congress, 1992.
- Holzer, G.S., *Somalia’s new religious war*, 31 juli 2009.
- HPG, *Hidden and exposed: Urban refugees in Nairobi, Kenya*, maart 2010.
- HRW, *‘Hostages to Peace’ threats to human rights and democracy in Somaliland*, juli 2009.
- HRW, *“Welcome to Kenya” Police abuse of Somali refugees*, juni 2010.
- HRW, *From horror to hopelessness*, maart 2009.
- HRW, *Harsh war, harsh peace*, april 2010.
- HRW, *Hostile shores – abuse and refoulement of asylum seekers and refugees in Yemen*, december 2009.
- HRW, *Kenya: Stop recruitment of Somalis in refugee camps*, 22 oktober 2009.

- HRW, *Memorandum for UNHCR and donors on the unlawful arrest and ill-treatment in detention of Somali asylum seekers in Northeastern Kenya*, 13 april 2010.
- HRW, *So much to fear*, december 2008.
- HRW, *World report 2009 – Somalia*, januari 2010.
- IASC, *Protection Cluster Update Weekly Report*, 16 juli 2010.
- IASC, *Protection cluster update*, 20 november 2009.
- IASC, *Protection cluster update*, 22 mei 2009.
- IASC, *Protection cluster update*, 26 maart - 3 september 2010.
- IASC, *Protection cluster update*, 27 maart 2009.
- ICG, *Crisis Watch*, no. 85, 1 september 2010.
- ICG, *Somalia: The tough part is Ahead*, Policy briefing 45, 26 januari 2007.
- ICG, *Somalia: The trouble with Puntland*, 12 augustus 2009.
- ICG, *Somalia's divided islamists*, 28 mei 2010.
- ICG, *Somaliland: A way out of the electoral crisis*, 7 december 2009.
- IDMC, *Somalia: Security and protection crisis continues despite peace deal*, 20 mei 2009.
- IFCC, *Consultation Draft Constitution of Somalia launched for the Somali People*, 26 augustus 2010.
- IGAD, *Communique of the 15th Extra-ordinary Session of the IGAD Assembly of Heads of State and Government on Somalia*, 5 juli 2010.
- IGAD, *Communiqué of the International Contact Group on Somalia*, 5 januari 2007.
- ILGA, *State sponsored Homophobia*, mei 2009.
- ILGA, *The Third Pink Book; A Global View of Lesbian and Gay Oppression*, 1993.
- IMB, *Unprecedented increase in Somali pirate activity*, 21 oktober 2009.
- Immigration and Refugee Board of Canada, *Somalia: Passports and other documentation that could assist with identification*, 7 mei 2007.
- IOM, *Review of current migration management system in Somalia with specific focus on Puntland*, 2009.
- ISN, *Assessing Somalia's terror threat*, 2 december 2009.
- ISS, *Understanding Al-Shabaab*, 3 juni 2009.
- LandInfo, *Conflict, security and clanprotection in South Somalia*, 12 november 2008.
- LandInfo, *Documents in Somalia and Sudan*, 5 januari 2009.
- LandInfo, *Female genital mutilation in Sudan and Somalia*, 10 december 2008.
- LandInfo, *Somalia: Armed groups and recruitment*, 16 juni 2009a.
- LandInfo, *Somalia: Protection and resolution mechanisms*, 2 juni 2009.
- LandInfo, *Somalia: Reer Hamar*, 17 december 2009.
- LandInfo, *Southern Somalia: The security situation*, 16 juni 2009.

- LandInfo, *Temanotat Somalia Bajuni-oyene*, 16 februari 2010.
- LandInfo, *Vulnerability – minority groups, weak clans and vulnerable individuals*, 2 juni 2009.
- Le Sage, A., *Militias and insurgency in Somalia*, 26 oktober 2009.
- Le Sage, A., *Peacebuilding amid terrorism: Fragile gains in Somalia*, 27 oktober 2009.
- Lewis, I.M., *Peoples in the Horn of Africa*, 1994.
- Lewis, M. Paul (ed.), 2009. *Ethnologue: Languages of the World*, Sixteenth edition. Dallas, Tex.: SIL International. Online version: <http://www.ethnologue.com>.
- Marcello Lamberti, *Die Somali Dialekte*, Hamburg, 1986.
- Marchal, R., *A tentative assessment of the Somali Harakat Al-Shabaab*, Journal of Eastern African Studies, Vol. 3, Issue 3, november 2009, pp 381-404.
- McGregor, A., *The Leading Factions Behind the Somali Insurgency*, Terrorism Monitor Volume 5, Issue 8, 26 april 2007.
- Menkhaus, K., “Somalia: ‘They created a desert and called it peace(building)’”, *Review of African Economy*, 36(120): 223-233, 10 juni 2009.
- Menkhaus, K., *Horn of Africa: Current conditions and US policy – Testimony by Ken Menkhaus*, 17 juni 2010.
- Menkhaus, K., *Somalia: A Country in Peril, A Policy Nightmare*, ENOUGH Strategy Paper, september 2008.
- Menkhaus, K., *Somalia: a national and regional disaster?*, april 2009.
- Menkhaus, K., *Somalia: Situation and Trend Analysis*, 20 september 2004.
- Menkhaus, K., *Somalia: State collapse and the threat of terrorism*, maart 2004.
- Menkhaus, K., *Violent islamic extremism: Al-Shabaab recruitment in America*, 11 maart 2009.
- Middleton, R. *Piracy in Somalia, Threatening global trade, feeding local wars*, Chatham house briefing paper oktober 2008.
- Migrationsverket Zweden, *Somalia Klanskydd*, 3 april 2009.
- Momoh, C. (ed.), *Female genital mutilation*, Radcliff Publishing Ltd, 2005, pp. 84-85.
- National Media Council, *National Media Council submitted their comments on media law to the Somali government cabinet*, 10 maart 2009.
- NSP, *NSP Daily/Weekly Security Report*, mei - augustus 2010.
- NUSOJ, *2009 Annual report*, 31 december 2009.
- NUSOJ, *Mogadishu media houses ordered to end broadcasting music and songs*, 3 april 2010.
- NUSOJ, *NUSOJ's observations on media law*, 11 maart 2008.
- NUSOJ, *Report from Somaliland: Media freedom kept within bounds*, 22 september 2009.
- NUSOJ, *SOMALIA: a precarious and perilous place for the press*, 28 december 2008.

- OHCHR, *Preliminary human rights assessment on Somalia – mission report 19 July – 2 August 2008*, augustus 2008.
- OHCHR, *The UN independent expert on Somalia, Dr. Shamsul Bari, issues a strong warning on the security, human rights and humanitarian situation in the country*, 28 januari 2010.
- OUNRC/HC for Somalia, *UN Humanitarian coordinator gravely concerned about the latest civilian casualties and displacement in Mogadishu*, 15 februari 2010.
- Oxfam International, *Addressing the Humanitarian Crisis on the Kenya/Somali border*, maart 2009.
- Oxford Analytica, *Hardline assault threatens Djibouti process*, 4 juni 2009.
- Quarterly Cluster Report Humanitarian Response in Somalia, January – March 2010.
- Refugee Documentation Centre (Ireland), *Information regarding the treatment of the Bajuni clan in Somalia*, 13 november 2009.
- Refugees International, *Somali refugees: Protecting their rights in cities*, 16 juni 2010.
- Reporters Sans Frontières, *2008 Annual Report*, 2008.
- Somali National Reconciliation Conference, *The Transitional Federal Charter of the Somali Republic*, 19 februari 2004.
- Taarby, M. en Hallunbaek, L., *Al-Shabaab – The internationalization of Militant Islamism in Somalia and the Implications for Radicalisation Processes in Europe*, 26 februari 2010.
- UK Foreign & Commonwealth Office, *Annual report on human rights 2009*, maart 2010.
- UK Home Office, *Country of Origin Information Report Somalia*, 23 april 2007.
- UN, *Somalia Humanitarian Overview*, april - juni 2010.
- UNDP, *Human Development Report Somalia*, 2001.
- UNDSS, *DSS Daily/Weekly Sitrep*, april - augustus 2010.
- UNGA, *A/HRC/10/85*, 24 februari 2009.
- UNGA, *A/HRC/12/44*, 17 september 2009.
- UNGA, *A/HRC/12/49*, 30 juli 2009.
- UNGA, *A/HRC/13/21/Add.2*, 21 januari 2010.
- UNGA, *A/HRC/13/65 Advance Unedited Version*, 8 maart 2010.
- UNGA-UNSC, *A/63/785 – S/2009/158*, 26 maart 2009.
- UN-HABITAT et al., *Land, Property and Housing in Somalia*, 2008.
- UNHCR / IOM, *Mixed migration and Yemen as a transit country*, augustus 2009.
- UNHCR, *Child soldiers global report 2008 – Somalia*, mei 2008.
- UNHCR, *Global Appeal 2009 – Ethiopia*, 1 december 2008.
- UNHCR, *HCR/EG/SOM/10/1*, 5 mei 2010.
- UNHCR, *IDP Population Assessment of the Afgooye Corridor*, januari 2010.
- UNHCR, *Influx of Somalis in 2008 and 2009*, januari 2010.

- UNHCR, *New camp opens for Somalis in Ethiopia as fighting rages in Mogadishu*, 16 februari 2010.
- UNHCR, *Population movement tracking monthly report*, februari - juli 2010.
- UNHCR, *Results of the Rapid Population Assessment of IDP Settlements in Afgooye*, 23 april 2008.
- UNHCR, *Somali refugee emergency in Kenya – briefing at HQ*, 20 augustus 2009.
- UNHCR, *Somalia violence escalates*, 9 juni 2009.
- UNHCR, *Somalia: UN expert calls on international community to protect civilians and pursue rights violators*. 10 augustus 2010.
- UNHCR, *SPCP - Kenya Update*, April 2007.
- UNHCR, *Speech by the Representative of UNHCR, Claire Bourgeois, at the opening of the Government of Yemen's permanent registration centre*, 19 maart 2009.
- UNHCR, *UNHCR issues warning over treatment of Somali refugees*, 23 juli 2010.
- UNHCR, *Yemen Factsheet*, mei 2010.
- UNHCR, *Yemen, Analysis of gaps in the protection of refugees and asylum seekers*, juli 2008, herzien februari 2009.
- UNHCR/UNICEF, *Human rights violations escalate in war-torn Mogadishu*, 9 juni 2009.
- UNHRC/HC, *UN coordinator for Somalia expresses dismay over continuing injury and death of civilians caught in Mogadishu conflict*, 13 april 2010.
- UNICEF, *Progress for children*, september 2009.
- UNICEF, *Somaliland launches new Juvenile law*, 9 oktober 2008.
- UNICEF, *Statement from UNICEF's executive director and the secretary general's special representative on children and armed conflict on the recruitment of child soldiers in Somalia*, 4 mei 2010.
- UNICEF, *UNICEF welcomes decision by the Somali Transitional Federal Government to ratify the Convention on the Rights of the Child*, 20 november 2009.
- UNOCHA Kenya, *Humanitarian Snapshot*, juli 2010.
- UNOCHA Somalia, *Weekly Humanitarian Bulletin*, april - augustus 2010.
- UNOCHA, *Afgooye corridor and Kax-Shiiqaal identification of new IDP settlements, January 2008 – January 2009*, 25 augustus 2009.
- UNOCHA, *Humanitarian Snapshot (2nd quarter)*, juni 2010.
- UNOCHA, *Mogadishu periphery – IDP settlements*, 25 augustus 2009a.
- UNOCHA, *Mogadishu periphery as February 2010*, maart 2010.
- UNOCHA, *Somalia – Afgoye corridor as September 2009*, maart 2010a.
- UNOCHA, *Somalia Humanitarian Overview*, juni 2009.
- UNPOS, *Istanbul Conference on Somalia/Declaration*, 24 mei 2010.
- UNPOS, *Presentation to the UN Security Council*, 14 januari 2010.
- UNPOS, *SRSF welcomes first Mogadishu meeting of Joint Security Committee*, 27 juli 2009.

- UNSC, *S/2008/274*, 24 april 2008.
- UNSC, *S/2008/352*, 30 mei 2008.
- UNSC, *S/2008/466*, 16 juli 2008.
- UNSC, *S/2008/709*, 17 november 2008.
- UNSC, *S/2008/769*, 10 december 2008.
- UNSC, *S/2009/132*, 9 maart 2009.
- UNSC, *S/2009/146*, 16 maart 2009.
- UNSC, *S/2009/210*, 16 april 2009.
- UNSC, *S/2009/373*, 20 juli 2009.
- UNSC, *S/2009/503*, 2 oktober 2009.
- UNSC, *S/2009/590*, 13 november 2009.
- UNSC, *S/2009/684*, 31 december 2009.
- UNSC, *S/2010/234*, 11 mei 2010.
- UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.
- UNSC, *S/2010/91*, 10 maart 2010.
- UNSC, *S/RES/1774*, 14 september 2007.
- UNSC, *S/RES/1838 (2008)*, 7 oktober 2008.
- UNSC, *S/RES/1844 (2008)*, 20 november 2008.
- UNSC, *S/RES/1846 (2008)*, 2 december 2008.
- UNSC, *S/RES/1851 (2008)*, 16 december 2008.
- UNSC, *S/RES/1863(2009)*, 16 januari 2009.
- UNSC, *S/RES/1872 (2009)*, 26 mei 2009.
- UNSC, *S/RES/1907 (2009)*, 23 december 2009.
- UNSC, *S/RES/1910 (2010)*, 28 januari 2010.
- UNSC, *SC/9904*, 12 april 2010.
- US Department of State, *2008 Human Rights Reports: Somalia*, 25 februari 2009.
- US Department of State, *2009 Human Rights Reports: Somalia*, 11 maart 2010.
- US Department of State, *2009 report on International religious freedom – Somalia*, 26 oktober 2009.
- US Department of State, *Country reports on terrorism 2008*, april 2009.
- US Department of State, *Designation of Al-Shabaab*, Media Note, 18 maart 2008.
- US Department of State, *Report on FGM*, 2001.
- US Department of State, *Somalia: Ensuring Long Term Peace and Stability*, African Affairs Factsheet, 2 mei 2008.
- US Department of State, *Trafficking in persons report*, juni 2010.
- US Department of Treasury, *Treasury targets Somali terrorists*, 20 november 2008.
- USAID, *Somalia – Complex emergency*, 3 februari 2010.

Waardenburg, J., *Historische ontwikkelingen sinds ca. 1850 in de hartlanden van de islam*, in: 'Islam. Norm, ideaal en werkelijkheid', red. J. Waardenburg. Fibula, 5e herziene druk, 2000.

Wallis, Michael & Sally Healy, *Briefing Note, Another Successful Election in Somaliland*, Chatham House, 26 juli 2010.

Website European Union Training Mission Somalia:
<http://www.consilium.europa.eu/eutm-somalia>, geraadpleegd op 22 juli 2010.

Weinstein, M., *Al-Shabaab's encirclement strategy*, 8 december 2009.

Weinstein, M., *Ideological Diversity in Somalia's Islamic Courts Movement*, Garowe Online, 25 september 2008.

Weinstein, M., *Situation brief #2*, 24 februari 2009.

Weinstein, M., *The balance of power in Somalia's central regions*, 3 februari 2009.

Weinstein, M., *The TFG confronts the security issue*, 8 april 2009.

WHO, *Eliminating female genital mutilation*, 2008.

WHO Somalia, *Emergency Humanitarian Action, Weekly Highlights*, 21-27 augustus 2010.

WHO Somalia, *Emergency Humanitarian Action, Weekly Highlights*, 28 augustus-3 september 2010.

WHO Somalia, *Situation of IDPs in Mogadishu and Afgooye corridor – inter-agency joint assessment*, 7 september 2009.

World Bank/UNFPA, *Female Genital Mutilation/Cutting in Somalia*, november 2004.

Persberichten en krantenartikelen

Aftenposten

AFP

AFROL

Al Jazeera

All Africa

All Voices

Amnesty International

ANP

AP

AU PSC

BBC News

Council of the European Union

CPJ News Alert

CTC Sentinel

Daily Nation

the Economist

European Commission Delegation in Kenya

Garowe Online

Hiiraan Online

HRW

IHS Global Insight

International Herald Tribune

IRIN

Middle East Times

New York Times

NRC Handelsblad
Reporters Without Borders
Republic of Somaliland
Reuters
Shabelle Media Network
Somaliland Information
Somaliland Times
Somaliland Globe
Somaliland Press
Spits
Transitional Federal Government of the Federal Republic of Somalia
UNHCR
UNDP
UNICEF
UN News Service
UNPOS
OHCHR (Office of the High Commissioner for Human Rights)
Verenigde Naties
VOA (Voice of America)
Volkskrant
Washington Post
Yemen Observer

Websites

www.apd-somaliland.org
www.afrol.com
www.allafrica.com
www.bbc.co.uk
www.cbs.nl
www.cia.gov
www.culturalorientation.net
www.cpj.org
www.eda.admin.ch/politorbis
www.ethnologue.com
www.freedomhouse.org
www.garoweonline.com
www.icbl.org
www.imo.org
www.irinnews.org
www.kenyalaw.org
www.mask.org.za
www.manw.nato.int
www.mineaction.org
www.minbuza.nl
www.mindef.nl
www.minorityrights.com
www.nato.int
www.nusoj.org
www.ohchr.org
www.saacid.org
www.shabelle.net
www.shipping.nato.int
www.somaliangoconsortium.org
www.somalilandgov.com

www.somalilandinfo.com
www.somalilandlaw.com
www.somalinet.com
www.trimbos.nl
www.unfpa.org
www.unicef.org
unpos.unmissions.org
countrystudies.us/somalia/

Bijlage VI GEBRUIKTE AFKORTINGEN

ACCORD	Austrian Centre for Country of Origin and Asylum Research and Documentation
AU	African Union
AMISOM	African Union Mission In Somalia
ARS	Alliance for the Re-liberation of Somalia
BBC	Britisch Broadcasting Company
CLRS	Congress for the Liberation and Reconstitution of Somalia
CTF	Combined Taskforce
CPJ	Committee to Protect Journalists
EC	Europese Commissie
EIU	Economist Intelligence Unit
EU	Europese Unie
FGM	Female Genital Mutilation
FSNAU	Food Security and Nutrition Analysis Unit
GNU	Government of National Unity
HIV/AIDS	Human Immunodeficiency Virus / Acquired Immune Deficiency Syndrome
HPG	Humanitarian Policy Group
HRW	Human Rights Watch
IASC	Inter Agency Standing Committee
ICG	International Crisis Group
IDMC	Internal Displacement Monitoring Centre
IDP	Internally Displaced Person
IFEX	International Freedom of Expression eXchange
IFCC	Independent Federal Constitution Commission
IGAD	Intergovernmental Authority on Development
ILGA	International Lesbian and Gay Association
IMB	International Maritime Bureau
IOM	International Organisation for Migration
IRIN	Integrated Regional Information Network
ISN	International Relations and Security Network
ISS	Institute for Security Studies
JSC	Joint Security Committee
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
Ngo	Niet-gouvernementele organisatie
NSF	National Security Force
NSP	NGO Security Programme
NUSOJ	National Union of Somali Journalists
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights
OUNRC/HC	Office of the United Nations Resident Coordinator / Humanitarian Coordinator
PSC	Peace and Security Council

SRSG	Special Representative of the Secretary General
TFC	Transitional Federal Charter
TFG	Transitional Federal Government
TFP	Transitional Federal Parliament
UCID	“Justice and Welfare Party”
UDUB	“Democratic United National Party”
UIC	Union of Islamic Courts
UK	United Kingdom
UN	United Nations
UNDP	United Nations Development Programme
UNDSS	United Nations Department for Safety and Security
UNFPA	United Nations Population Fund
UNGA	United Nations General Assembly
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UNICEF	United Nations Childrens Fund
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women
UNOCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
UNOSOM	United Nations Operation in Somalia
UNPOS	United Nations Political Office for Somalia
UNSC	United Nations Security Council
US	United States
USAID	United States Agency for International Development
USD	United States Dollar
VN	Verenigde Naties
WFP	World Food Programme
WHO	World Health Organisation